

TORG DAG I KUMLA

Foto: Kamera-Bilden

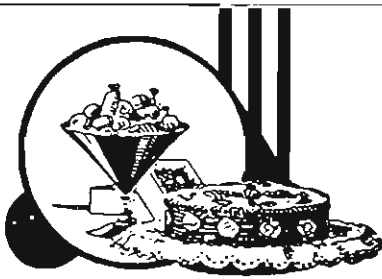
KUMLA

UTGIVARE
NILS HELANDER

1965

36:e årgången

JULBLAD

Beställ **JULTÅRTAN** i god tid hos

SÖRGÅRDENS KONDITORI

Inneh. MARTIN LINDBLAD

Pröva någon av våra tårtspecialiteter

GRÄDDBANAN - SCHWARTZWALD - CASABLANCA m. fl.

Servering av gott kaffe

Köpmangatan 26, Kumla

Tel. 704 01

För julinköpen

rekommenderas

Anna Bergs

TA: ISSERI- &
KORTVARUAFFÄR

Telefon 702 06

Inte blott till julen

utan året runt göres inköpen av tobaksvaror m. m. i

Allt för håret o. rakningen

Dags- och veckotidningar

Alla slags tobaksvaror

pipor m. m.

Tobakshörnan

TORSTEN RISBERG

Trädgårdsgatan 3 - Tel. 707 80

GÖR ★ ★
JULAFFÄRERNA I
★

Strömens
GARN- & TRIKÅAFFÄR

Tel. 701 96 - KUMLA

ERIC ERICSSON

Självköp Telefon 703 98, 704 99

STENEVÄGEN 43

VÄRME- och SANITÄRA INSTALLATIONER

inom såväl nybyggnader som gamla byggnader, servisledning, vattenmätareanläggningar samt inställning och justering av element och radiatorer för bränsleekonomi. Packning av kranar, rensning av avlopp samt alla förekommande reparationer utföres.

Kumla
Rörinstallationer

Kontor och lager ODENGATAN 3, KUMLA — Tel. 711 80

Av Kumla stad auktoriserad rörledningsentreprenör

Rådfråga oss innan Ni låter utföra installationer och reparationer

Gör Edra julinköp i

GÖSTA BLIXTS

Speceri- & Matvaruaffär

Tel. 706 12

Norra Kungsvägen 18

KUMLA

BEGRAVNINGSBYRÅ

Ombesörjer allt för såväl jordbegravning som eldbegängelse. Begravningsbil tillhandahålles

Telefon 700 61

Vid bemärkelsedagar använd Eder av

KUMLA KÖPMANNAFÖRENING

Presentkort

*”Mer skomakare
än folk”*

Inbunden i trevligt band 15:—

Hos bokhandl. i Kumla och Hallsberg

ÖREBRO LÄNS LANTMÄNS CENTRALFÖRENING

Filial i Kumla

FODERMEDEL - GÖDSELMEDEL - SPANNMÅL

Telefoner: 701 77, 705 87

FRÖER - STRÄFODER - UTSÄDEN - MASKINER - OLJOR M. M.

Bokverket **KUMLABYGDEN** är utfört av **KB KUMLA TRYCKERI**

En "annorlunda" julbild

Julbetraktelse av kontraktsprost J. Y. ÅKESON

Den i våra trakter välkände och uppskattade konstnären Walter Holmström har målat en, vad jag skulle vilja kalla, annorlunda jultavla. Det är med den som med de traditionella jultavlorna fråga om Jesus och barnen. Men det är inte Jesusbarnet i krubban omgiven av människor och djur, den heliga familjen och kreaturen i Betlehems stall. Utan det är den vuxne Jesus omgiven av en skara barn. Alltså närmast en illustration av berättelsen om "Jesus välsignar barnen". Men jag tycker, att den tavlan mer hör julen till än någon annan tid av året. Varför?

1. Den vill återgiva psalmens ord "Han kommer till vår frälsning sänd nådens sol av Honom tänd skall sig ej mera dölja." På ett utomordentligt sätt har konstnären fått fram den djupaste innebörden av Jesusgestalten. Det är inte någon sötslikig romantik i gängse julkortsstil. Det är en försynt realism. Mästaren med den utbredda famnen har varken gloria eller andra attribut, som brukar höra samman med honom i konsten. Det är något av den kringvandrande fattigpredikanten, som kommer till fattigmans barn, till jordens fattiga, sökande, frågande, tvivlande människobarn, som visserligen känner, att de behöver så mycket annorlunda än det gamla vanliga, torftiga och praktiska, som jorden har att giva. De behöver en av de sina, men dock så mycket högre, sannare och godare än de. Det är därför de stå där mer eller mindre gripna, alltifrån den något kyligt

avvaktande på ena flygeln till den innerligt hängivna på den andra.

2. Tavlan vill emellertid inte bara ge intryck av torftigheten hos centralgestalten och barnen, utan också innerligheten. När Mästaren lyfter armarna, så är det inte en teatralisk gest, utan det är detta inbjudande: "Kommen till mig I alle som arbeten och ären betungade". Och man är beredd att utbrista ett "Välsignad vare Han som kommer i Herrens namn". Man gör det inte genast. Det tar sin tid innan man riktigt har fått "kläm på" det väsentliga i tavlan. Den är dunkel, konstnären laborerar inte med lysande färger i blått, rött eller guld; han tycks strunta i all anatomi. Motivet har gripit till den grad att färgerna och utformningen av gestalterna har fått träda åt sidan. Det är julens Herre som kommer med glädje, frid och ljus till människors barn. Inför den tavlan har man all anledning utbrista:

*Han kommer till vår frälsning sänd
och nådens sol av Honom tänd
skall sig ej mera dölja.*

HUR EN SLÄKTKLENOD ÅR 1944 OVÄNTAT ÅTERFANNS VID STENE BRUNN I KUMLA

Av HENNING JULIN

Sven Hedin
1865—1952

Stene brunn i Kumla socken i Närke var av mig tidigare föga känd, trots mina 6 år i socknen. I Nils Helanders tidskrift, *Kumla julblad 1964*, har jag senare funnit intressanta uppgifter om Stene brunn. År 1944 beslöt jag att min sommarsemester skulle tillbringas där. Jag reste dit den 10 juni, fick ett bra rum, god kost och olika medikala bad samt utmärkt massage.

Från mitt fönster lade jag märke till hur en äldre man med flit ägnade sig åt vedhuggning. Nästa dag, när ingen vedhuggare syntes till, passade jag på att få en god motion. Fram på eftermiddagen kom dock den

ordinarie huggaren och presenterade sig. Han hette Carl Jonsson, var 78 år gammal och f. d. lantbrukare i Kräcklinge. Nu bodde han i Åbytorp i Kumla.

När jag talade om för honom, att även jag var född i Närke, och att både min farfar och farmor länge varit i landshövding Bergenschölds tjänst, blev han mycket meddelsam. Bland annat talade han om att han av sin svärfader köpt en klocka — ett golvur — som denne ropat in på auktionen vid Höjen efter landshövdingen. Den lär vara från 1600-talet. "Det står *Hedin* på den till och med".

Efter en tid kom emellertid landshövdingens adliga släktingar och yrkade på att köpet av klockan, "en familjeklenod" skulle återgå". "Nähej", sa Jonsson, "Ja ha köfft klocka på offentlig auktion, å ja behållerna".

I Jonssons stuga fick jag närmare betrakta dyrgripen. Enkelt rokokofodral i vitt och guld. Verket var dock äldre, från 1600-talet. Slagverkets klang var ren och välljudande. Jag visste, att en av forskningsresanden Sven Hedins förfäder varit kyrkoherde i Kräcklinge på 1700-talet och sammanhanget stod genast klart för mig. Med Jonssons tillåtelse gjorde jag därför en skiss av klockan. Denna sände jag i brev till doktor Hedin med underrättelse om fyndet.

Den 5 juli 1944 svarade mig doktor Hedin på följande sätt:

H. Herr Intendent Julin.

Jag ber att få framföra mitt hjärtliga tack för Edert så vänliga och intressanta brev av den 26. 6. Under gångna år har jag alltjämt försökt att förvärva föremål och dokument från mina förfäders tid, men det är underligt hur sällan dylika försök krönts med framgång. De gamla minnena ha drunknat i tidens ström och ytterst sällan får jag en hälsning från de länge sedan döda.

Vad Ni, Herr Intendent, meddelar om f. d. Carl Jonssons golvur väcker hos mig helt naturligt en önskan att

Den bästa julklappen — EN SPARBOK I

SVENSKA HANDELSBANKEN

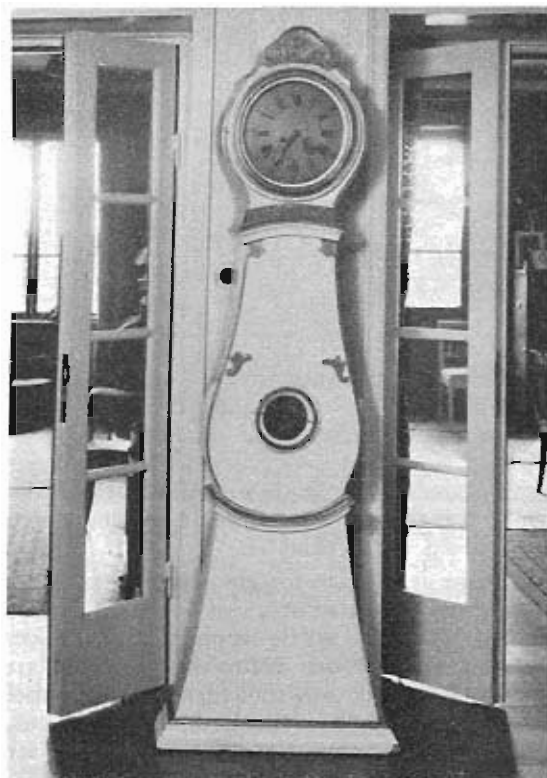

Foto av det i texten ifrågakvarande golvuret

om möjligt förvärva det, ehuru den nuvarande ägaren inte tycks vilja släppa det ifrån sig. Jag skall dock skriva till honom och fråga om han vill sälja det. Varom icke får uret fortfarande slå sina klangfulla slag utanför den Hedinska släktens råmärken.

Med förnyat tack för brevet och den konstnärliga teckningen och Med utmärkt högaktning.

Sven Hedin

Doktor Hedin träffade jag aldrig personligen. Uppgårelsen mellan honom och klockans ägare ordnades genom ett ombud från Stockholm. Där såg jag klockan ett par gånger, en gång på Sven Hedin-utställningen i Liljewalchs konsthall och en gång vid besök hos brodern, civilingenjören Carl Hedin.

Forskningsresanden Sven Hedin föddes i Stockholm den 19 februari 1865. Föräldrarna voro stadsarkitekten Abraham Ludvig Hedin och hans hustru Anna Berlin.

På morgonen onsdagen den 26 november 1952 avled doktor Hedin i sitt hem vid Norr Mälarstrand. Han hade ett par dagar tidigare fått recidiv av en virus-

sjukdom, som nu komplicerats av en hjärnhinneinflammation, som blev den direkta dödsorsaken. Han var vid sin död 87 år gammal.

Hedins bortgång väckte stor uppmärksamhet världen runt, och överallt betonades hans stora insatser som forskningsresande.

Jordfästningen ägde rum den 1 december 1952 i Adolf Fredriks kyrka under enkla former enligt därom uttalad önskan.

Inne i kyrkan är på den norra muren uppsatt en av bildhuggaren Liss Eriksson utförd förgylld minnestavla, krönt av en kamel och försedd med följande dekorationer och inskrifter:

Under en jordglob ser man Hedins namn, födelse- och dödsår samt därunder

Asiens okända vidder var hans värld;
Sverige förblev hans hem.

Ute på kyrkogården finns den Hedinska familjegraven.

Bildhuggaren Liss Erikssons minnestavla över Hedin i Adolf Fredriks kyrka

GLASÖGONTJÄNST

Leg. Optiker

ROLF SUNDBERG

— KUMLA
VATTUGATAN 1
TELEFON 79590

C. A. Fosselius

f. i Stora Mellösa 1845
d. i Stockholm 1932

Det första handelshuset i Kumla borta

Den 100-åriga byggnaden offer för vägbygge

Det gamla Fosseliusska handelshuset är ej mer. På värsidan i år bröts det ner för att lämna plats för en nyanlagd vägstump Odengatan—Kyrkogatan, orsakad av den under byggnad varande södra järnvägstunneln.

Mitt första och enda sammanträffande med C. A. Fosselius var i början av 1918. Jag hade nyligen blivit kumlabo och startat ett tryckeri i det lilla municipal-samhället och gjorde en rond till affärsmän och andra förbrukare av trycksaker.

Fosselius mottog mig mycket vänligt och jag fick omedelbart intryck av att ha mött en synnerligen fin och försynt person.

— Några trycksaker kommer jag inte att förbruka mer. Min butik är under avveckling och någon ny handlare lär det inte bli här. Vi har redan för många butiker i Kumla.

Under mina många kumlaår har jag vid åtskilliga tillfällen hört Fosselius' samtida berätta om den förste köpmannen i stationssamhället, om hans stora musikintresse och kärlek till naturen; inte minst till de bevingade varelsena, som han omhuldade på allt sätt. I mitt julblad har ett flertal skrivit om Fosseliusska handelshuset, om hans stora familj, om den vackra trädgården och mycket annat. Den förste artikeln var skriven av J. L. Saxon, som var biträde hos Fosselius 1878—79 och just under denna tid ändrade föräldranamnet Lindström till Saxon. En synnerligen intressant skildring är författad av sekreteraren i Sällskapet "Närkingarna" i Stockholm, fröken Valborg Sundblad. Hon umgicks flitigt hos Fosselius under 1890-talet.

Saxon hade haft en liknande plats i födelsebygden i Östernärke. "I ett avseende", skriver han, "var Kumla förmånligare. Jag hade tillgång till utflykter, emedan jag befann mig så nära järnvägen. Men det var lång arbetstid, och mina yrkesbröders högsta fröjd var att festa. Det var berömvärdt på den tiden, och man skröt med både fyllan och under densamma gjorda dumheter. Jag låg inte åt det hållet utan sökte flickornas sällskap.

Vem som förlorade på bytet, inte var det jag. Jag kände, att min förlösning ur den levnadsställning, handelsbetjäntens, närmade sig. Studierna blev intensivare än hittills — ingenting fick vara mig obekant. Varje ledig stund i boden nyttjades. Jag hade t. o. m. tillfälle att taga lektioner i franska av ett gammalt original, som var bosatt i närheten av kyrkan".

Saxon hyste stora sympatier för sin chef. Långt efter sedan han kommit på "grön kvist", skriver han följande uppskattande ord: "Jag har aldrig upphört att betrakta det som en av pelarna för den framgång jag haft, att jag hos Fosselius fick lära mig bokföring och dubbel italiensk bokföring, där det inte huttlades med bokslut, om det också blott var 5 öre, som det gällde för att det skulle stämma".

Sina hägkomster från Kumla slutar Saxon med följande: "Jag ber, att dessa rader måtte få betraktas som hälsning från det gamla Kumla till det nya Kumla från min gamle avhållne principal, C. A. Fosselius, som nu njuter sitt otium i Stockholm och med vilken jag då och då har tillfälle att prata om gamla tider. Vi är båda ense om, att det var en trevlig eller intressant tid, då Axel P. Falk var kyrkoherde, A. Flyckt länsman, Ståhlbom stationsinspektör och "Kumla ros", Sofi i Blacksta, satte alla manliga kumlahjärtan i brand".

"Kumla ros" var syster till kommunal mannen, mejerierdföranden och lantbrukaren Johan Larsson i Blacksta.

Det var hösten 1931, som Saxon skrev om Kumla i julbladet. Året därpå slutade Fosselius sitt långa jordeliv.

Så skall vi låta fröken Valborg Sundblad berätta om sina intryck av det Fosseliusska hemmet: "På övre våningen i det större huset residerade familjen, som även till sitt förfogande hade flera rum i flygelbyggnaden. Nio barn (2 gossar avled i späda ålder) växte upp i ett lyckligt föräldrahem, där arbetet, glädjen och harmonien var hustomar. Den snälla, dugliga välmenande tant Maria skötte sitt stora hushåll med den äran. Besvär existerade inte för henne. Man möttes av stora famnen och kände sig genast hemmastadd. Farbror, gammaldagsfin och försynt, smålog på sitt lugna vis åt alla de skolflicksupptåg, utklädnings o. dyl., som vi improviserade och varav förrådet tycktes outtömligt. Stor barnvän var han och likaså fågelvän. Jag minns hans fågelautomater utanför kontorsfönstret. På långt håll hördes ett pipande och kvittrande, som varslade om välfyllda lådor och trivsel å ömse håll.

Välkommen till oss NÄR DET GÄLLER

LIVSMEDEL

Välsorterad butik med många sparpriser

Köpmangatan 30

Hardnos
LIVSMEDEL

Tel. 70364 - 79602, KUMLA

Fosselius affär — där J. L. Saxon var bodbiträde på 1870-talet — var samhällets första butik och belägen vid genomfartsvägen (Kyrkogatan) intill järnvägen

Under julen, då hela Kumla låg inbäddad i djup snö och kylan nöp i kinderna, åktes kälke i sandgroparna bortom kyrkan, för att inte tala om alla tiders barnkalas. Där traskade vi i mörkret med lykta för att hitta vägen, men väl framme och avpälsade sattes leken i gång, och vår lilla kvartett klämde i av alla krafter för att sätta fart på blyga och bortkomna, som till slut höll på att skratta sig fördärvade. Leken "Nisse var en konstig man, tusen konstner kunde han", utgjorde vårt paradnummer. Hemmakvällar höll vi till i barnkam-maren i stora byggnaden, kring det stora runda bordet skockade sig det ena huvudet intill det andra, för att vid fotogenlampans sken avnjuta julböcker och jultidningar. Härinne tändes också granen och avåts julgotterna. I förmaket kvintilerade farbror på sin kära fiol, ackompanjerad av någon av husets döttrar."

Dottern Agnes, gift Palme, har beskrivit trädgården på följande sätt: "På gårdsplanen var en stor rundel, och mitt på denna en väldig lind. Utefter vägen stora lönnar och silverpopplar och en sval syrenberså. Alla i familjen var stora blomsterälskare och här fanns också en rikedom av blommor. Stora buskage av gammaldags rosor i vitt, rosa och laxrosa, även mossrosor. Utmed flygelbyggnadens vita fasad, rakt i söder, var blomsterprakten störst. Där fanns ädlare rosor, prästkragar, stockrosor m. m. Fruktträdgården med äpplen, päron, körsbär och plommon låg mellan de båda byggnaderna och fortsatte med köksträdgården, där de mest uppskattade var de långa sparrislisterna, och så massor av krusbärsbuskar.

Mitt framför flygelbyggnaden var en stor, vacker gräsplan, krocketplanen, flankerad av ett par jättestora silverpopplar, som förresten var planterade av pappa. Planen omslöts av en rätt stor park, mest barrträd med inslag av ett och annat lövträd. Den var putsad och vårdad, med slingrande sandgångar, som här och där svällde ut till små sittplatser med trädgårdsmöbler. Par-

ken var omtyckt lekplats, och när ungdomarna växt upp och blivit förlovade, och det ena paret efter det andra syntes promenera där, kallades den av grannarna för "det förlovade landet". Själva Kumla var ej så lyckligt lottat för en botaniserande skolflicka, men i omgivningarna, särskilt i Yxhult med sin kalkgrund, fanns utmärkta fyndorter, och kunde man få en åktur över Hallsberg till den längre bort belägna Herrfallsäng, kunde man fylla sin portör med ljuvliga lundväxter. Mycket uppskattad var Vätteros, som växte som parasit på hasselrötter."

Byggnadsintendenten Henning Julin, julbladets mång-åriga, högt värderade medarbetare, som i början av seklet ofta var gäst hos familjen Fosselius, skriver efter att ha tagit del av ovanstående: "Det har varit mig kärt att i julbladet följa dem, som gjort visit i det Fosseliusska hemmet, och jag blottar ånyo mitt huvud för de båda gamla där, för den snälla, dugliga och välmenande tante Maria och för farbror, gammaldagsfin och försynt."

1918, sedan barnen flugit ur huset och flera av dem bildat eget hem, såldes Reträtten till grosshandlare Lasse Burén. Makarna Fosselius flyttade till Nora, där de fann sig väl tillrätta i den lilla vackra staden. När Fosselius 1929 blev änklings flyttade han till Stockholm, där han av barn och barnbarn vårdades med den största kärlek och omtanke till sin död år 1932. Makarna F. har fått sitt sista vilorum på södra kyrkogården i Örebro.

Burén behöll inte länge Fosseliigården utan sålde den till AB Johanson & Björlund, ägare av skofabriken Sture. De båda husen omändrades till verkmästar- och förmänsbostäder. Efter Sturefabrikens brand 1932 nödgades bolaget gå i konkurs. De båda fastigheterna, Reträtten 1—2, inropades på auktion av bryggare David Benjaminsson, som på norra sidan av tomten uppförde en bryggerbyggnad. Denna jämte det kvarvarande bostadshuset överläts i början av året till Arboga Bryggeri (Pripps). Bryggeritillverkningsen är nedlagd. Lokaler användes till lager.

Nils Helander

Från vänster: Fröken Anna Fosselius, John Thorell, Torgny Björk och Aug. Rehnberg. De tre sistnämnda anställda i butiken.

KUMLA FODER- & UTSÄDES AB

— till lantbrukets tjänst

Fosselius affär — där J. L. Saxon var bodbiträde på 1870-talet — var samhällets första butik och belägen vid genomfartsvägen (Kyrkogatan) intill järnvägen

Under julen, då hela Kumla låg inbäddat i djup snö och kylan nöp i kinderna, åktes kälke i sandgroparna bortom kyrkan, för att inte tala om alla tiders barnkalas. Där traskade vi i mörkret med lykta för att hitta vägen, men väl framme och avpalsade sattes leken i gång, och vår lilla kvartett klämde i av alla krafter för att sätta fart på blyga och bortkomna, som till slut höll på att skratta sig fördärvade. Leken "Nisse var en konstig man, tusen konster kunde han", utgjorde vårt paradnummer. Hemmakvällar höll vi till i barnkammaren i stora byggnaden, kring det stora runda bordet skockade sig det ena huvudet intill det andra, för att vid fotogenlampans sken avnjuta julböcker och jultidningar. Härinne tändes också granen och avåts julgotterna. I förmaket kvintilerade farbror på sin kära fiol, ackompanjerad av någon av husets döttrar."

Dottern Agnes, gift Palme, har beskrivit trädgården på följande sätt: "På gårdsplanen var en stor rundel, och mitt på denna en väldig lind. Utefter vägen stora lönnar och silverpopplar och en sval syrenberså. Alla i familjen var stora blomsterälskare och här fanns också en rikedom av blommor. Stora buskage av gammaldags rosor i vitt, rosa och laxrosa, även mossrosor. Utmed flygelbyggnadens vita fasad, rakt i söder, var blomsterprakten störst. Där fanns ädlare rosor, prästkragar, stockrosor m. m. Fruktträdgården med äpplen, päron, körsbär och plommon låg mellan de båda byggnaderna och fortsatte med köksträdgården, där de mest uppskattade var de långa sparrislisterna, och så massor av krusbärsbuskar.

Mitt framför flygelbyggnaden var en stor, vacker gräsplan, krocketplanen, flankerad av ett par jättestora silverpopplar, som förresten var planterade av pappa. Planen omslöt av en rätt stor park, mest barrträd med inslag av ett och annat lövträd. Den var putsad och vårdad, med slingrande sandgångar, som här och där svälldes ut till små sittplatser med trädgårdsmöbler. Par-

ken var omtyckt lekplats, och när ungdomarna växt upp och blivit förlovade, och det ena paret efter det andra syntes promenera där, kallades den av grannarna för "det förlovade landet". Själva Kumla var ej så lyckligt lottat för en botaniserande skolflicka, men i omgivningarna, särskilt i Yxhult med sin kalkgrund, fanns utmärkta fyndorter, och kunde man få en åktur över Hallsberg till den längre bort belägna Herrfallsäng, kunde man fylla sin portör med ljuvliga lundväxter. Mycket uppskattad var Vätteros, som växte som parasit på hasselrötter."

Byggnadsintendenten Henning Julin, julbladets mångåriga, högt värderade medarbetare, som i början av seklet ofta var gäst hos familjen Fosselius, skriver efter att ha tagit del av ovanstående: "Det har varit mig kärt att i julbladet följa dem, som gjort visit i det Fosseliusska hemmet, och jag blottar ånyo mitt huvud för de båda gamla där, för den snälla, dugliga och välmenande tante Maria och för farbror, gammaldagsfin och försynt."

1918, sedan barnen flugit ur huset och flera av dem bildat eget hem, såldes Reträtten till grosshandlare Lasse Burén. Makarna Fosselius flyttade till Nora, där de fann sig väl tillrätta i den lilla vackra staden. När Fosselius 1929 blev änklings flyttade han till Stockholm, där han av barn och barnbarn vårdades med den största kärlek och omtanke till sin död år 1932. Makarna F. har fått sitt sista vilorum på södra kyrkogården i Örebro.

Burén behöll inte länge Fosseliigården utan sålde den till AB Johanson & Björlund, ägare av skofabriken Sture. De båda husen omändrades till verkmästar- och förmänsbostäder. Efter Sturefabrikens brand 1932 nödgades bolaget gå i konkurs. De båda fastigheterna, Reträtten 1—2, inropades på auktion av bryggare David Benjaminsson, som på norra sidan av tomtens uppförde en bryggerbyggnad. Denna jämte det kvarvarande bostadshuset överläts i början av året till Arboga Bryggeri (Pripps). Bryggeritillverkningsen är nedlagd. Lokalerna användes till lager.

Nils Helander

Från vänster: Fröken Anna Fosselius, John Thorell, Torgny Björk och Aug. Rehnberg. De tre sistnämnda anställda i butiken.

KUMLA FODER- & UTSÄDES AB

— till lantbrukets tjänst

"RÖRLIGA BILDER" I KUMLA

Ytterligare några "biografiska" anteckningar av TAGE TAPPER

Då jag i Kumla julblad 1963 skrev en artikel om Röda Kvarn, lovade jag att återkomma även med en del uppgifter om de övriga biograferna i Kumla.

Redan från början måste jag dock säga ifrån, att uppgifterna — liksom när det gällde Röda Kvarn — har varit svåra att leta upp och långt ifrån tillförlitliga. De skriftliga källorna lyser nästan helt med sin frånvaro och de muntliga vittnesmålen är, som alla vet, inte alltid så pålitliga. Det mänskliga minnet är bräckligt.

När visades första gången film i Kumla. Rune Waldekranz — en av våra främsta filmforskare — kan ge besked. Han uppger att det skedde i "Godtemplarhuset Natanael" den 22 januari 1898. Vem som var förevisare eller vad man visade för program har dock inte gått att utröna. Bioprogrammen på den tiden bestod alltid av en rad korta "stumpar", scener om någon eller några få minuter. Apparaten vevades för hand och ljuskällan var i regel gasljus.

Första gången film visades offentligt var den 22 mars 1895 på en industrikongress i Paris. Den var upptagen av bröderna Lumière och föreställde "Arbetarna lämnar Lumières fabriker". Första filmförevisningen i Sverige ägde rum 28 juni 1896 i Malmö vid den industriutställning, som då pågick där. Några veckor senare — 21 juli 1896 — ägde den första filmföreställningen rum i Stockholm, på Victoria-Teatern på Djurgården.

Kumlabor, som gjorde sig besväret att åka in till Örebro, hade tillfälle att se film redan 18 februari 1897, då A. Rehn kom med sin turné till Arbetarföreningens

lokal (under många år biografen Skandia och numera riven).

Det dröjde inte mer än knappt en vecka efter den första Kumlaföreställningen förrän kumlaborna åter fick tillfälle att se film. Den 28 januari 1898 startade förre resepredikanten A. Blom sin turné i Kumla och stannade där även efterföljande dag för att den 31 januari ha föreställningar i Hidingsta och sedan fortsätta över Örebro, Eskilstuna och vidare över Östergötland och Småland, Västergötland, Värmland, ja t. o. m. Gotland, för att efter en sväng uppåt Norrland och Dalarna avsluta sin turné i Nora mellan jul och nyår 1898.

Denne August Blom härstammade från Stora Mellösa, där han växte upp. Han kom rätt tidigt till USA och började sin karriär som resepredikant för baptistkyrkan i svenskdistrikten. Han företog vidsträckt resor, bl. a. till Palestina och blev rätt populär som föreläsare. Han var då känd i frikyrkoförsamlingarna och det var ofta i frikyrkokapellen han visade sina filmprogram. Han "kryddade sina förevisningar med korta förklaringar, som hade uppfriskande humoristisk anstrykning" skrev Oskarshamns Tidning 1898 (cit. efter Waldekranz).

Denne Blom var alltså inte så helt olika "Lus-Herman" med tittskåpet, som så många kumlabor sett på Sannahed och marknader i trakten. Herman var på sitt sätt en föregångare till senare tiders biografer. (Se Kumla julblad 1955!)

En hel rad äldre kumlabor, som jag frågat om deras första filmupplevelser har berättat att det var i ordenshuset Natanael som de första gången såg film. När vi nu lämnar de tryckta källorna och går över till de muntliga uppgifter, som stått till buds, blir det mera osäkert.

Den förste, som enligt berättelserna skall ha drivit en någorlunda regelbunden biografverksamhet i Kumla hette August Hjort. Det skedde till att börja med i Natanael, troligen omkring 1910, där arrangemangen var mycket enkla. Projektorn placerades i ett hörn av lokalen och en vit duk — "ett lakan" som många berättat — fästes upp på fondväggen. Och så satt man på vanliga "bönhusbänkar" och tog tacksamt emot vad som bjöds. Framrusande tåg, Kung Oscar på utställningen, Spansk dansös och vad det nu kunde vara.

Denne A. E. Hjort — f. d. handlande, f. 1877 — överflyttade så småningom sin rörelse till ordenshuset Vega, när detta 1913 blev färdigställt och drev där verksamhet under några säsonger och flyttade sedan till Skövde och försvinner därmed ur Kumlas biografhistoria.

Men det var inte bara i Natanael man visade film. Även omgivningen lyckliggjordes med den nya nöjes-sensationen. I ordenshusen i Hällabrottet och Brändåsen

Ordenshuset Natanael vid Södra Kungsvägen har varit Kumlas "mesta" biograf. Här visades film första gången i Kumla den 22 januari 1898 och den har använts som biograflokal praktiskt taget i ett sträck till 1963, från 1924 under namnet Reo.

Att hyra

Ni äger fler värdesaker än Ni tror. Bankvalvet ger Er säker förvaring. För en låg avgift kan Ni hyra ett bankfack hos oss, där Ni kan förvara Era värdesaker brand- och inbrottskyddade bakom tjocka valvsdörrar.

För säkrare förvaring — bankfack i

**SKANDINAVISKA
BANKEN**

Tel.: Kamrer 700 50, växlar och lån 752 90, kassa 705 20

Två av "biografdirektörerna", som hade filmvisandet på sidan om sitt egentliga yrke. Postiljonen Arne Bergström som drev Reo 1924—1930 och skoarbetaren, sedermera förbundsordföranden O. L. Gillberg, som drev Vega 1922—1927.

visades filmerna, sedan de körts i Kumla. Hallsberg och Vretstorp hörde också till Hjorts och hans efterföljares verksamhetsområde.

Hjort beskrives som en stor och ståtlig man och under en tid bodde han i en av de små stugorna i Kvarnparken, som fått lämna plats för de nya punkthusen.

Enligt en uppgift skulle en man, Gustaf Gnaln — tidigare hotellinnehavare i Vretstorp — ha blivit Hjorts medhjälpare i slutet på tiotalet. När Hjort övergick till Vegalokalen blev det Gnaln, som drev biografen i Natanael. Hur länge detta pågick har inte kunnat utrönas, men 1924 började posttjänstemannen Arne Bergström — medlem i NTO-logen — driva biografen vilket fortgick till 1929 eller 1930, då ljudfilmen kom och Bergström ansåg det för kostsamt att fortsätta verksamheten. Det var Bergström som döpte biografen till Reo.

På stumfilmens tid skulle det ju alltid vara musikbeledsagning till filmen. Bergström har berättat, att han en tid hade en tremannaorkester engagerad för detta. För många biografägare var musiken nästan största utgiftsposten, men nödvändig, då publiken fordrade musik på en riktig biograf. Den som roar sig med att titta på det förmåliga TV-programmet "Nu går vi till Maxim", som förekommer enstaka söndagskvällar, kan studera hur det var.

När Bergström började sin verksamhet i Natanael, satte man in "biografbänkar", då man tidigare haft enkla långbänkar. Även Bergström bedrev verksamhet i Östansjö, Brändåsen och Hällabrottet och hade, när det gällde att hyra filmer, samarbete med Tage Göransson, som bedrev biograf i Hallsberg.

Så småningom installerades ljudfilmsutrustning även i denna lokal, biografbänkarna blev fåtöljer och Karl Fornstam från Stockholm började att driva verksamheten 1932 som avslutades i november 1963. Lokalen har nu inköpts av Kumla stad och meningen är väl att den skall rivas och lämna plats för bostadshus, som bidrar till att Kumlas särprägel försvinner och stadens centrum blir lika alla andra städers ytterområden.

Innan vi fortsätter med att berätta om andra biograf, skall några ord nämnas om en annan lokal, där också många kumlabor — framförallt barn — första gången sett film, nämligen Frälsningsarmén. År 1903 uppförde Frälsningsarméns kumalakår en lokal vid det nuvarande torget, en lokal som ombyggdes 1909 och som 1920 fick lämna plats för den nuvarande lokalen.

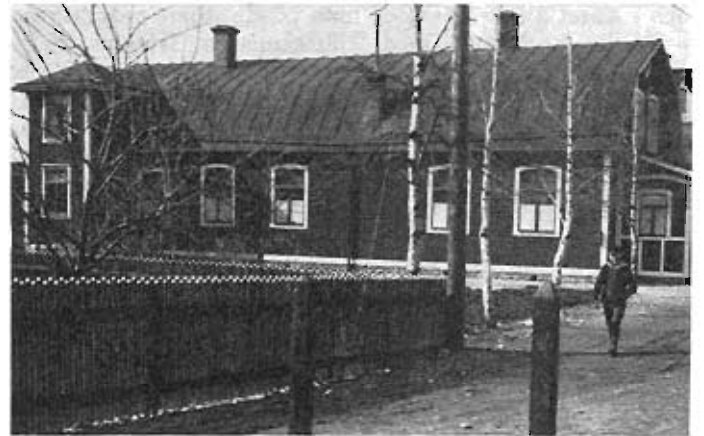
Bland de första i Sverige — ja i hela världen — som insåg att filmen var ett utmärkt propagandamedel och oöverträffat som dokumentär upplysningskälla var just Frälsningsarmén. De firmor, som sålde "kinematografer" hade nästan alla Frälsningsarmén bland sina första — och största — kunder. Medan andra frikyrkosamfund vände sig bort ifrån filmen och betraktade den som ett djävulens bländverk, insåg Frälsningsarmén att den kunde bli ett värdefullt hjälpmedel i dess verksamhet, om man bara nyttjade den på rätt sätt. Frälsningsarméns museum på Östermalm i Stockholm, som öppnade 1963, kan bland sina många unika föremål även uppvisa en "kinematograf" från pionjärtiden.

Även i Kumla förekom filmföreläsningar av de turnerande väckelsepredikanter, som tagit filmen i sin tjänst. Inte minst bland barnen, spelade denna form av propaganda en betydande roll. Många har under sina barnaår endast sett den film som visades på "Armén".

År 1913 stod äntligen ordenshuset Vega (godtemplarnas ordenshus till skillnad från Natanael, som var NTO-arnas) färdigt och det var naturligt att man började biografverksamhet, som var en god inkomstkälla för en fattig organisation.

O. L. Gillberg, som var vaktmästare vid Vega under många år, och Einar Sandberg, som spelade till film under 12—15 år, har berättat om den verksamhet, som där bedrevs.

E. A. Hjort var som sagt den förste som drev biografen. Det var föreställningar 1 à 2 gånger i veckan, övriga kvällar upptogs lokalen av organisationernas möten. Dels var det godtemplarlogen, dels var Vega nästan den

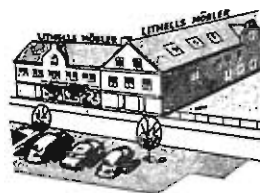

Ordenshuset Vega — lokal för Logen Kämpen av IOGT — uppfört 1913 och en populär biolokal tiden 1913—1927. Kumlas "biopionjär" A. E. Hjort, O. L. Gillberg, Sven Hult från Arboga och Karl Fornstam från Stockholm har drivit bio i denna lokal.

LITHELLS MÖBLER AB

Tel. 700 35, 701 49

Möbler - Mattor - Armatur - Sängkläder

Kumlas Möbelhus

i tre våningar med utställningsyta på över 1000 kvm

Centralt läge vid torget

Det äldre Folkets hus, som uppfördes 1927, och som alltsedan dess bedrivit biografverksamhet. Här fanns redan hösten 1930 ljudfilmsapparat (Reo fick sådan först 1932) och de små stumfilmsbiograferna hade i denna övermäktiga konkurrens bara att slå igen.

enda lokal som uppläts för vissa möten, då man ännu inte fått något Folkets hus i Kumla.

Man var fattig på den tiden. Projektorn (med gasljus förstås) var uppställd i ett hörn och en vit duk hängde på fondväggen. Man hade inte haft råd att skaffa bänkar, så man hade "hyrt" plankor från Carl Johanssons trävaruaffär, som publiken fick sitta på, och man hade lånat Sandbergska familjens kammarorgel att spela på, då man inte hade eget instrument. Einar Sandberg fick så småningom en hopfällbar reseorgel att spela på, och om detta instrument har han berättat en belysande episod.

Titanic hade gått under den 14 april 1912, då den gick på ett isberg på sin jungfrufärd från Amerika till Europa. Detta fartyg — som inte kunde gå under (!) — filmades vid sin avfärd från New York och biograferna ievde länge på dessa bilder av ångarens avfärd. De var ju autentiska och visade olycksångaren "livs levande".

Rätt snart spelade man in en version av katastrofen och i slutet av 1912 kunde man på de större biograferna i Sverige annonsera med "Jätteångaren Titanics dödsfärd" med följande förklarande text: "Förväxla ej vår heltimmesbild med de naturbilder som visades förra säsongen under namnet Titanics undergång, men endast visade ångarens avresa."

Denna "heltimmesbild" kom 1913 till Kumla och visades av Hjort på Vega. Einar Sandberg spelade och under de utdragna "undergångsscenerna" spelade han "Närmare Gud till Dig" gång på gång, "ja, gott och väl femti gånger", berättar han själv. Inte ett öga var torrt, gubbar och gummor grät stora floder, och då hände det: Spärren på reseorgeln hoppade ur och klaviaturen försvann under Einar Sandbergs händer och fötterna klämdes fast när fjädern gick ibop. Musiken slutade och Hjort såg hur det var fatt, slutade veva och kom springande och hjälpte loss Sandberg. Och när allt ordnats till fortsatte Hjort att veva: "Närmare Gud till Dig" togs om några repriser, och gummorna fortsatte snyfta.

Enligt uppgift övertogs biografverksamheten på Vega av direktör Sven Hult, Arboga, nu innehavare av en rad biografer i Västmanland, Uppland och Södermanland). Den överläts sedan till boktryckare A. Frölin i Kumla, som dock snart överlät rörelsen till Karl Andersson. Denne Karl Andersson — han bytte sedermera namn och kallar sig Fornstam — är född i Hidinge 1896, började i biografbranschen 1914. Han drev "Vegabiografen" 1917—1921. Hans namn är nämnt i samband med biografen Reo och det finns anledning att återkomma till honom.

Någon gång på tjugotalet övertogs biografverksamheten av O. L. Gillberg, som tidigare var maskinist åt Andersson och som bedrev den till och med säsongen 1926—27, då biografverksamheten upphörde. Man ville då inte försöka konkurrera med det nyuppförda, moderna Folkets hus, som dessutom låg mycket nära.

Under tiden Gillberg bedrev Vegabiografen, samarbetade han tidvis med Vicke Lundahl på Röda Kvarn. Man körde ibland samma program, vilket gick till på så sätt, att föreställningen på den andra bion började så mycket senare, att man hann springa över med den första rullen, sedan den körts på den första bion. Karl Kämpe har berättat att man på det sättet körde Quo Vadis på både Vega och Röda Kvarn. Han påstår t. o. m. att det var Röda Kvarns invigningsprogram. Det var en italiensk stumfilm från pionjärtiden (omkring 1912), varför uppgiften icke är orealistisk.

Även Gillberg och Lundahl hade turnéverksamhet och ordnade — fastän kanske mera sporadiskt — föreställningar i Hällabrottet, Brändåsen och i Garphyttan.

Den 1 september 1927 började Folkets hus i Kumla sin biografverksamhet. Det var givetvis stumfilm från början, men man följde med sin tid och 1930 installerade man ljudfilmsapparaturen och i oktober 1930 kunde man köra den första ljudfilmen, en svensk film: "Fridas visor", efter Birger Sjöbergs "Fridas bok". Det var en av de allra första ljudfilmer, som gjorts i Sverige och den hade Stockholmspremiär i september samma år. Möjligen beroende på att så få biografer ännu installerat ljudfilmsapparat kunde Kumla få denna film så snart efter premiären.

Direktören Karl Fornstam, en av svenska biografverksamhetens pionjärer, verksam i branschen över 50 år och ännu aktiv som biografägare. Kumlas nuvarande bioveteran är Jonas Johansson, som varit verksam i branschen i Kumla i över 30 år.

Köp julgotterna i

KÅGES KONFEKTHÖRNA *Pomona*

Hagendalsvägen 4

Folkets hus-bions förste föreståndare var O. L. Gillberg och han efterträddes av Josef Johansson och Hjalmar Widlund. 1934 kom den nuvarande föreståndaren Jonas Johansson, som alltså i över trettio år förestått densamma. Han är alltså en av Kumlas bioveteraner, även om han inte började sin verksamhet förrän 36 år efter den första föreställningen i Kumla.

Här ovan har flera gånger omtalats att de biografägare och föreståndare, som verkade i Kumla, också visade film i ordensbussen i Hällabrottet och Brändåsen. Båda dessa byggnader är uppförda när seklet var ungt, Hällabrottets ordenshus (IOGT) år 1903 och Brändåsens ordenshus (först Blå Bandet sedan NTO) år 1908.

I ordenshuset i Hällabrottet har biografverksamhet bedrivits — och bedrivs än — sedan många år. Efter ovan nämnda — Hjort, Gnalin, Lundahl, Gillberg, Bergström m. fl. har bl. a. J. W. Johansson från Örebro bedrivit Skandiabiografen i lokalen. På senare år har logen Hvarandras Hjelp drivit biografen i egen regi under det fyndiga namnet Comosé-biografen. Logen äger själv maskineriet — litet ålderdomligt kanske, med båggljuslampa och bara en projektor, men funktionsdugligt.

I Brändåsens ordenshus gjordes vid ombyggnaden 1951 iordning ett biomaskinrum, som dock aldrig blev utnyttjat. Tidigare har man dock kört bioföreställningar relativt regelbundet under vissa perioder. Numera är maskinrummet omgjort till förrådslokal.

Oktober 1949 är ett viktigt datum i Kumlas "biografbiografi". Då öppnades en specialbyggd biograf — avsedd enbart för detta ändamål och fullt modern. Det var Karl Fornstams som öppnade Saga vid Torget med det primära målet att lära kumlaborna att gå på bio varje dag. Tidigare hade man mest haft onsdag-lördag-söndagsvanor. Nu skulle man efter modell av större städer kunna gå och se film varje dag med premiär på måndagar. Författaren till denna lilla krönika är uppväxt i Uppsala, och där var det självklart att måndagarna var de stora biodagarna — nästan alltid med fullsatta hus. Så är knappast ännu fallet i Kumla, trots att Saga spelat i över sexton år. I det avseendet har Kumla långt kvar till "storstadsvanorna".

Karl Fornstam — som genom öppnandet av Saga hade två biografer i Kumla (Reo sedan 1932) — är en av de kända namnen i biografbranschen. Han hade — då han själv drev hela verksamheten — biografer i Kumla, Södertälje, Vänersborg, Sandviken, Mjölby, Mariestad, Vaxholm, Krylbo, Norrtälje och Västerås. De tio biograferna, som drevs på sju förstnämnda platserna har han 1963 överlåtit på Fornstams Biograf AB, vilket företag drivs av hans söner med Gösta Fornstam som direktör. Självt har han kvar fyra biografer i Västerås, som han driver tillsammans med SF, men har i övrigt dragit sig tillbaka från arbetet.

Fornstam tillhör onekligen "första generationens" biografägare, som var med redan på den tiden de kringresande filmföreläsarna jämfördes med marknadsskockare, men som arbetat upp en biografkedja av hög teknisk standard och som varit med om filmens utveckling

Kumlas enda specialbyggda biograf, Saga, vid torget. Den öppnades i oktober 1949 av direktör Karl Fornstam och drivs sedan 1963 av Fornstams biograf-AB med biografer på sju platser i landet.

från de korta "stumparna" i de första turnéprogrammen över stumfilmens stora succéer, ljudfilmen, färgfilmen, vidfilmen etc.

Därmed skulle genomgången av kumlabornas biolokaler vara genomförd, och skulle man avsluta med något, vore det en suck över de biografnamn som respektive ägare gett sina lokaler. Röda Kvarn — som framgick av den lilla "utredningen" i förra artikeln — heter över 100 av Sveriges biografer. Samma är förhållandet med Saga och Folkets hus bio (eller Folkan). Skandia är "bara" ett 70-tal. Reo var faktiskt unikt men Rio finns det ett 30-tal av och Rex ett 20-tal. Originella friska namn är ovanliga och lusten att ta efter mycket stor. Bionamn som Saga och Spegeln uppkom på 1930-talet, och nu är hela landet nerlusat med dessa namn.

Sist bör bara tilläggas, att även en så nymodig sak som biograferna och filmkonsten har vandrat in i kulturhistorien.

Stump

Anderssons Adolf i Askersund
gick sig att gilja en aftonstund.
Måda.

Carlssons Carmen i månens glans
innerst i Kumla blev därvidlag hans.
Hähä.

Tänk, de fann varann
både hon och han
och de fick det poetiskt och rart minsann.
Till det la vi nogsamt märke
i själva hjärtat av Närke.

(DN)

Henrik

Vid KÖPMANGATAN 26 i nya affärshuset med större affärs- och lagerlokaler står vi i år ännu bättre rustade för Edra JULKLAPPSINKÖP!

Järnhandeln med JULKLAPPAR
FÖR HELA FAMILJEN!

HUSHÄLLS- och
PRESENTARTIKLAR
VERKTYG
HOBBYARTIKLAR

Telefon 700 67, 714 33
Köpmangatan 26

ARBETE OCH VILA

Av JOSEF SVENSSON

Josef Svensson

Arbete torde vara det roligaste som finns. Att vara frisk, inte känna några krämpor, och så ha fullt upp med arbete att sätta krafterna till, det är en del av lyckan, det är något att känna tacksamhet för. Under påsken var i radio en intervju med en 86-årig skollärare i Småland. Det var stimulerande att höra honom berätta om arbetet i skola, i nämnder och styrelser och mycket annat, om hur han dikade ut stora kärnmarker till Klockargården och vann på så sätt åkermark. Så han kunde öka ut sin kreatursbesättning, så att det gick hyggligt för honom, fast lärarlönen inte var mer än 400 kronor på året. Och ännu var han vid full vigör och arbetade med olika ting på dagen och sov som ett barn under natten. Lyckliga människor.

Men om arbetet är en glädje, så är vilostunderna efter arbetet en vederkvickelse. Det är inte skönt att vara trött på grund av svaghet, men det är skönt att vara trött efter arbete och få sträcka ut sig på bädden till nattens vila. Det är också skönt att under fritiden få sätta sig vid en bok och leva in i dess värld. Det är också skönt att en kväll under skymningen få sätta sig och meditera. Det fanns förr något som närkingen kallade "kura skymning" och östgöten "puste skumtimmen". Det var inte dumt, en avkoppling, en stund inte att sova på som på "middagstimmen", men en stund för återhämtning. Man tyckte det var för ljust att tända lampan och för mörkt att arbeta. Och så stannade man av ett tag, medan skymningen sänkte sig. Det var en stund för stillhet och eftertanke, en stunds ro, innan kvällssysslorna började.

En sådan stund tar inte nutidsmänniskan var dag. Det är för jäktigt. Hantverkaren kunde göra det förr,

Overlärare Josef Svensson ägde en god stilistisk förmåga. Redan under seminarietiden gjorde han sig känd för sina noveller i kamrattidningen. Under sina många kumlaår medverkade han flitigt i ortspressen och tidskrifter — bl. a. i Kumla Julblad — med skildringar av olika slag. Tillsammans med sin kollega Erik Ekdahl författade han Kumla skolors historia, som urkom vid 100-årsjubileet av svenska folkskolan 1944.

I "Arbete och vila", författad medan Josef Svensson ännu var mitt uppe i sin lärargärning och omfattande kommunalt och föreningsarbete, har han på ett fint och känsligt sätt tolkar arbetets välsignelse och ljuvheten att efter dagens id få koppla av med en stimulerande vila.

inte fabriksarbetaren nu. Men man kan ta den under veckans helg och under de stora helgerna. Kanske finns det då musik på radion och man kan under dämpad sådan få sig en god "skumtimmen".

En av påskdagarna satt jag i mitt rum, medan dagen blev till kväll. Aftonstjärnan tändes. Jag följde den. Den syntes på vänster sida om rullgardinssnöret, så på höger sida och flyttade sig mer efter mer över rutan. Så kom det i radio en utsändning om våren. Först talade en norsk författare om våren i det nu fria Norge och sen stod Sten Selander borta i Södertörn och talade om våren där på sådant sätt att det vaknande livet i markerna blev förnummet av mig med starkaste intensitet. Jag satt sedan och tänkte på hembygden, där jag nyss förut varit på besök och sett blåsipporna och hasselns hängen och purpurröda honblommor alldeles som i min barndoms dagar. Stjärnan lyste genom rutan till höger, och jag satt kvar och såg den försvinna bakom fönsterposten, och i tankarna såg jag hela vårt land under "blåsippvåren", "vitsippvåren", "gullvåsvåren" och fram till "liljekonvaljvåren" på gränsen till sommaren.

Då jag efter den "skumtimmen" tände i rummet för att övergå till något annat, var landet kärare än någonsin.

AB B. S. K. MEK. VERKSTAD - KUMLA

(f. d. BRÖDERNA SANDBERG)

Grundad 1898

TELEFONER: Verkstaden 701 13
Einar Sandberg bostad .. 707 72
Harry Sandberg bostad .. 793 49

MEKANISKA ARBETEN AV ALLA SLAG. Plåtrundningsmaskinen BSK i 4 typer. Bärningskärran BSK. Järnkonstruktioner efter ritningar och förslag. Arbornings, Svarvning, Fräsning, Svetsning, Reparationer.

Grosshandlare Hagendahl — ett apropå

I Kumla julblad 1964 har kommunalkamrer Tage Tapper en synnerligen värdefull och intressant artikel "Grosshandlare Hagendahl och hans väg", där den store affärsmannens öden skildras.

Ja, så kunde de ha det, de stora köpmännen! Vilka sommarhem de kunde ha. Som nu Hagendahls Sommarro. En tjasunen idyll, en herrgårdsvilla, ett "tempel" med doriska kolonner, en mycket vidsträckt park.

Ja, nu har äntligen Örebro stad tagit sig an Sommarro och restaurerat byggnaderna på ett utmärkt sätt.

När jag såg bilden i Kumla julblad, så kom minnena fram ur glömskan och så bland andra ett minne med särskild vemodsglans.

KFUM hade av Örebro stad fått hyra Sommarro till sommarhem och jag hade lyckan att få bo där några somrar. Det var kanske 1909, det var lördag eftermiddag. Jag var så gott som ensam och satt just och läste under en väldig hängask. Då kommer en droska och stannar och ur den stiger två damer, mörkklädda och av ett fint utseende, som ingav aktning. De stannade, såg sig tveksamt omkring, men stod kvar. Jag tänkte att det var min plikt att visa mig artig, så jag gick fram och hälsade och frågade om jag kunde vara till någon hjälp. Med en viss tvekan frågade den ena vem som hade Sommarro och om någon bodde där. Så kunde jag tala om, att staden ägde Sommarro och nu var pojkar och unge män från KFUM för sommaren boende i det forna herrskapliga huset.

Och nu kom det! Jo, vi har bott här. Det var våra föräldrars sommarställe. Vi har varit här under vår barna- och ungdomstid. Grosshandlare Hagendahls? Ja visst, det är det, och vi har länge tänkt att än en gång få se vårt kära Sommarro.

Jag försäkrade, att allt stod öppet, och det var bara att fortsätta. "Om herrn ville gå med?" Jo, det ville "herrn" gärna. Och så gick vi husesyn och det var ett enkelt jobb att vara ciceron. Stora salen är kvar, tänk vad roligt vi hade. Det här rummet, och det här — —. Ja, det var minnen sedda genom minnenas tårskimmer. Tänk att komma hit igen. Och "Templet", finns det kvar? Jovisst. Ja, och trappan är övervuxen av caragan, romantiskt i hög grad. Ja, hängaskarna, bersån, lindarna planterade i rundel, ja, allt fanns kvar. Fast inte så fint som förr. Är Sommarrostenen kvar? Jo, den ligger alljämt kvar, och utsikten från berget, tänk, tänk!

Jag tänkte flera gånger diskret dra mig undan, men de förklarade, att de var tacksamma för stöd och sällskap. Ett par timmar gick. Det var tid för dem att lämna minnenas ljuva slott, tempel och park. Det var faktiskt gripande att ta farväl.

Kamraterna hade kommit från stan. "Vad var det där för fina damer du var så intresserad av?" Tänk er, det var av Hagendahls familj som gjorde oss den äran. Nog sagt.

Otto Lindfors
(f. i Dynningeberg 1883)

Bortgången hembygdsvän

Adolf Larsson

En av Kumla julblads trognaste sympatisörer, Adolf Larsson, lämnade under hösten i år ett långt jordeliv.

Han var född i ett skomakarhem i Folketorp 1884. Och skomakaryrket skulle också för honom bli ett magert förvärvsarbete. Men med tiden fick den självlärde Adolf en hel del mera trivsamt att göra. Han blev sin bygds klockarfar, som skulle allt bestyra när det gällde skrivarbete av olika slag, från bouppteckningar och deklarationer till köpekontrakt och ifyllande av mer eller mindre konstiga blanketter under krisåren.

En tid var han nära på heltidsanställd på skolkamraten och godtemplarbroderns Anton Olssons skofabrik och biträdde med bokföring och expediering.

Adolf Larsson hade också en hel del kommunala uppdrag. Vid kommunalfullmäktigeinstitutionens införande 1919 kom han med bland de 30 valda ledamöterna. Med åren blev han ledamot och ordförande i pensionsnämnden och fattigvårdsstyrelsen och tillhörde en tid kyrkofullmäktige och var huvudman i Kumla Sparbank samt hade dessutom flera andra uppdrag.

I pojåkåren blev han godtemplare och godtemplare förblev han under sitt långa liv. Intresset för folkbildningsarbete hade han förmodligen i blodet att döma av det intensiva och tålmodsprövande arbete han uträttade för logen Skyddsvaktens bibliotek, som han förestod ett 50-tal år.

Adolf Larsson var den idealiska samarbetsmänniskan. Partisinne låg honom fjärran. Ärligt uppsåt och god vilja var hans ledstjärna.

Kumla julblad tillhörde hans käraste läsning. År efter år sände han tidningen till vänner i försörjningsringen som en julkänning från hembygden. Folketorpsbygden i gången tid har eftervärlden fått veta åtskilligt om, tack vare Adolfs skolkamrat Otto Lindfors skildringar i julbladet. Självt berättade Adolf Larsson i numret för 1940 om sin kära bygd och om upplevelser i tidiga år.

N. H.

God jul och Gott nytt år!

ÖSTERMALMS LIVSMEDEL

S:a Kungsvägen 17, Kumla
telefon 700 80

Godägare L. W. Eriksson
1868—1950

SKOMAKARE GODSÄGARE DONATOR

Av Tage Tapper

Den 2 mars 1950 avled godsägare Lars Wiktor Eriksson i Strängnäs, där han varit bosatt några år. I hans testamente gjordes en rad legat till anhöriga, anställda och vänner. Där stipulerades också att legat skulle utgå till Åkers skyttegille, Strängnäs-Mariefreds skyttekrets, Hallsbergs-Kumla skyttekrets och Kumla skyttegille, Frälsningsarmén i Strängnäs och Frälsningsarmén i Kumla. Vidare erhöll Kumla landskommun 10 000 kronor och Åkers kommun i Södermanland 5 000 kronor, varjämte det föreskrevs, att återstoden av kvarlåtenskapen därefter skulle delas mellan Kumla och Åkers kommuner.

Genom denna donation erhöll Kumla landskommun nära 30 000 kronor, för vilka det föreskrivits av donator, att den årliga avkastningen skulle gå till julgåvor åt gamla behövande i Kumla socken med företrädare för dem som bo i Björka by.

Vem var nu denna man, som varit så frikostig mot de gamla och behövande i Kumla socken. Följande har kunnat utrönas genom forskning i olika arkiv:

Lars Wiktor Eriksson föddes den 20 juli 1868 på Norrgården, Björka nr 1. Hans föräldrar var bonden Erik Olsson och hans hustru Anna Catarina Larsdotter från Hallsberg. De gifte sig 29/10 1867 och Lars Wiktor var deras äldsta son. Ytterligare tre pojkar, Erik Axel f. 1870, Karl Robert f. 1872 och Johan Anton f. 1873, föddes innan fadern avled den 16 mars 1877. Ett halvår därefter, den 18 september 1877 föddes familjens enda dotter, Anna Maria.

Efter familjefaderns död, försålde gården, och familjen flyttade till ett ställe, Annelund (nu Björka 1:6-7), som uppförts som undantagsstuga på ofri grund på 1870-talet. Där växte barnen upp. Två av pojkarna utvandrade till Amerika, Karl Robert 1892 och Johan Anton 1893. Dottern Anna flyttade till Stockholm, där hon gifte sig och fick namnet Wirén.

På detta ställe startade Lars Wiktor Eriksson parti-skomakeri. Bröderna arbetade åt honom, men han hade även andra anställda. Omkring sekelskiftet drog han sig dock ur rörelsen och bosatte sig i stationssamhället

och nu är hans titel skohandlare. Tillsammans med skraddaren E. Nystedt förvärvade han tomtmark i stationssamhället (bl. a. nuvarande kvarteret Tjädern), som sedermera såldes med god förtjänst.

Efter ett antal år förvärvade han Valsberga gård i Åkers socken i Södermanland. Den innehöll $2\frac{1}{8}$ mantal och omfattade 287 ha varav 107 ha åker och hade redan 1904 ett så högt taxeringsvärde som 95 000 kronor.

På äldre dagar drog han sig tillbaka från lantbruket och köpte sig en villa vid Kung Göstas väg i Strängnäs, där han slutade sina dagar 1950.

Norrgården, Björka nr 1, där Lars Wiktor Eriksson föddes

Trollet i Herrfallsäng

Där satt han, litet trulig och sur,
trollet från Herrfallsäng,
på skansen i en trång liten bur,
i en vanlig spjålasäng.
Här fanns inga konvaljer och sippor
och ingen mossa brun,
ingen skogsfrus små nippertippor,
som dansa med rodnande fjun.

Tänk att vakna när daggen silar
droppar av finsta kristall.
Där blyga linnean vilar,
dä' ljvligt i alla fall.
Dom lura mej hit till Skansen,
dom sa', att jag va' nå't unikt.
Här får jag så ont i svansen,
Ska ett troll vara mä' om nå't slikt.

Släpp ut mej från storstadens vimmel,
jag längtar till Herrfallsäng.
Där finns det granskog och himmel
och mossa istället för säng.
Där finns konvaljer och sippor
och fåglar, så mjuka som dun,
och skogsfruns små nippertippor,
som dansa med rodnande fjun.

Ester Östlund

Helanders Conditori (stans äldsta)

Hagendalsvägen 30 Tel. 700 08

Choklad i trevliga
Presentkartonger

Gott saffransbröd — Karlsbaderbröd och Småbröd
Smaka våra härliga tårtor t. ex.
OPERA, NOISETTE OCH CARAVELLE!

KUMLA HÖGAR

Ursprungligen var bygravfältet i Kumla by — sedan gammalt omtalat som Kumla högar — det största inom Kumla härad. Redan under 1600-talet hade byborna grustäkt vid högarna.

Det äldsta kända fyndet härrör från 1683 då i en rapport till Kungl. Antikvitetskollegiet meddelas att man här funnit svärdfästen och skärkringlor. 1823 fann man ett svärd i stående ställning mellan en mängd urnor. Svärdet förvarades i prästgården men kunde ej återfinnas 1844 då C. F. Bergstedt under sin forskningsresa i Närke även besökte Kumla by. I sin reseberättelse omnämner han Kumla högar som "en backe full av gravkullar, varibland flere betydliga".

De första verkliga utgrävningarna på högarna utfördes 1902 av Oscar Montelius. Bland de gravar som då undersöktes märks en mansgrav som bl. a. innehöll två lerkrukor, en mängd spelbrickor av ben, pärlor av glasfluss, ett skifferbryne och beslag av järn. Innehållet är typiskt för gravar från 500-talet, dvs. från vikingatidens början.

En samtidigt undersökt grav innehöll skelettrester som visade att den döde begravts med huvudet åt sydväst. Som gravgåvor dessutom saknades tyder detta på en kristen grav. Av undersökningarna framgår att gravfältet använts under en lång tidsperiod, under brons- och järnåldern fram till början av 1100-talet. När den första kristna kyrkan uppförts begrovs de döda i vigd jord intill denna.

Den senaste utgrävningen företogs 1934 av J. E. Anderbjörk. I en tidigare orörd grav påträffades förutom brukskärl av lergods samt brända ben en svagt kupad bronsskälla som tydligen tillhört ett kvinnosmycke. Orneringen som är unik och saknar sin motsvarighet från andra fyndorter är utförd med puns, en teknik som begagnades i Norden först under vikingatidens slutskede omkring 1050.

Om dessa historiska fakta liksom undersökningar kan den intresserade läsa mer om i Kumlabygden del II.

En gammal, nu avliden kvinna berättade för mig att en bonde i början av 1900-talet gjorde en hel del fynd då han hämtade grus. Av rädsla att om han anmälde fynden så skulle högarna fridlysas, grävde han ner det funna under köksgolvet. En man, som i sin ungdom tjänade som dräng på en av byns gårdar, kunde berätta att när jordlagret på en del av den västra sidan av högarna bortgrävdes fann man massor med bl. a. kruk-skärvor. Jorden med dess innehåll användes för igenfyllning av diken.

Ursprungligen sträckte sig högarna ut över den nuvarande landsvägen. Det är alltså en blygsam rest av

Gravfältet i Kumlaby

detta en gång så ståtliga fornminnesområde som finns kvar. Under åren 1962—63 har högarna restaurerats genom bybornas försorg och med hjälp av Örebro läns naturskyddsförening, som ställde 500 kr till förfogande. Förutom de många lass byborna körde hit så bidrog Kumla stad, Yxhult och Kvarntorp med fyllning. Schaktning och planering med maskin utfördes av intresserade ortsbor. Många drog sitt strå till stacken eller rättare sagt högarna: specialfrö skänktes för igensådd, kommunen och en virkeshandlare skänkte staket och andra välvilliga donatorer bidrog med färg, beslag, tryckning av anslag osv. Arbetet som utfördes under mottot: "en arbetsdag för hembygden" är nu avslutat. Naturen själv kommer att läka vad som återstår av såren.

Naturskyddsföreningen har uttryckt sin stora tillfredsställelse och skänkt en ek att som ett vårdträd växa invid högarna. Och många ortsbor har också uttryckt sitt oförbehållsamma gillande. Men det finns också de som inte kan förstå, varför inte högarna hellre kunde jämnas med marken. Det finns många skäl som talar för deras bevarande. Ännu gömmer högarna gravar som kanske i en framtid kommer att undersökas, platsen har gett bygd och stad dess namn, högarna har sin speciella flora, där den i dubbelt avseende fridlysta backsippan prunkar om våren. Enligt gamla bybor spår backsippan väder. Blommar den rikligt blir det en våtsommar, sparsamt blir det torrsommar. Här finns utrymme och ortens biologiska förening skulle här genom inplantering av växter kunna skaffa en skyddad växtplats för många arter, som nu blivit sällsynta i vår tids intensifierade jordbruk. Dikesrenarnas och gärdesvägarnas flora försvinner i och med täckdikning och åkrarnas sammanslagning till större bruksenheter.

Roland Romell

FÖRLOVNINGS- och VIGSELRINGAR

JULKLAPPAR i Guld, Silver och Nysilver, rikt urval. Matsilver i flertal modeller
Köksur, Fickur och Armbandsur. Gamla smycken och ringar omarbetas.

AB ELIAS ENGLUNDS Guldsmedsaffär

Innehavare: Stig Englund

KUMLA - Tel. 703 01

”OTTOSENS MAGPULVER”

När kumlaborna apoteksköade

Byst av Carl. Ottosen

En kvintett kumlabor var förra året samlad i parken vid kurorten Skodsborg i Danmark. I fonden uppmärksammade vi en byst av sanatoriets grundare, överläkare Carl Ottosen.

Ett par i kvintetten hade hört ett föredrag i Johanneskyrkan, Kumla, av den skicklige läkaren, som var född i Fredrikshavn 1864. Vid det nämnda föredraget propagerade han för ett naturenligt levnadssätt. Den som så gör, skall få känna hälsans rodnad, försäkrade doktorn. Han demonstrerade också med sitt sjukbitrådes hjälp kalla frottébad.

Ottosen gjorde i sitt föredrag gällande att det var alldeles onödigt att plågas av magkatarr och andra magbesvär och rekommenderade effektiva medel för att få en frisk mage. Bland annat var det ett pulver, som han särskilt rekommenderade. Under flera år salufördes de på apoteken under benämningen ”Ottosens magpulver”, och det såldes lika flitigt som våra dagars huvudvärkspulver. Ty inte var det många av hans åhörare vare sig i Örebro eller Kumla, som åhörde den spänstige eldsjälens, som inte sedan skaffade magpulvret, antingen de behövde det eller ej.

Ottosens överläkartjänst på Skodsborg lämnade honom inte tillfälle till några föreläsningsturnéer. På 1920-talet var fabrikerarna Carl Nilsson och C. A. Jonsson, direktör C. A. Carlén och grosshandlare Carl Johansson ofta gäster på Skodsborg. De var flera gånger envisa på sin överläkare att komma till Kumla och hålla föredrag. Till sist övervann de hans betänkligheter och fick honom

att offra några dagar för Kumla och Örebro, där han också under årens lopp fått många trogna patienter.

Det var en verklig upplevelse att få lyssna till den lille humoristiske läkaren, som kunde helt fånga sin stora publiks intresse. Danskan är, som man inte minst erfarit i TV, mycket svår att förstå, men Ottosen hade ju så länge umgåtts med svenskar på sitt sanatorium, att han kunde tala förstäligt.

Detta hände i slutet på 1920-talet. Sedan länge är den vittberömda doktorn ur tiden, men hans verk lever kvar på Skodsborg, som blivit en av Nordens största anläggning i sitt slag. Ur tiden är också hans trogna vänner, som bjöd honom till Kumla. Tack vare Ottosens föredrag och pulver lär många ortsbors hälsotillstånd förbättrats.

Jag har hört talas om, att det var åtskilliga av Ottosens åhörare, som följde hans ordination om vattengnidning. Och många praktiserade det lika enkelt som hans sjukbitråde i Johanneskyrkan. Man ställde sig i en balja med vattenledningsvatten — efter att först gnidit ansikte och armar — och frotterade hela kroppen med de grova handskarna. Sådana tillhandahölls vid föredraget. Ty den gode doktorn var tillika affärsman. Om han hade någon provision från apoteken på magpulvret känner jag inte till. Vattengnidningen fordrade ett ej ringa mod, men efter någon tids vana tyckte man det var skönt. Frotteringen skänkte en behaglig värme. Fördelen med denna hälsokur var att man inte besvärades av någon förkylning utan kunde som hälsoaposteln Are Wærland i den strängaste vinter uppträda i kavaj och spara in överrocken.

Knappast kunde Ottosen förlagt sin vårdanläggning på någon tjugigare plats. På ena sidan sträcker sig Öresund mot Landskrona vid horisonten och strax intill denna stad den inkorporerade sevärda ön Ven. På baksidan av anläggningen utbreder sig en milsvid bokskog med småstigar för vandringar, där man möter flockar av hjortar, ty det lär finnas mer än 500 sådana i Dyrehave.

Sanatoriet har egen kyrka, ett verkligt ståtligt tempel. Liksom Hultafors och Nyhyttan är adventisterna ägare till Skodsborg. Man firar söndag på lördag. Lördagen är

Skodsborgs Badesanatorium

VERKLIGT VÄRDEFULLA JULGÅVOR finner Ni i vår rikhaltiga sortering av
BÖCKER, BIBLAR, PSALM- och SÅNGBÖCKER, SKRIVMATERIEL, PRESENTARTIKLAR och
GRAMMOFONSKIVOR m. m.

HF:s BOKHANDEL - KUMLA

Tel. 702 65
Köpmangatan 20

C.-G. Nordberg

När Hardemoprästen skulle skjutas

C.-G. Nordberg har många ruskiga minnen som Kina-missionär

Hermods Korrespondensinstitut utger sedan årtionden tillbaka en egen tidskrift med namnet Korrespondens. Från en av julbladets värderade medarbetare har vi erhållit nedanstående klipp ur den nämnda Hermodstidskriften.

”Under 1950—51 har 64 hermodselever avlagt studentexamen. En av de mera bemärkta privatisterna av de 31 i vårens studentexamen var missionär Carl-Gustaf Nordberg, som här 1950 intervjuas av en av Korrespondens’ medarbetare.

Med knapp nöd klarade missionären Carl-Gustaf Nordberg livhanken vid ett par tillfällen under sina åtta år inom Svenska missionen i Kina. Sin studentexamen tog han emellertid med glans. Samtidigt blev han en av de mest intervjuade studenter, som någonsin gått hermodsvägen till den vita mössan.

Otvivelaktigt är missionär Nordberg värd extra uppmärksamhet. Tre av hans Kina-år har infallit under

således den stilla dagen, då ingen behandling ges. Söndagen är istället arbetsdagen, då de sex läkarna och den övriga stora personalen är i farten från morgon till kväll.

På lördagsförmiddagen samlas man till gudstjänst i kyrkan, som rymmer 400 personer och är i regel välbesatt. Vid vårt besök kunde vi inte förstå så mycket vad den dansktalande pastorn hade att förtälja. Men duettsången kände vi till. Ty det var ”hemlandstoner”, framlidna Kumlakantorn Lydia Lithells

”Jag har hört om en stad ovan molnen,
ovan jordiska, dimhöljda länder,
jag har hört om dess solljusa stränder . . .”

Många gånger har jag hört den vackra sången sjungas men knappast blivit så gripen av den som när jag hörde de unga sjukvårdarna sjunga den i kyrkan på Skodsborg.

Nils Helander

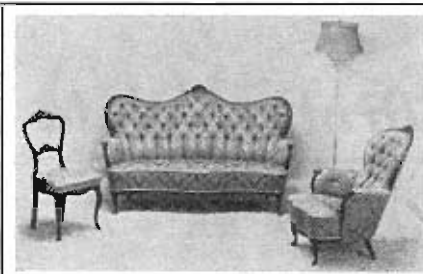
kinesisk-japanska kriget, och under de tre åren hann han uppleva 30 bombanfall och en del dramatiska möten med kringströvande rövarband, soldater som i krigets upplösning opererade på egen hand och hade goda extraförtjänster av att plundra försvarslösa främlingar.

En gång hörde han hur en kines fick order att skjuta honom, men i det avgörande ögonblicket krånglade gevärsmekanismen. En annan gång avskräcktes plundrarna av rädsla för en militäreskort, som inte fanns. Herr Nordberg har sammanträffat med Chiang-Kai-Chek, och hans avresa från Kina blev lika dramatisk som hela vistelsen. Han klarade sig i sista stund undan den kinesiska gerillan och efter ett kortare uppehåll i USA kom han till Norge med sista båt före den 9 april 1940.

— Sedan dess har jag varit resesekreterare här hemma, berättar han. Men hur det än är, så tröttnar man på det kringflackande livet. Till Kina skulle jag gärna vilja återvända, men när nu det är omöjligt, så vill jag slå mig till ro med min familj i Sverige. Mitt mål är att bli präst, och det räknar jag med att bli på en tre, fyra år. Först blir det en fil. kand. i engelska, religionshistoria och kinesiska (!) och sedan teol. kand. Genom professors inrådan ändrades studierna något. Efter studentexamen avlades teologisk-filosofisk examen vid Uppsala universitet med hebreiska, grekiska och filosofi som ämnen och sedan vidare teologiska studierna fram till prästvigningen i Strängnäs domkyrka . . .

— Korrespondensmetoden har varit strålande, tycker jag, och Hermods har under studietiden varit mer än en skola, ett mellanting mellan en vän och ett hem. Visst har det varit svårt och motigt ibland med studierna, men då har jag haft hjälp av ett par tänkespråk av Kon-Fu-Tse. Det ena lyder: Du skall inte vara rädd, om det går långsamt, bara om det står stilla. Och det andra: Den som vill komma upp på de verkliga höjderna, måste många gånger vandra över slät mark. Det är fina gamla kinesiska visdomsord, som nästan kan komma en att fundera över om inte Kon-Fu-Tse var direktör i något korrespondensinstitut i det uråldriga Kina.”

Julbladets utgivare hade vid jultiden förra året tillfälle att åhöra ett fascinerande föredrag av komminister Nordberg om upplevelserna under Kina-tiden. Det var, rycktes det, vara mer än ett under att han kunde överleva och klara sig undan svält och överfall till sitt land igen. Själv försäkrar han att allt är blott Guds godhet och nåd som hjälpt igenom.

GAMMAL AFFÄR i ny miljö . . .

VÄLKOMMEN TILL TRADGÄRDSGATAN 8
och se vad vi har att erbjuda i
MÖBLER OCH MATTOR

Grundad 1898
Telefon 700 64

Zarelius MÖBLER

FRÅN ÄLDRE TIDERS KUMLA

Vem ryktade räven i skogen?

År 1857 var auktion anordnad i Rösavi efter avlidne Erik Ersson, född 1786. Till auktionskalaser hade sonen Olov Ersson (som dock själv var nykterist) köpt hem något brännvin för auktionsförrättarnas och släktingars traktering. Då man på kvällen var bänkade kring matbordet kom två gubbar från Vissberga, Olov Olsson och Karl Olsson, objudna in och stannade innanför dörren. Gubbarna förstod art det fanns brännvin i huset och vid åsynen av brännvinet på border glänste Olov Olssons ögon, vilket gav en av de vid bordet sittande, Anders Ersson, son till den avlidne, anledning att spydigt fråga: "Vem har förtenna ögera på de Ol Orse?"

Nämnde Anders Ersson tycks ha haft sinne för ordlekar. Då man en gång sade åt honom att han borde rykta hästen svarade han med att fråga vem som ryktade räven i skogen.

Enligt vad Olov Ersson berättade för mig släppte man ut sina sugor i det fria på somrarna. De skulle rota i marken efrer mask och rötter. Sina åkrar och täppor hade man ingärdade med gärdsgårdar. Dessa måste vara så tätt lagda att en sugga ej fick in trynet emellan stängerna. I så fall fick vederbörande böta till bykassan. Att den tidens suggor var små och magra kan man förstå av att, enligt vad Olov Ersson berättade, en varg vid ett tillfälle högg en sugga över manken, slängde den över ryggen och sprang med den.

Av de bondstugor, som fanns i byn under förra hälften av 1800-talet, finns nu endast en eller möjligen två kvar. Det var i den ena av dessa det förut nämnda auktionskalaset var anordnat, då de båda Vissbergagubbarna på grund av sitt spritbegär gjorde sig till åtlöje.

A O.

Gammalt från Rala.

I Rala, på området väster om smedjan, fanns förr en numera igenstenad brunn, benämnd pilabrunn. Invid den låg en stuga, som beboddes av Lasse Pil och hans hustru Pilabritta. Båda var tjuvaktiga. Pilabritta blev insatt på vatten och bröd, oaktat hon hade ett dibarn. Det sades att hon blev så sugen på salt på grund av den ensidiga kosten att hon drack av sin egen urin. Lasse Pil fick för sin rjuvnad slita spö vid Blacksta, där en spöpåle var uppsatt. Det sades att han under bestraffningen ropat: "Käre profoss, slå inte så hårt." Villkorlig dom eller åtalseftergift hade nog varit välkommet för Lasse Pil och Pilabritta i deras trängda belägenhet.

Enligt vad undertecknad hört berättas, har f. d. kronogården i Hörsta varit löneboställe för profossen. Som denna egendom är ganska stor och välbelägen förefaller det som om profossyrket varit välbetalt, såvida ej någon för intellekt och utbildning mer krävande tjänst var förenad därmed.

Enligt vad framlidne Viktor Rundberg berättat för mig, fanns förr i Rala på området väster om regementenas sjukhus fem stugor, som beboddes av: Skyllefälten, Flottbussen, Bänkel, Erik Anders och Karlsson. De fyra förstnämnda stugor är borta för länge sedan, endast Karlssons är kvar. Den för sin stora arbetsförmåga och ekonomiska sinne kände f. d. Ralabon Pär Olsson

lär en gång ha yttrat: "Kungliga slottet, husarstugorna och Karlssons stuga repareras varje år." Karlsson var murare, hans årliga reparationer torde väl ha inskränkt sig till att slå i några slevar bruk i stenforens sprickor.

Skyllefälten var kommen från Sköllersta och hette Fält men kallades så till skillnad från en annan med samma namn. Bänkel brukade gå uppåt sjöarna i Hallsbergs skogsbygd och fiska. Han tycks ha valt ett lagligt näringsfång för tillfredsställande av sina kulinariska behov, rill skillnad från Lasse Pil, som förgrep sig på annans egendom.

A O.

Skogaråa i Örstaskogen.

I början på 1870-talet ägde följande oförklarliga händelse rum. Min morfar, Karl Gustav Pärsson i Rala, var vid ett tillfälle tillsammans med drängen Anders och pigan Albertina till Örstaskogen. Karlarna skulle plocka ihop ris från avverkningar, som på den tiden användes till bränse i järnkakelugnar. Albertina skulle plocka bär. Alla tre arberade något åtskilda, men då morfar vid ett tillfälle kom till Anders arbetsplats verkade denne virrig. Han sade att Albertina varit hos honom och att hon sagt att de skulle stanna där under natten. Hon hade haft bär och bjöd på, men de smakade som fåralortar. Morfar, som trodde att Anders haft besök av skogaråa, spände hästen för vagnen och ställde så att alla tre kom ur skogen, men hade svårt att få med Anders. Denne var inte sig själv de närmast följande dagarna men tycktes inte ha fått något varaktigt men av händelsen, ty enligt vad undertecknad tror sig veta var han verksam som byggmästare i Kumla m. p. under stugbyggandets dagar på 1890-talet.

A O.

Järnverk i Rösavi?

Enligt traditionen skulle det ha funnits järnverk i Rösavi på 1300—1400-talet. Detta berättar en lantbrukare, uppväxt i Rösavi, för julbladets utgivare. Denne, som nu är i 75-årsaldern, hade som 18-åring varit med om att riva ner en gammal stenmur och i den hittades då slagg, som tydde på att det kunde finnas fog för att det ha funnits järnbruk i trakten. Stenmuren användes som grund till en magasinsbyggnad. Järnbruket lär ha tillhört Vadstena kloster, enligt vad som framgick vid forskning av en f. d. disponent vid Laxå bruk.

Kanske vi få veta mera härom i den under utgivning varande Kumlabygden?

Ingenting märkvärdigt.

Den ståtliga men "høge" landshövdingen i Stockholms län Wilhelm Stråhle var omkring sekelskiftet ledamot av riksdagen. Första dagen på en ny session gick han omkring och bekantade sig med de nya ledamöterna. Just den dagen var första dagen som landshövdingen Johan Widén (född 1856 i Sännersta i Kumla) bevisade riksdagen. Stråhle lade vänligt men nedlåtande sin hand på Widéns axel och sade:

— Jag är landshövding Stråhle. Vad är ni min gode man?"

Widéns svar kom blixtnabbt:

— Ja, jag är inte mera jag heller.

DEN BÄSTA JULKLAPPEN — ett armbandsur från stjärnurmakaren

Presentartiklar i guld och silver

Väggur, köksur i stor sortering

Reparationer utföres omsorgsfullt med garanti

L. N. Brink, Kumla

A. Thor UR- & GULDSEMEDSAFFÄR

Telefon 702 62

A. G. Andersson

En utebliven donation

När Manfred Ingenäs
ej fick träffa A. G.

Manfred Ingenäs

Kumla har, som bekant, det sparsamt med donationer. Staden är ju relativt ung men inte heller dess föregångare, det 40-åriga municipalsamhället, hade något nämnvärt donationsguld. Med tanke härpå erinrar jag mig, vad motionären till stadsblivandet, Manfred Johansson-Ingenäs, berättade en gång.

När Kumla väl blivit stad, återstod så mycket att göra för att få det att likna en stad. Det behövdes stads- hus, hotell, ett snyggt torg utsmyckat med något konst- verk och en hel del annat. Allt detta grubblade den då mycket omtalade medaljören och elverksföreståndaren på. Det behövdes pengar och åter pengar för att få någon hyfs på det eftersatta samhället.

Manfred, som han allmänt benämndes, var medveten om att det endast fanns ett sätt att snabbast förverkliga vad han tänkt, och det var genom en stordonation. En dag när jag träffade honom på Hagendalsvägen, frågade han:

— Har du tid med mej en stund? I så fall går vi in här på kondis och pratar. Jag vill avslöja en plan, som jag burit på ganska länge.

När vi fått vårt kaffe, frågade han:

— Hur bär du dej åt för att få komma till tals med A. G.? Jag har inte räkning på alla de gånger, som jag telefonledes sökt komma i kontakt med honom, men alltid misslyckats. Alltid är det något skäl, som gör att han inte kan komma till telefonen.

Så informerade han mej om hur han tänkt sej att få A. G. intresserad för en stordonation för stadens bästa. Som bevis för stadens tacksamhet, skulle han föreslå att en skulptur av honom skulle uppsättas antingen framför det blivande stadshuset eller i dess vestibul.

— Jag vet ju inte hur mina kamrater i fullmäktige ställer sej till ett sådant förslag. Finge vi bara en donation, så tror jag att alla skulle bli positivt inställda.

Manfred visste, att jag åtskilliga gånger besökt A. G. Första gången var Luciakvällen 1940. Jag hade det året i Kumla Julblad haft en längre skildring av de gamla skomakarna. Bland dessa var A. G:s far, Anders An-

dersson, mera känd som "partiskomakeriets fader". Artikeln intresserade A. G. i allra högsta grad. Och på Luciadagen ringde han och gjorde en del kommentarer. Jag passade då på och frågade, om han ville berätta en del av sina säkert intressanta hågkomster. Och detta hade han ingenting emot.

— Jag förstår, att en Luciakväll är Helander upptagen. Själv har jag ingenting för mej. Kom, om det passar och drick en kopp kaffe med min hustru och mej!

Jag lät inte detta utsökta tillfälle gå mej ur händerna. Det blev en kväll, som jag aldrig glömmet. När klockan närmade sej elva, reste jag på mej för att tacka och säga god natt. Då tittade han på mej och undrade, om jag hade något särskilt för mej resten av kvällen. Jag svarade, att fabrikören hade all anledning att vara trött, då han i över tre timmar oavbrutet berättat om långt förfarna tider. Han omtalade, att han ytterst sällan uppsökte sin bädd förrän efter tolv. Efter den förklaringen fortsatte vi ytterligare en dryg timma. Inte syntes det någon trötthet på honom, när vi vid midnatt sa' farväl. En underbart vital 82-åring.

Vad jag fick höra under detta första sammanträffande var inte så mycket av A. G:s egen ungdomstid som desto mer om faderns torg- och marknadsresor inte blott i den egna provinsen utan även till grannlandskapen. De kunde vara rätt så spännande, dessa resor, som t. ex. när en varg jagade den skenande hästen på skogsvägar i Bergslagen, eller när fadern med god marknadskassa var på hemväg från Svartåhället upptäckte ett par mystiska personer vid vägkanten, beredda till rån försök. Även denna gång klarade han sej, tack vare den snabbe hästen.

Manfred fick aldrig träffa A. G. Så det blev ingen skulptur. Och nu är såväl den tilltänkta stordonatorn och den optimistiske Manfred borta. Och staden alltjämt lika fattig på donationer. Stadshus och hotell har Kumla fått och torget hyfsat. Så småningom blir det nog också ett konstverk, när man enats om hur detta skall se ut.

Nils Helander

Centrum-LIVS

VID TORGET - KUMLA

SNABBKÖP

Telefoner 700 55, 700 98

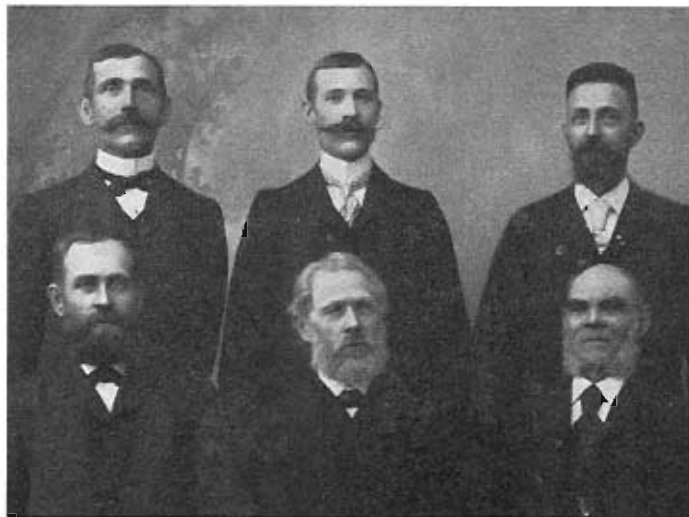
Speceri — Charkuteri — Frukt — Mjolk — Bröd m. m.

Vår specialitet:

OMTYCKTA KAFFEBLANDNINGAR

Nykterhetsföreningar i Kumla

Av NILS HELANDER

Logen Natanaels byggnadsstyrelse i början av seklet

Sittande från vänster: Lantbrukare Erik Larsson, Södra mos, målaremästare C. V. Zarelius och skomakare C. Kollman. Stående: Fjärdingsman E. D. Arbin, fiskhandlare Gustav Zetterlöf och smed C. V. Ohlin.

Logen Natanael av NTO

är den äldsta nykterhetsorganisationen i Kumla, bildad redan 1881. Föreningen tog ganska snart initiativ till ett föreningshus, vars tillkomst 1892 underlättades genom andelsteckning även från andra föreningar och enskilda personer. Fastigheten inrymde en mindre och en större sal med läktare samt bostad för vaktmästare. Vid en restaurering på 1930-talet togs läktaren bort.

Det rådde totalt brist på möteslokaler i 1880—90-talets stationssamhälle. Kyrkskolan, som uppläts för missions- och nykterhetsmöten, var närmaste skola. Utrymmet där var emellertid starkt begränsat och förslog inte långt, när det gällde offentliga sammankomster.

Natanael blev från början anlitad av samtliga stationssamhällets religiösa och profana föreningar. Missionsförsamlingen använde lokalen för sina möten fram till 1896, då Johanneskyrkan uppfördes. Andra hyresgäster var blåbandsföreningen och fosterländska föreningen. Under åren 1913—1922 höll metodistförsamlingen sina gudstjänster i Natanael. Under mer än ett kvarts sekel var lokalen upplåten till föreläsningar och under ännu längre tid för biografverksamhet.

Givetvis har lokalerna framförallt varit avsedda för logens egna verksamhetsgrenar.

Samma dag som logen bildades hade en av stiftarna låtit döpa sin son. När en av vännerna sporde honom

om namnet på den förstfödde och fick veta, att det var Nathanael, blev det bibliskt klingande namnet föreslagit och även antagit för logen, som tillkommit på initiativ av skraddaremästare E. Nystedt. Han och hans hustru tillhörde stiftarna av Kumla Blåbandsförening 1887.

Ordförande är lagerarbetare Artur Wandland, sekr. fröken Inga-Lill Andersson och kassör försäljare Alf Johansson. Logen bedriver även ungdomsverksamhet.

Medlemsantalet är drygt 100.

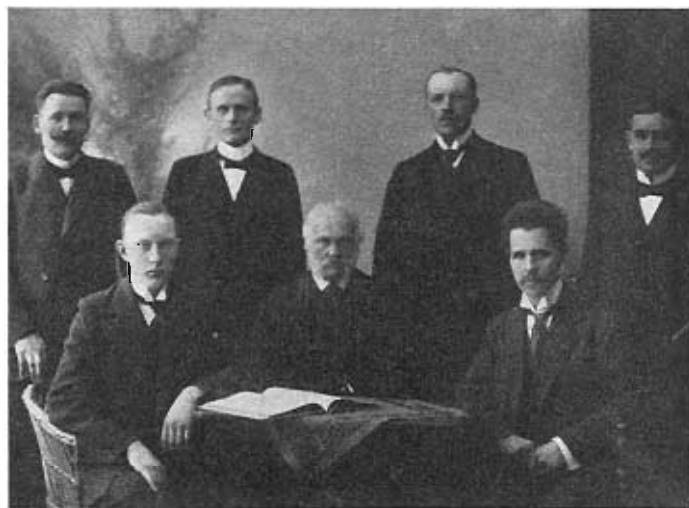
Det välbelägna ordenshuset i hörnan av Hagendalsvägen—Södra Kungsvägen har överlåtits till Kumla stad och kommer inom kort att rivras.

Kumla Blåbandsförening

är stadens näst äldsta nykterhetsförening, bildad 1887 av prästmännen Axel P. Falk och Gustaf Willén samt urmakaren Gustaf Olsson och kyrkvärden Lars Andersson.

På föreningens tillskyndan bildades under åren 1888—1890 de ännu verksamma blåbandsföreningarna i Byrsta, Folketorp, Hörsta och Mossby.

År 1952 förvärvade Kumla Blåbandsförening fastigheten Skogshall i närheten av Stene brunn. Genom om- och tillbyggnad erhöll föreningen en trevlig möteslokal,

Kumla Blåbandsförenings styrelse 1912

Sittande från vänster: Kontorist Oscar Åkerblom, urmakare Gustaf Olsson, stiftare och hedersledamot, skraddaremästare F. O. Risberg. Stående: Vedhandlare O. E. Björklund, kassör Joh. Vi-berg, lagerchef Gust. Rinaldo och fabriker Carl Nilsson.

JULKLAPPSFRÅGAN för hela familjen löses lättast genom besök hos

Fredås MANUFAKTURAFFÄR

JOHANNES KYRKO GATA - Tel. 704 63

Vår paroll: Goda varor till låga priser

Logen Kämpens folkdanslag omkring 1925

Från vänster: Ester och Georg Niman, Rut Sjöborg, Erik Pettersson, Gunhild Olsson, Filip Åkerblad, Inez Pettersson och Holger Hultman. Musikant: Karl Pettersson.

som även utnyttjats av andra sammanslutningar. Kostnaderna för "fritidsgården" uppgår till närmare 40 000 kronor. Dessa medel har åstadkommit genom frivilliga bidrag av medlemmar och andra sympatisörer samt ett avskrivningsbart lån på 2 000 kronor från vardera staden och landskommunen. Lantbrukare Karl Larsson, mångårig styrelseledamot i blåbandsföreningen, har donerat ett vackert skogsområde omedelbart intill Skogshall.

Föreningen, som är länets största blåbandsförening, bedriver ungdomsverksamhet genom SBU och i barnavdelningen Hoppets Här samlar man de yngsta. Medlemsantalet är f. n. 165. Ordförande är nämndeman Henry Karlsson, sekreterare fru Maj-Britt Larsson och kassör vaktman Rune Ackegård.

Logen Kämpen av IOGT

är jämt tio år yngre än blåbandsföreningen. Eget föreningshus fick logen 1913, då byggnadsföreningen "Enighet" hade fullgjort ett energiskt arbete för att inte blott tillfredsställa Kämpens egen lokalfråga utan även ett flertal andra organisationers önskemål.

Det rådde verkligen brist på möteslokaler för den växande ideella föreningsverksamheten. Någon lokal, som stod öppen för mera profan rörelse, hade inte kommit till sedan Natanael uppfördes i början av 1890-talet. Vega, som lokalen kallades, blev därför redan från början flitigt anlitad både för möten, föreläsningar, biografier, gudstjänster, underhållningar av olika slag samt för logen Kämpens egna veckomöten och andra sammankomster. Dessutom har Vega fått tjäna som undervisningssal för såväl real- som folkskolan. Vid ett årsmöte rapporterade Oscar Ahlgren, mångårig vaktmästare, att lokalen under sista året varit använd 350 gånger. Det var på 1920-talet.

Under flera årtionden har en SGU-avdelning varit verksam. På sin tid väckte avdelningens folkdanslag stor

uppmärksamhet. Ungdomarna i de färggranna dräkterna övade flitigt och blev ofta anlitade på olika platser och gjorde där liksom på hemmaplan stor succé. Samma uppskattning rönt också logens amatörteater.

Även en gymnastikavdelning var länge verksam. Den blev med tiden upptakten till den ännu livaktiga Kumla Gymnastikförening.

Logen Kämpens styrelse består av bl. a.: Tillskärare Martin Odelind, ordf., kontorist Leif Pettersson, sekr., fru Sigrid Sjödin, kassör. Medlemsantalet är 90.

Vita Bandets Kumla-avdelning

bildades 1902. Medlemsantalet utgör omkring 100. Ordförande är fru Mary Ewertson, sekreterare fru Signe Fintling och kassör fru Kerstin Engelbertsson.

Logen Fram av NOV

bildades i början av 1920-talet. Medlemsantalet utgör f. n. 30. Ordförande är köpman Carl Eric Karlsson, sekreterare fru Inga Norgren och kassör ytongarbetare Sven Klingvall.

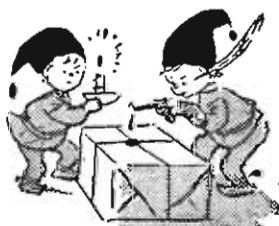
Kumla MHF-avdelning

är ortens största förening med ett medlemsantal av drygt 400. Ordförande är ingenjör Enar Westerberg, sekreterare rektor Erik Sandberg och kassör järnvägstjänsteman Claes Olofsson. Föreningen bildades 1929.

En skomakare från Kumla
Var flitig som bi och humla
"Förstärkes skon med Johnsons säck
behövs bara lite läder och beck"
Han hördes tydligt mumla.

(Annons i Grönköpings Veckoblad 2. 1964)

Värdefulla julgåvor UR — KIKARE — KAMEROR — LÄDERVAROR

EL. ARTIKLAR — HUSGERÅD — KORTVAROR

URREPARATIONER — FRAMKALLNING —

KOPIERING — FÖRSTORINGAR

Vänd Eder till

Cesar

Köpmang. 30 - Tel. 711 86

MIN BARNDOMS GATA

XIII Östra och Västra Drottninggatan

Av NILS HELANDER

Ännu på 1910-talet var nuvarande Östra Drottninggatan inte någon gata eller väg, nej, inte ens en stig, utan bara en gräns mellan Länsmansskogen och "Intaget". Så kallades ett långsträckt, delvis skogbevuxit område mellan Kumlaån i öster och Fylsta gräns i väster och hörande till Östergården 5 i Kumlabby. Ägare var lantbrukare Lars Jonsson.

"Intaget" gränsade i söder till ett liknande markområde vid nuvarande Marielundsgatan. Detta tillhörde lantbrukare Erik Persson, Kumlabby, fader till kyrkörden Arvid Ericsson.

På Lars Jonssons skogsmark uppfördes tvenne skofabriker, en år 1896 av A. G. Andersson och en annan år 1907 av Carl Nilsson. Före förstnämnda år fanns ingen annan bebyggelse på det stora området än ett litet hus, Parkudden, som Lars Jonsson uppfört 1890. Han byggde sedan 1908 ytterligare ett bostadshus, Bellevue, till dottern Frida och mågen Oscar Björklund. Efter Lars Jonssons fränfalle ärvde dottern Ingeborg Larsson Parkudden. Även om åtskilliga tomter under årtiondenas lopp avstyckats från det stora området, fanns emellertid ännu på 1940- och 1950-talet ganska många m² centralt belägen mark, som inte saknade spekulanter.

"Intagets" norra gräns var Länsmansskogen, som sträckte sig till nuvarande Höganäs-gatan. Där var då en väg över till västra sidan av järnvägen. Norra järnvägsövergången, som förbinder Östra och Västra Drottninggatan, kom till så sent som 1921. Om anläggningen av denna och municipalsamhällets förvärv av Länsmansskogen har framlidne fabrikör A. G. Andersson berättat följande för Kumla Julblads utgivare.

Efter första världskrigets slut blev det aktuellt med försäljning av Länsmansskogen, som omfattade ett område mellan Ängvägen i öster och Mossbanan i väster. Samhället erbjöds att förvärva det vidsträckta området för det otroligt låga priset av 22 000 kronor. Genom detta köp fick samhället möjlighet att iordningsställa två parker och dessutom bli ägare till den värdefulla grusåsen, som under åren avkastat miljonbelopp. A. G. Andersson omtalade också, att han var med och förde köpet i hamn. Själv var han intresserad av en del av marken som reserv för sin fabriksrörelse. En avsevärd del av området, huvudsakligast väster om järnvägen, kom också i hans ägo. Köpesumman var 30 000 kronor. Dessutom lämnade han 10 000 kronor till planeringen av parkerna och ivrade för att ståndskogen i görligaste mån skulle bevaras.

Så nog kan man påstå att det var en förmånlig affär för samhället. Köpet genomfördes emellertid ej med hundra procentig enighet i fullmäktige. Badhusparken

Solbacka vårdhem

har kunnat lämna plats för den stora vårdhemsanläggningen Solbacka och varmbadhuset, och Västra Parken för brandstationen. Dessa anläggningar har dock medfört att områdena förlorat en del av sin karaktär av park. Detta gäller framförallt Badhusparken.

Genom förvärvet av Länsmansskogen aktualiserades en mera ändamålsenlig järnvägsövergång. Statens Järnvägar, liksom A. G. Andersson, ägde mark på båda sidor av den föreslagna övergången. Underhandlingar upptogs med SJ. Dessa blev ganska segslitna, och först efter åtskilliga år kunde en uppgörelse komma till stånd. SJ gick då med på att svara för kostnaderna för vägbygget mellan Kungsvägen och övergången.

ÖSTRA DROTTNINGGATAN

Byggnationen på norra sidan är ringa. Närmast järnvägen hade Hallsbergfirman Ad. Samzelius & Son trävaruaffär under flera årtionden. Där har sedan några år BP sin bensinstation med tomtnummer 1. År 1923 uppfördes Kumla Varmbadhus, som senare om- och tillbyggts. F. ö. upptar området Kumla Verkstadsindustri och tennisbanor samt park fram till Kungsvägen.

På gatans södra sida är numera all tomtmark bebyggd.

Nr 2 (hörnhuset mot Köpmangatan) uppfördes 1955 av byggmästare Arvid Eriksson, Örebro. Under ett 50-tal år ägdes tomten av fabrikör A. G. Andersson, som år 1937 överlät den på fjärdingsman Emil Larsson.

Nr 4 (hörntomten mot Trädgårdsgatan) bebyggdes 1958 av Stiftelsen Hyresbostäder, sedan staden förvärvat marken av ovannämnda systrarna Frida Björklund och Ingeborg Larsson. I den stora byggnaden — med adress Trädgårdsgatan 8 a och b — är bl. a. inrymt

Till Eder tjänst

KUMLA-BODEN

STIG PERSSON

Köpmangatan 1, Kumla

Tel. 791 10

I KUMLA-BODEN

HANDLAR NI TILL BILLIGASTE PRISER

Eget produktionshönseri, därför får ni ägg och kyckling till ett gott pris.

Vi har allt i branschen och skaffar det ni behöver omgående.

Ring och vi hjälper Eder med allt.

Kumla för längesen

(Originalfotot tillhör Å. Avenbok, Hällabrottet)

expeditioner för hyres- och hälsovårdsnämnderna samt ungdomsstyrelsen ävensom för arbetsförmedlingen.

Nr 6 a-b och 8 a-b har 1951 till byggnadsår och uppfördes av byggmästare Hjalmar Sporrang, Örebro. Tomterna hörde till Parkudden och förvärvades först av direktör Carl Ericsson, Pålshoda. År 1960 blev direktör Hans Conning ägare av den långsträckt fastigheten, i vars västra hörna är inrymd Häreolds Varuhus.

Nr 10 och 12 är den fjärde stora byggnadskroppen vid Östra Drottninggatan. Byggnaden, som även sträcker sig utmed Kungsvägen, tillhör Byggnads AB Henrik Ståhl, påbörjades hösten 1964 och slutfördes i år. Marken är avsondrad från Bellevue och användes under ett 25-tal år som vedupplag för O. E. Björklunds vedaffär och senare för Skogsägareföreningen. I norra hörnet mot Södra Kungsvägen förvärvade 1932 BP en del av marken för sin bensinstation. Den är numera, som nämnts, flyttad närmare järnvägen.

Öster om Kungsvägen fortsätter Drottninggatan mot stadens förråd förbi Kumla Skofabrik.

VÄSTRA DROTTNINGGATAN

Nr 1 (Sofieberg) är en stor trävilla, uppförd av fabriker A. G. Andersson 1897, då han flyttade sin skomakerirörelse från Sörby till Kumla station. I andra våningen i villan var själva verkstaden inrymd, och där installerades också de första skomaskinerna. Några år senare byggdes i nordöstra hörnet av den stora tomten den första skofabriken. När en ännu större fabrik uppfördes 1909 kom de gamla lokalerna att användas till lager. När Aga Konfektion 1931 byggdes flyttades den gamla skofabriken till norra sidan av Västra Drottninggatan.

Nr 2 (Skodsborg) uppfördes av disponant Ernst Andersson, äldste sonen till A. G. Andersson. 1946 inköptes fastigheten av doktor K. V. Wikner.

Nr 3 är numret på den stora skofabriken, som blev färdig storstrecksåret 1909. Under flera årtionden drevs

företaget som familjebolag. När detta avvecklades 1958 hyrdes fabriken av Bröderna Larssons Skofabrik AB, som fem år senare blev ägare till såväl fabriken som bostadshuset.

Nr 4 tillhör numera Kumla stad och disponeras av Svenska Radio AB. Fabriken byggdes för konfektionsändamål 1931 av ovannämnde A. G. Andersson. Han hade länge närt en önskan att få den ensidiga industrien i Kumla uppblandad. Fabriken har tillbyggt flera gånger. Sedan AB Aga Konfektion avvecklades var fastigheten en tid uthyrd till klädesfirman AB Elis Fischer, Stockholm.

Nr 5 (Brunnsberg) är från något år efter sekelskiftet. En av de första ägarna var skofabriksarbetare Bernhard Johansson. När elfirman Thermaenius i Hallsberg envisades med att sätta upp en kraftledningsstolpe (den finns kvar än) på gården trivdes J. inte längre utan sålde Brunnsberg. Ägare blev sedermera A. G. Anderssons Skofabrik. Vid försäljningen av fabriken till AB Bröderna Larsson ingick även det lilla huset i köpet.

Nr 6 och 8 (Västra Parken) är sedan 1927 brandstationsområde. Byggmästare av den första brandstationen var Evert Johansson och kostnaden uppgick till 23 000 kronor. Den har sedan ombyggt. 21 maj 1962 beslöt stadsfullmäktige nybyggnad av brandstationen och uppförande av en fristående administrationsbyggnad (etapp I) för en kostnad inkl. inventarier av 405 000 kr. Hela anläggningen beräknades kosta 760 000 kr.

Brandstationen har ett förnämligt läge med den vackra Västra Parken i bakgrunden, en idyll som man må vara de beslutande organen i staden tacksam för att ha kvar. Det har inte saknats hot för intrång genom bebyggelse av östra delen utefter Fabriksgränd. Man må hoppas att det hotet för alltid är avvärt.

Nr 7 (Helenelund) uppges ha kommit till år 1905 och förste ägare var skomakare Alfred Liljedahl. Han byggde sedan 1910 Granliden i hörnet av nuvarande Västra Drottninggatan—Mossbanegatan (se nr 12). År

Radio TV

och

Fullständig service under ansvar

RING! VI HÄMTAR!

RADIOLA, AGA, PHILIPS m. fl. märken av högsta kvalitet garanterar bästa välljud och bild - Bil- o. reseradio - Bandspelare m. m.

KUMLA RADIO & TV

KÖPMANGATAN 1 - TEL. 705 91, 753 47

Parkudden, numera rivet

1911 köpte skräddare Herman Fredell Helenelund, som efter hans bortgång tillhör sterbhuset.

Nr 9 (Karlsborg) har i år rivits, sedan staden blivit ägare till fastigheten. Huset tillhörde under ett halvt sekel skomakare Carl Larsson. I en gårdsbyggnad var en skomakarverkstad inrymd.

Nr 10 (Edinsborg) är byggt 1908 av skomakare Karl Johan Edin, som senare sålde huset till banvakt Eriksson. År 1929 blev elektriker Sven Wallentin ägare och 1945 fabrikör Olov Karlsson, som 1960 på östra delen av tomten uppförde en 2-våningsbyggnad, inrymmande bl. a. hans cykel- och sportaffär.

Nr 11 (Forshaga 1) är byggt 1911 av handlande Aug. Johansson från Pålshoda. Han innehade också en filial i Vissberga, som övertogs av Lars Eriksson. Affären i nr 11 övertogs 1914 av köpman Ivan Fryxell. Fyra år senare inköpte köpman Elov Johansson från Ekeby såväl affären som fastigheten. Redan året därpå blev det ny ägare, nämligen Konsum, som drev filialrörelse där tills den stora snabbköpsaffären vid Skolvägen öppnades år 1961. Ägare av Forshaga 1 är numera bilfirman Bengt Ericsson. I byggnaden är också lokaler för Irehn Salong och en pälstateljé inrymda.

Nr 12 (Granliden) byggdes 1910 av skomakare Alfred Liljedahl. År 1916 blev lantbrukare Olof Larsson ägare och efter hans frånfalle dottern Amandá Olsson. Konsum förvärvade Granliden 1957. Nuvarande ägare är elektriker Rune Andersson.

Nr 13 är byggd av Gust. Pettersson från Julsta och förste ägare var skomakare Oskar Eliasson. På tomtens västra del uppfördes 1919 en skofabrik för bröderna Josef Andersson och Carl James räkning. Sedan 1959 är fabrikör Uno Larsson, innehavare av skofabriken Mona, ägare till de båda husen.

Nr 14 (Björkhaga) är från 1911 och byggt av Frans Emil Franzén. En del av virket till huset är från NOV:s dansbana, som låg något längre norrut. 1916 bytte Franzén bort Björkhaga till skoarbetare Gustaf Svärd och fick istället dennes fastighet Nytorp vid Fabriks-

gatan. Björkhaga har sedan stannat i Svärdska släkten. På tomtens norra del, med adress Skomakargatan, har sonen Olof byggt en enfamiljvilla.

Nr 15 (Lad) är byggt 1908 av snickare Karl Pettersson. Ägare har därefter varit bl. a. skoarbetare Fritz Skeppner, verkmästare C. F. Bernhardt, A. och E. E. Andersson samt lantbrukare Ohrnell, vars änka Hildur Ohrman numera äger fastigheten.

Nr 16 (Metodistkyrkan) byggdes 1923 under ledning av den under förra året bortgångne pastor Evald Carfors. Församlingen hade ett flertal hantverkare som medlemmar, vilka använde åtskilligt av sin fritid för ett oegennyttigt arbete vid kyrkobygget. Kyrkan har genom åren ändrats genom tillbyggnad m. m. Senast har en ungdomslokal tillkommit.

Nr 17 (Rosendal 9) har undergått stora förändringar under åren såväl in- som utvändigt. Huset byggdes 1915 av skofabriksarbetare Ernst Carlsson. Efter hans frånfalle innehades Rosendal fram till 1959 av maken. Nuvarande ägare är kamrer Arne Björk.

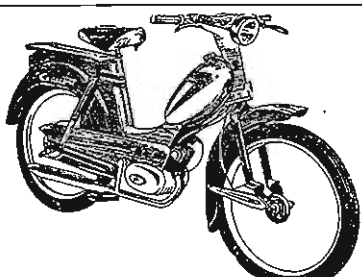
Nr 18 (Magnolia) byggdes av svensk-amerikanen Erik Walfrid Karlsson år 1916. Han hade redan 1911 förvärvat tomten av fabrikör P. J. Sandberg, som i slutet av 1890-talet inköpt ett större skogsområde väster om Villagatan mellan Stenevägen och norr om nuvarande Västra Drottninggatan. Han sålde tomtmark till bl. a. det nya skolhuset i Fylsta. År 1918 blev Johan Gustafsson från Hova ägare till Magnolia, 1923 fröken Märta Martell från Bräcke och 1925 fröken Edit Bergman, som 1959 överlät fastigheten till köpman Harry Moberg. "Amerikanska villan", som den förr kallades, är numera tillbyggd för ägarens textilindustri.

Nr 19 (Valhall) är byggd 1915 av byggmästare Elias Svensson och förste ägare var fabrikör Erik Kjellin. År 1929 överlät han fastigheten till sin måg, lagerchef

A. G. Anderssons första skofabrik vid järnväggsgatan

Andra våningen var fabrik medan den undre användes som bostad. Bakom villan byggde A. G. 1909 samhällets dittills största fabrik, som innehas av firma Bröderna Larsson. Såväl villan som fabriken är nästan i sitt ursprungliga skick.

OLOV KARLSSONS *Cykelaffär, Kumla*

Senaste nytt

i Cyklar, Mopeder och Motorcyklar

Cykel- och motordelar samt tillbehör alltid på lager

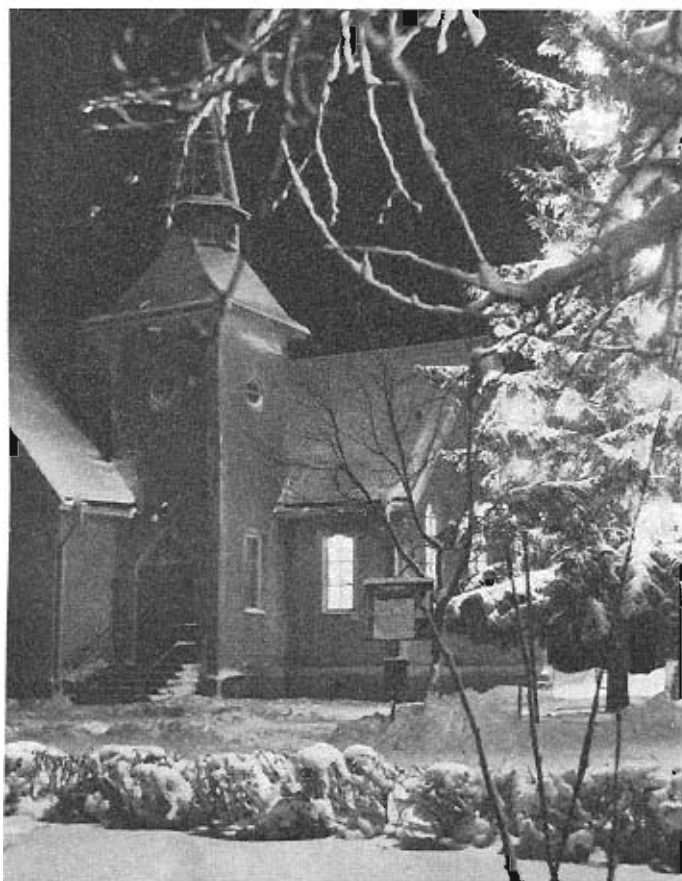
VINTER- och SOMMARSPORTARTIKLAR

Hörnet Drottninggatan—Mossbanegatan

Tel. 704 76

REPARATIONER

utföres omsorgsfullt

Kumla Metodistkyrka i adventstid

Ernst Persson. Efter hans frånfälle tillhör Valhall makan Lilly Persson.

Nr 20 (Lövsta nr 9) har 1916 som byggnadsår. Förste ägare var John Karlsson, Rönneshytta. Sedan 1963 tillhör Lövsta jordbrukare Valdemar Saxén.

Nr 21 (Margretelund) uppfördes 1927 och tillhörde skoarbetare Karl Johan Lagerström ett 30-tal år. 1948—1964 var den förra året avlidne muraren Gustaf Anton Borg ägare. Ny innehavare är vaktman Harry Blomberg.

Nr 22 (Asplunda) är byggt 1919. Under ett 25-tal år var fabriköer Sven Jansson ägare men sålde 1964 fastigheten till lagerföreståndare Göte Svantesson.

Nr 23 (Almby) är hörnfastighet till Södergatan. Byggnadsåret är 1918 och förste ägare var skomakare Emil Persson, på vars initiativ ett flertal fastigheter på väster kommit till. År 1929 blev lantbrukare G. A. Johansson, Ekeby socken, ägare. Dennes dotter och måg, Gustaf Carlson, ärvde Almby 1949. C. är mest känd som "kusken på Säbylund". Under greve Eugène Lewenhaupts tid var han åren 1918—1931 anställd på godset och fick även handha den första bilen på Säbylund. I Kumla fungerar han alltså som chaufför.

Nr 24 (Krylbo) är hörnfastighet till Idrottsgatan, uppförd 1916 av änkefru Hulda Maria Olsson, vars

sterbhus är ägare till densamma. När huset byggdes bestod området av skog.

Nr 25 (Alm) är en av de större tomterna utefter gatan. Huset, som daterar sig från 1935, har under alla år tillhört den 90-åriga Emil Persson, far till bl. a. bröderna Bengt och Helge Persson i firman Bröderna Persson Skofabrik AB.

Nr 26 (Valtersborg) är uppförd av byggmästare Emanuel Karlsson år 1900. Sedan 1935 har chaufför Arthur Bergman varit ägare.

Nr 27 (Västermalm), som har Åkergatan 1 som adress, är uppförd av byggmästare Aug. Lindén för Lars Jonssons räkning. Efter honom innehades huset av sonen Uno och systern Linnéa Larsson. Sedan 1962 är Lennart Karlsson ägare av Västermalm.

Nr 28 (Elinsborg) tillhörde under mer än ett kvarts sekel Kumla Metodistförsamling och användes som predikantbostad. År 1961 såldes fastigheten till köpman Robert Pettersson.

Nr 29 (Uven 1) är uppförd 1961 av ägaren murare Karl-Axel Borg.

Nr 30 (Västå) har 1921 som byggnadsår. Förste ägare var skoarbetare Karl Anton Pettersson, vars son Sven nu innehar huset.

Nr 31 (Uven 15) är uppförd 1950 av byggmästare Evert Johansson. Ägare är förste reparatör P. O. Skoog.

Nr 32 (Uttern 11) byggdes 1948 och förste ägare var målaremästare Tore Nilsson men tillhör sedan 1956 fabriksarbetare Gust. Thygg.

Nr 34 (Uttern 12) byggdes 1946 av skofabriksarbetare Bertil Edenheim, som alltså är ägare.

Västra Drottninggatans västra del utgöres av det stora industriområdet med följande anläggningar utmed gatan: AB Kumla Frukthandelsindustri, nr 33 och 35, Kumla Mek. Verkstad AB, nr 37 och 39, AB Kumla Kartongindustri, nr 38 och Henriksson & Gunnarssons bilverkstad, nr 40. Nr 36 är en ännu obebyggd tomt, som tillhör firman IC.

Villa Magnolia

Välkommen och köp **BLOMMOR**
till julbordet!

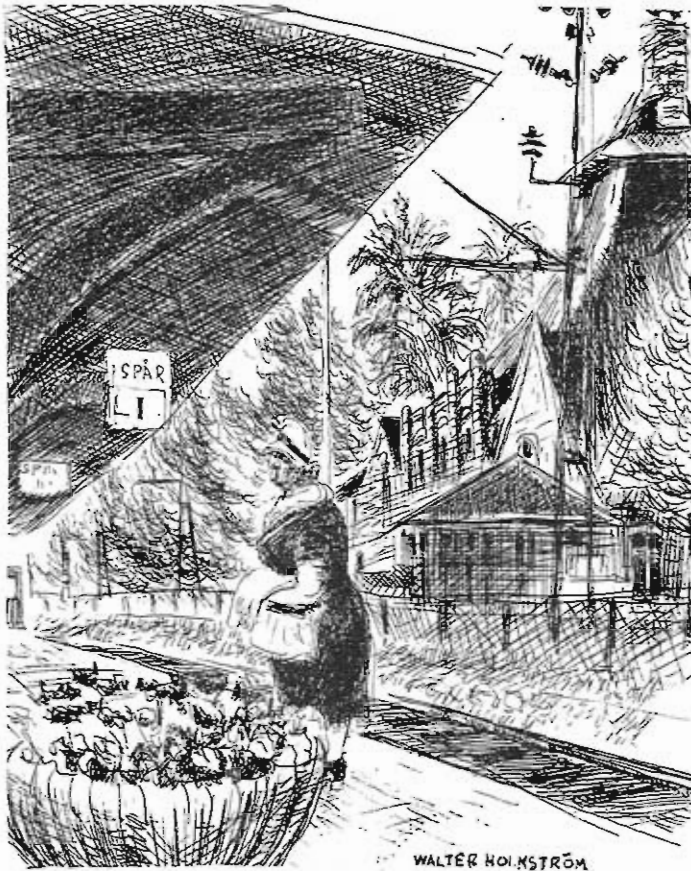
Hardmogatan 3
Telefon 782 22

Westlins Handelsträdgård

(f. d. Fylsta Handelsträdgård)

Beställningar av kransar och buketter mottagas

En liten sommarpromenad i Kumla

Ciceron och tecknare: WALTER HOLMSTRÖM

Perrongen är skön och sval, och petunierna prunkar i sina vita urnor. Säg vad man vill, men SJ har en underlig förmåga att ha vackra blomsterarrangemang vid sina stationer. Det gamla stationshuset i yxhultskalksten ser majestätiskt ut liksom en borg vid Rehn. Tåg kommer och går...

Jag reser mig makligt från min bänk och vandrar så saktelig upp mot torget. I dag gör jag mig ingen brådska — det är lugnt och stilla i ett semestrande Kumla. Sparbankens tegelhus är imponerande. Där banken är låg förr Frans Ericssons diversehandel. Torget är vackert, inte tu tal om annat, med sin vackra fond norr där stadshus och dito hotell är ihopbyggda i ett enda komplex. Stadshuset med sin vackra gallerentré i smide har även begåvats med en klocka på fasaden, som skall visa tidens gång.

BENGTSONS HERRKONFEKTION

Herrkläder - Herrekipering - Fritidskläder - Gosskläder - Arbetskläder

TELEFON 701 82

WALTER HOLMSTRÖM

Jag erinrar mig hur det såg ut före detta komplex tillkomst. Då låg där en stor trädgård framför ett tornprytt hus, som på äldre dar fick gå under namnet "kråkslottet". Det var en vacker anblick att se alla dessa äppel- och körsbärsträd i blomningstider.

Frälsningsarmén har kostat på sig en ny make up, och rönnarna på torget börjar skjuta i höjden.

Köpmangatan har inte ändrat sig nämnvärt på den delen, som ligger närmast torget. Än finns de låga träkåkarna på ömse sidor. Här har vi det lilla huset som förr inrymde busstation. Och på andra sidan har vi Famostvätten i sitt trähus. Konstigt det där med byggmodet. I seklets början hade man en myckenhet av krummelurer s. k. "snickarglädje" på husen. Och sedan kom funkisen och banade väg för den utveckling som skett mot det helt sterila och effektiva.

Vägen upp till kyrkbyn är säkert den vackraste i Kumla, där den går förbi åsen med de vackra villorna — Kumlas diplomatstad. I Kumlabyns gamla allé har

jag känslan av att trampa "helig mark". Här växer askar, almar, lönnar och idegranar bland andra majestätiska träd. Här är verkligen en härlig atmosfär i den gamla byn, trots att nutiden tränger fram på olika sätt. Asfaltingen på genomfartsleden är naturligtvis mycket bra, men sidiplattor och perspektivfönster i all ära hör liksom inte in i miljön och inte heller kulörta plastarrangemang på en del bus.

Jag vet dock att man försöker bevara byns gamla fina miljö. Man kommer att inlämna byn på ett mycket förnämligt sätt med den stora byggnationen väster om som snart skall sätta igång. Och det är ju verkligen glädjande. Ty kyrkbyn — Kumlas Wadköping — som har sett sådana herrar som Wallenstråle, von Rosenstein och Frans Michael Franzén, för att ta några ur högen, är värt att bevaras till kommande generationers glädje.

Visste ni förresten att kyrkan har en av vårt lands finaste orglar? Gack dit och lyssna!

Skrivställ, Album, Skrivunderlägg, Reservoarpennor, Gästböcker
Brevpapper, Almanackor, Jultidningar, "Kumla-mappen"

Zohlwitz

BOKHANDEL

Telefon 700 56

Boken

— bästa gåvan

"KUMLA-GREVEN"

— en glad trubadur —
berättar minnen

— Det var inte ungdomens stigande idrottsintresse som tog död på Kumla Folkets Park, som O. L. Gillberg skrev om i fjolårets julblad, utan det var framförallt för att man lät parken förfalla och tog alla pengar till att bygga Folkets Hus.

Den som säger detta är Artur Pettersson, mera känd under artistnamnet "Kumla-Greven", initiativtagare till det på sin tid vida omkring kända Bröderna Petterssons musikkapell.

— Jag var med i sju år och hjälpte till i parken, fortsätter P. att berätta. En säsong var vinsten så stor som 46 000 kronor. Och dessa pengar gick till det nya Folkets Hus. Det var ju egentligen inget fel, för det behövdes verkligen att få lokaler för teater och biograf och till föreningslivet, som blommade alltmer. Men för att möta konkurrensen från andra parker hade det behövts en modernisering av Kumlaparken. Säkert är det emellertid inte, att detta hjälpt i det långa loppet.

— Var det inte så, att ungdomen sökte sig till andra orter? Särskilt livlig blev denna flykt när lastbilarna kom till i början av 1920-talet. På lördags- och söndagskvällarna forslade dessa bilar hundratals danslystna till Valkesängen i Östansjö, Fyrkanten i Lerbäck, Herrfallsäng och Askersund f. v. b. till Borgmästarholmen. De som ägde dessa bilar placerade bänkar utefter bilflakets sidor och smyckade upp med lövruskor.

— Jo, just så var det. Och hädanefter var det inte mycket att göra för att möta denna konkurrens. Visst färdades man mycket obekvämt i dessa hårda bilar. Humöret var emellertid alltid gott, och det blev trots allt riktiga lustresor. Man bekantade sej redan från början med varandra.

— Jag minns att vi på tryckeriet ofta hade beställning av festaffischer till de olika parkerna. Och det var inte många av dessa affischer, som inte namnet Bröderna Petterssons musikkapell var med. Arrangörerna var mycket angelägna om att namnet på kapellet skulle sättas med stora stilar. Vilket år startade du kapellet och vilka var med från början?

— Det var 1913. Premiärplatsen var en dansbana i närheten av Metodistkyrkan. Dansbanan ägdes av en

Artur Pettersson

kaféägare Franzén. Utom bror Ture och jag bestod kapellet av bröderna Karl och Erik Johansson. Ibland hade vi hjälp av ytterligare någon musiker, bl. a. Hasse Johansson, den musikbegåvade muraren. Han hade gott påbrå. Fadern spelade fiol lika bra som någonsin riksspelman Öst. Hasse anlätades flitigt som pianist vid bio och olika sammankomster. Han gick bort förra året.

— I början hade väl inte ditt kapell något större gage?

— Visst inte. Ganska länge fick vi spela för en tioper man och kväll. Och då fick vi cykla till festplatsen, som många gånger låg långt bort. Men 1919 köpte vi en Ford av 1914 års modell. Med den färdades vi härs och tvärs i mellansverige i tio års tid.

— Jag har ett gammalt ex. av tidningen Säningsmannen, där Bertil Boo berättar om sina minnen. Om sitt första gage säger han: "Det var en dansorkester från Kumla, som spelade — Artur Pettersson, även kallad 'Kumla-Greven', var dirigent — och jag fick i uppdrag att dels slå på batteriet, dels också sjunga en del av melodierna vi spelade. Jag fick mitt livs första gage, hela tjugofem kronor, och jag var både stolt och lycklig." Har du något att tillägga till denna intressanta händelse?

— Det var nämligen så att vid ett tillfälle medverkade vi vid en fest i Bastudalen. Vi saknade batterist men fick höra av publiken att på festplatsen fanns en ung man, som var duktig på trumman. Det var Bertil Boo. Han sjöng bra redan då, men blev inte tillräckligt uppskattad. Aldrig glömmer jag när han en annan gång sjöng i Bastudalen. Jag tyckte han sjöng så bedårande vackert och förstod då, att Bertil skulle bli storsångare.

GUST. JOHANSSONS EFTR. ÅKERI

Innehavare: ÅKE och BERTIL JOHANSSON

Alla slags transporter till humana priser Körningar till och från Örebro varje dag
Bilar med lastkapacitet från 3000 kg till 27 ton.

Rekommenderas!

Tel. 701 16 - 753 20

Johannes Kyrkogata

Han slog som bekant igenom med "Violer till mor". Grammfonskivor med den vackra och känsliga sången såldes på löpande band. Han blev alltmer engagerad i radio. Utom "violer" var det "Sången om Warszawa", som gjorde honom till en av våra stora sångartister.

— Du har förstås sammanstrålat med många på sin tid kända artister?

— Ja med rätt många. Harry Brandelius uppträdde samtidigt med oss såväl i Hallsbergsparken som i Karlskoga och Sven-Olof Sandberg vid en fest i Sköllersta. På Skänningemarknaden har vi spelat ett tiotal gånger. Särskilt minns jag när Thor Modéen och John Borvid uppträdde där samtidigt med en dansk, som visade dresserade duvor. De båda artisterna var mycket begivna på "starkt" och hade marknadsdagen "fastnat" på Skänninge hotell, medan publiken väntade på deras uppträdande. Nöjesdirektören nödgades lösa ut dem och betala deras spriträkningar.

— Festarrangörerna reklamerade ofta om Bröderna Petterssons populära musikkapell. Var det något särskilt i ert program, som gjorde er populära? Man talade också om att arrangörerna måste kontakta er år i förväg för att få en lördags- eller söndagskväll bokad.

— Jag var nog den förste här i landet, som sjöng till dansmusik. När jag 1915 gjorde min värnplikt i Stockholm försummade jag aldrig något tillfälle att få höra Ernst Rolf sjunga på Berns. Jag lärde mej hans sätt att uppträda liksom många av hans uppskattade melodier såsom: "Mitt svärmeri", "Var har du varit i natt?", "Jag går ut när gumman min är inne" och många andra. När vi sommaren 1921 turnerade i Danmark och uppträdde på en restaurang i Fredericia, kom en av publiken och frågade mej om jag varit i Amerika, för där är det vanligt att man sjöng till orkestern.

— Hur kom det sej att ni turnerade i Danmark?

— Som de äldre minns, var det mycket dåligt för skoindustrien i början av 1920-talet med stor arbetslöshet. Vi reste då söderut på turné och blev väl mottagna i Danmark. Danskarna var ett förtjusande folk, som hade lätt att applådera.

— Vår "storhetstid" började egentligen under första världskriget. Det var inte alltid så att arrangörerna sörjde för vårt välbefinnande. Aldrig glömmar jag när vi första gången medverkade vid idrottsfesten på Borgmästarholmen. Det var 1918. Vi fick då logera i en kugelbana. På natten var det ett förfärligt skramlande omkring oss. På morgonen upptäckte vi, att en av kamraternas skor var borta. Den hittades sedan i ett stort råthål. Hela tåhättan var uppäten. Vi förstod att det var ett par stora råttor, som stört nattsömnerna för oss. Jag minns ytterligare ett "holm"-äventyr. En av IFK:s pampar hade bjudit hem mej på en smörgås, medan publiken rastade en stund. Han hade sin båt förtöjd vid holmen. Medan han satte igång motorn bad han mej att skjuta ut båten. Tyvärr hann jag inte komma med i båten utan blev hängande efter, innan min värd hjälpte mej ombord. Givetvis var det ett uppskattat gratisnöje av de många, som hade samlats vid bryggan. På kvällen nödgades jag uppträda i lånta kläder.

Bröderna Petterssons musikkapell omkring 1915

— Under spanska sjukans tid höll det en kväll på att bli "mässfall" för oss i Hallsbergsparken. Just som vi började att spela kände min bror sig plötsligt förfärligt sjuk. Vi förstod, att han fått spanska sjukan och försökte att pyssla om honom på bästa sätt med konjak och terpentin, som ansågs vara det enda som hjälpte mot den hemska farsoten. Sedan vi konsulterat dr Florén, blev vi lugnade. Man varnade oss för att i fortsättningen uppträda i parkerna, där vi lätt kunde bli smittade av publiken, som hade dragits samman från olika håll. Så länge det inte var förbud för fester och olika sammankomster höll vi på. Jag var lite övermodig och menade, att jag var immun och någon spansk sjuka tog inte på mej. Och det gjorde den inte heller.

— Sångaren Gunde Johansson känner du sedan många år, har jag hört.

— Under många år uppträdde vi på en plats i Värmland, som hette Lindfors. Gundes far var kassör i parken och hans mamma skötte om kaféet. Den då unge Gunde såg vi stående vid dansbanan och lyssnade på oss. En lördagskväll, efter sedan vi medverkat i Folkets Park i Örebro, träffade vi samman med gamle Jussi Björling på hotellet vid Gamla gatan. Han bad oss att spela några stycken, vilket vi gärna gjorde. För detta fick vi höra hans tre pojkar sjunga, iklädda sjömanskostymer med kortbyxor.

— Ätminstone förr såg jag dej ofta på fotbolls-matcherna och hjälpte till att heja fram vårt lag till seger. Har du inte själv lekt med läderkulan?

— Visst har jag det. En gång var jag med och klädde Hallsberg med 3—2. I Hallsbergslaget spelade en känd hantverkare, som sedan blev örebroare och en av Länkrörelsens energiska krafter. En son till honom har gjort sej bemärkt i ett ishockeylag och är även med i pingstförsamlingen. Flera år spelade vi på IFK:s populära

KUMLA MUSIKAFFÄR

Hagendalsvägen 14 - Telefon 710 08 - Postgiro 36 71 61

Specialavdelning för grammfonskivor

(med postorderförsäljning)

PIANON — marknadens förnämsta märken

Allt inom branschen

Transistorradio stor sortering

Reparationer, uthyrningar

Undervisningskurser

för dragspel och gitarr

Första Fordresan 1919 till parkerna

höstmässor, som samlade jättepublik. Då författade jag också en visa med anspelningar på idrottshändelserna under året. Den trycktes och såldes för 25 öre. Vid en av dessa fester var "Skånska Lasse" och hans pojke med. Då vi för tillfället saknade pianist, hjälpte Lasse oss med dansmusiken. Så vi har faktiskt spelat i lag med "Skånska Lasses" son, som nu blivit en av de stora artisterna.

— Hade ni inga konkurrenter?

— Visst hade vi det. Det ena kapellet efter det andra startade, men ganska snart var nästan alla borta. Vid en fest såg jag en dragspelare, som stod och tog stöd mot en vägg och hade en brännvinsflaska fullt synlig i fickan. Det var ju ingen rekommendation för parken. Jag kan försäkra, att publiken vid de tillfällen, som vi var med, uppträdde monstergillt. Ytterst sällan var det något bråk. Och då förekom det varken någon polisbevakning eller restriktion, utan man höll på att dansa till långt frampå småtimmarna eller så länge man orkade.

— Vill du tala om hur du fått namnet "Kumla-Greven"?

— Vi i kapellet bemödade oss att alltid vara snyggt klädda och uppträda vårdat. Publiken tyckte, att vi var "fina som grevar". Så en kväll flög det över mej att jag skulle använda "Kumla-Greven" som artistnamn. Hädanefter kunde man i festreklamen få läsa: "Kumla-Greven bluffar och ljuger". Vi tjänade bra och hade råd att rigga upp oss ordentligt.

— Du hade förstås en del bravurnummer?

— Jag tyckte och tycker än i dag mycket om t. ex. "Fjällbruden" och "Du svarte zigenare". För något år sedan bad man mej vid en fest på Stadshotellet i Kumla att jag skulle sjunga dessa båda sånger, som jag gärna gjorde. Jazzen tycker jag inte alls om. Min mening är att den har en viss förslöande inverkan på ungdomen. Jag saknar ofta det glada danshumöret i vår tids ungdom. Detta som fanns förr, då det dansades schottis, hambo, polka m. m., och då finska valsen, Spiskroksvalsen och Livet i finnskogarna roade publiken.

— Du tillhör väl veteranerna bland vårt lands musikutövare?

— Ja, det gör jag. Troligen är det ingen mer än Kalle Jularbo, som varit "parkspelare" längre tid än jag.

— För åtskilliga år sedan såg jag dej uppträda i ett tält på Barnens dag i Kumla som hypnotisör. Särskilt kommer jag ihåg att du genom att knäppa den hypnotiserade på öronen fick honom vakna igen. Håller du fortfarande på att hypnotisera?

— En sommardag för ett tiotal år sedan hade jag några vänner hos mej i min trädgård. Vår lilla hund kom då till oss. Jag visade dem hur förständig en hund kan vara och mottaglig för dressyr. Mina vänner ville ej tro att jag dresserat honom utan använde något sorts knep. Jag drog fram hundens framtassar och på en linjal placerade jag tre sockerbitar. De fick föreslå vilken av sockerbitarna hunden skulle ta. Det upprepades flera gånger, utan att hunden missade. Hunden såg nämligen på vilken av bitarna som jag fäste blicken på. Och just den tog han. Man undrade om jag inte provat experimentet på någon människa. Det hade jag då inte gjort men försökte senare, och det visade sej att jag hade en viss förmåga till hypnotism. Ett par bekanta skojade med mej och föreslog att jag skulle ta bort deras rökbegär. Detta lyckades jag med. Emellertid vågade jag inte hålla på med mina experiment, då jag riskerade att bli åtalad. Att hypnotisera är förbehållet läkare. Emellertid förstod jag, att jag helt och hållet behärskade den hypnotiserade. När jag kopplade över hans tankegång på mej, så tänker han precis vad jag själv tänker.

— Är det någon borta av det ursprungliga kapellet?

— Nej, vi lever alla och bor här i Kumla. År 1937 var vi sju i kapellet men numera blott en trio, och vi uppträder blott vid föreningars och enskilda personers jubiléer. Så för oss är det slut med dansmusiken i parkerna. För det mesta uppträder jag själv.

— Vad har du för uppfattning av den moderna dansmusiken?

— Popmusiken gillar jag inte alls. Det är ingen musik. Vill ungdomen ha den, så är det ingenting att göra åt det. Vi äldre får väl fortsätta att ha roligt av den gamla musiken. För inte så länge sedan var jag med på en gruppresa till Göteborg med åtta bussar. Jag sjöng och spelade hela vägen i alla bussarna. Inte på en gång förstås. Man fick ju stanna var gång jag bytte buss. Det var verkligen roligt.

— Och på äldre dar har du som hobby att hjälpa Länkarna och Frälsningsarméns hjälptrupp?

— Länkarna förtjänar att få all den hjälp man kan ge dem. Just Länkrörelsen har alla möjligheter att bli ett stöd för dem som har det svårt med sitt spritbegär. Hur många är det inte som blivit nyktra den vägen! Jag känner flera av spriten sönderslitna hem, som tack vare att mannen kom med i Länkarna blivit lyckliga. Visst förekommer det ett och annat återfall, men jag har en bekant som efter ett tredje återfall vunnit en säker seger över sitt spritbegär. Det är roligt att arbeta bland Länkarna. De har gjort mej till hedersmedlem, och det är jag glad för. Roligt är det också att vara med i Frälsningsarméns hjälptrupp. Att jag och min hustru kom

FOLKETS HUS

TEATER - FILM - LOKALER FÖR MÖTEN

Ring 750 79

REKOMMENDERAS för bröllop, middagar,
sankväm i trivsamt miljö

I Morénska konfirmandskolan 1908.
 Artur Pettersson tvåa i andra raden från v.

med i den är tack vare John Ljungberg, numera skohandlare i Tranås. Jag hade en gång fått i uppdrag att ordna en MHF-fest och bad då Ljungberg hjälpa till i programmet. Det gjorde han gärna — och även hans kära Dagny —, men det var på ett villkor: att jag i gengäld skulle sjunga och spela på en hjälptruppsfest. Och det tackade jag inte nej till. Jag tycker om salvationisterna, inte minst den sympatiska kårchefen Eric Lundkvist, som på julaftonen förra året betygade vårt goda samarbete med en blomsteruppsats.

— Såvitt jag vet, har du under ditt långa liv haft skomakeriet som förvärvsarbete. Hade du aldrig funderingar att helt och hållet ägna dej åt sången och musiken?

— Jag är född i Stene och fyllde, som du vet, 70 år förra hösten. Min far var knekt. Han var född Sten, men fick under sin knekttid inte ha det namnet för att undvika förväxling. Det blev istället namnet Pettersson,

som det kan tyckas vara lättare att förväxlas med. Min skolgång gjorde jag för Jacob Jansson i Byrska. Det var han som upptäckte att jag hade sångröst och övade gärna med mej om kvällarna. På examen fick jag sjunga solo. I 13-årsåldern började jag hos K. E. Larssons kronobageri i Åbytorp. Han hade leveranserna till lägret i Sannahed. Det var huvudsakligast knäckebröd, som transporterades i skrinkor med blott en presenning över. Det baktes också franska bröd (söndagsbröd) och paltbröd. Blodet till detta hämtade Larsson från Hallsbergs slakteri. Bageriet bakade även åt ortens bönder, som nästan dagligen kom körande med sina mjölsäckar. Tack vare att jag visste en del om bakning, fick jag fullgöra min värnplikt som bagare. Det var 1915 vid intendenturkompaniet i Stockholm. I mina betyg stod det att jag varit bagare. Därigenom kommenderades jag till bageriplutonen för att baka spisbröd. Det var en svår tid under det första världskriget, och inte ens de värnpliktiga fick äta sej mäta. När jag slutade på eftermiddagen hade jag plockat med mej brödbitar till mina väntande kamrater. Så småningom upptäckte fanjunkarn detta. Och det blev förbud. Men jag hade svårt att alltid respektera detta.

— Hos bagare Larsson hade jag 4:50 i veckan. Några nöjen att slösa bort slantarna på fanns inte. Tack vare detta hade jag så småningom sparat ihop 100 kronor till en cykel. Den var inte minst bra att ha när jag skulle till läsningen för komminister Morén, numera pensionerad kyrkoherde i Vintrosa. Som bagarlärling lärde jag mej spela fiol. En sergeant Alvin övade mej två gånger i veckan för 25 öre i timman. Då fick jag också kaffe gratis. I bageriets källare övade jag fiolspeling på egen hand. Den tiden var jag med i metodisternas söndagsskola och sjöng vid festerna. Bland åhö-

K. E. Larsson
 bageriädkare
 1863—1940

Anlita F. N. WEIDERMANS BUSS AB

Moderna turistbussar med nackstöd, radio och guidemikrofon.

Res med vår linjetrafik Örebro—Kumla—Hallsberg—Vretstorp. Kumla—Hardemo.
 Kumla—Yxhult—Bredsätter—Ålsta Kumla—Yxhult—Kvarntorp.
 Hallsbergs kyrka—Hallsberg—Kärstahult.

Tel. 703 65, 713 65

Beställ offert!

rarna befann sig en gång Eric Åby, som med tiden blev framstående operasångare och var bror till den kände missions- och nykterhetsmannen Joh. E.. Åcrantz. Eric Åby ville att jag skulle söka in vid akademien och lovade att ordna fria lektioner för mej. När jag talade om detta för far, sa han: "Nån taskspelare får du inte bli, utan du ska som far din stanna vid skodisken och bli skomakare. Och skomakare blev jag, sedan jag slutat som bagare. Jag har varit på många fabriker: Kumla Skofabrik, Johanson & Björlund, medan tillverkningen ännu höll till i "Röda Kvarn" vid Stenevägen, arbetade hos Eskil Lindblom i fjorton år och hos min bror, Fridolf Pettersson i nio. Sista anställningarna jag haft var som lagerbiträde hos C. A. Jonsson och Erik Gullberg i Mosås.

— Jag kan inte minnas att jag sett ditt namn nämnas i det aktiva föreningslivet?

— I min gröna ungdom tillhörde jag logen Kämpen men någon aktiv godtemplare blev jag aldrig. Jag fick, som du förstår, en hel del annat att syssla med på fritiden. Men absolutist har jag alltid varit. Och politik har jag aldrig befattat mej med på annat sätt än att jag fullgjort min medborgerliga plikt. Vid ett tillfälle när jag medverkade vid en skyttefest i Stora Mellösa blev jag vid samkvämet sittande bredvid kapten von Horn. Han ville gärna prata politik och undrade vilket parti jag tillhörde och fick till svar: Musikaliska partiet. Det tyckte han var bra svarat. Nej, något politiskt parti har jag aldrig tillhört men har under min mer än 50-åriga verksamhet som sångare och musiker tjänat samtliga partier vid deras sammankomster.

Så fort våren bebådats sin ankomst ser man dagligen den vitale 71-åringen knogande i sin stora trädgård, där han liksom maken stortrivs. Och arbetet har givit resultat: en förtjusande variation av blommor och ädla fruktträd och pris flera gånger från länets trädgårds-sällskap. En annan hobby är samling av antikviteter, som han tycks ha särskild näsa för. Hemmet rymmer åtskilliga dyrgripar, som man gärna ville lägga em-bargo på.

— Till sist: Det berodde således inte på tilltagande idrottsintresse, att Folkets parks i Kumla saga blev så kort?

— Absolut inte. De kvällar, som det roade ungdomarna att t. ex. slita Valkesängens dansgolv, övades ingen idrott och inte heller hölls det några tävlingar.

15 kr. kostar KUMLA JULBLAD
för 6 årgångar 1959—1964

VALKOMMEN JULGÅVA till Kumlabor på annan ort. Kumla Tryckeri ombesörjer postbefordran.

Ysätters-Kajsa

Högst opp på Skåle där furera svaja
lär ho hatt ett rehåll — ho Ysätters-Kajsa.
Va ho va för sorts väsen, troll eller rå,
dä vart fäll alri nån kloker på.

Men fruntimmer va ho — dä hörs ju på namne,
å dä förstår en, för gud sej förbarne.
Te rackartygera alla som ho hitta på
hadde alri en karl kunna funne på rå.

När ho satte opp farten där oppifrån klätren
å braka ner över skogen norrut mot slätten,
säger di gamle, ho kom som en sky,
som en vrölande vind, som en virvlande by.

Ho yla som en uv, ho kraxa som e kråka.
När ho va på dä humöre va ho inre go re råka.
Fick ho syn på nån krake så ga ho sej pån
å tog nästan bådc kläder å ande ut ån.

Men åma sej dä kunne ho på fruntimmers sätt.
Iblann så kom ho så smeksamt å nätt
å virsa så varligr mä blommer å bla
som ho alri hört tars um va leheter va.

Men fälle för ho kunne. Tänk bara den gången
ho försörde kalase för Nicklas i Tången,
när han höll bröllop för dotra si,
den piggögda ljushylta lilla Mari.

Just som sreakar va färdiga, såsar va redde,
gäsra va trugade, nödda å bedda
re särta sej te borde, så kom dä som en rök
in genom döra te Nicklas kök.

Så vart de en tjoande virvlande dans.
Dä flög mosse å barr på så mycke som fanns.
Dä smattra över kalvostebunkar på bänken.
Dä stog som ett moln över rårera på skänken.

Kvinnfolka grina å karlar di svor.
Den enda som va lungner va Hugghulra-mor.
Vi rakar unna dä värstra mente ho på,
åv lire mosse å barr har väl ingen kola å.

Nu säger di att Ysätters-Kajsa ä unna.
Atr ho för länge sän ä döer — men dä vere allt hunna.
Va säger ni annre. Har ni sett na nån gång
domma väg över slätta mä buller å bång?

Anna Andersson

Köp julblommorna hos

PETTERSSONS

Blomsterhandel och Handelsträdgård, Kumla

Tel.: Butiken 701 44, Trädgården 701 38

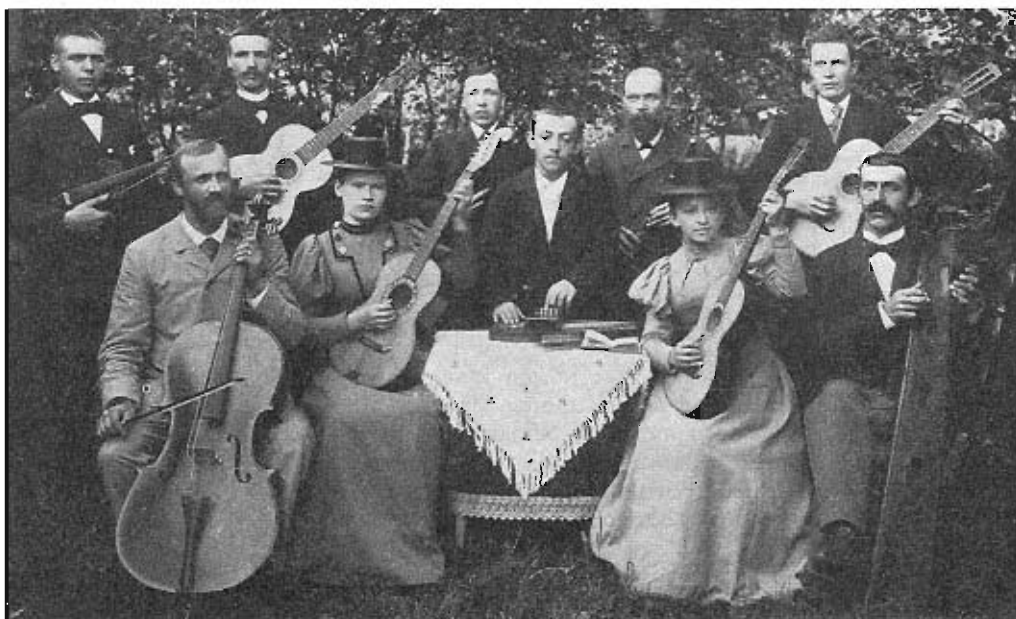
Kransar och buketter smakfullt och billigt
Blomsterförmedling

Blommor i riklig sortering

Stene Metodist-församlings musikförening i slutet på 1890-talet

Anton Källström, Joh. Andersson, Oskar Larsson och Gustaf Jonsson var med och bildade Betanieförsamlingen, Åbytorp. Såväl Källström som Verner Carlsson och dennes bror Ernst var under flera årtionden anställda på A. G. Anderssons skofabrik. En biografi av Källström är införd i Kumla Julblad 1963, sidan 4.

Sittande från vänster: 1) Anton Källström, 2) Maria Lundqvist (maka till murarmäst. Gideon Lundqvist och syster till skofabrikör Anton Johansson), Åbytorp, 3) Hulda Pettersson, Stene, 4) förman Oskar Larsson, Långgälla.
Stående: 1) Skohandl. Joh. Andersson, 2) skom. Verner Carlsson, Långgälla, 3) okänd, 4) skom. Albert Pettersson, Stene (bror till Hulda Pettersson), 5) skom. Gustaf Jonsson, Stene (far till skofabrikör Uno Jonsson), 6) okänd.

Ett husarkontrakt från Hardemo 1858

Emellan undertecknade Rusthållare för Rusthåller N:o 50 Lanna vid Wester Nerikes Sqvadron af Kongl. Lif Regimentet Hussar Corps och Hussaren Anders Petter Lann.

- 1:a) Erhåller Hussaren i städsel femton (15) Riksdaler Riksmünt.
- 2:a) I lega bekommer Hussaren Sjuttiotvå (75) Riksdaler Riksmünt, som af de rustande utlemnas då Sqvadron-Chefen dertill lemna sitt skriftliga samtycke.
- 3:dje) Hussaren emottager och tillträder Hussartorpet i den ägorymd, som det vid Laga skifte blifvit utstrakat. Torpet tillträdes af Hussaren den 14:de Mars 1859.
- 4:de) Sedan torpet blifvit genom de Rustandes försorg och enligt Syne-Instrumentet vid blifvande tillträdessyn fullkomligt iståndsatt, åligger det Hussaren att sedermera allt framgent Torpet hvad mindre reparationer vidkommer sjelf vårda och underhålla, åliggande oss Rusthållare att härtill lemna nödiga materialier, hvad åter större reparationer å Torpet beträffar skall Rusthållarne dem sjelfva verkställa.
- 5:te) Hussaren erhåller i årlig lön 2 Riksdaler Banco, som hvarje år insättes i Örebro Sparbank för Hussarens räkning.
- 6:te) För munderingens vård och renhållning erhåller Hussaren 1/2 Tunna Råg samt rättighet att å Rusthållatnes åkerjord årligen få utså två (2) kappor Ärtor hvaraf han får taga afkastningen.
- 7:de) Hussaren får årligen två (2) Famnar Kastved och sexton lass risbränse, som han sjelf upphugger jemte nödigt stängselvirke, som han med Rusthållarnes Dragare hemskaffar,

risbränsets huggning sker genom röjning allt efter anvisning.

- 8:de) Då Hussaren är Commenderad ansvarar Rusthållarne för Torpers skötsel och bruk.
- 9:de) Hussaren erhåller årligen tvenne Qvarnesor.
- 10:de) Ved, Foder eller Gödsel får ej från Torpet afföras vid laga ansvar.
- 11:te) Hussaren får icke i Torpet intraga någon obehörig person utan Rusthållarnes samtycke.
- 12:te) Hussaren erhåller å Rusthålllets egor, å vår instängda skog, bete för två Kor årligen såvida desamma kan å Torpet vinterfödas.
- 13:de) Hussaren erhåller årligen dragare och redskap af Rusthållarne till Torpets skötsel och bruk.
- 14:de) När Hussaren tillträder sitt Torp erhåller han af Rusthållarne 1/2 Tunna Råg, 1 Tunna Vårsäd och 1/2 Tunna Potatis.
- 15:de) Då Hussaren tjent för vårat Nummer i femton (15) år erhåller han af Rusthållarnes jord Donationsplats för sin och sin Hustrus återstående lifstid.

Med ofvanstående Contrakt förklarar vi oss å ömse sidor nöjde och äro Exemplar intrio vaxlade.

Luggavi den 22 November 1858.

Anders Petter Lann
Hussar för N:o 50 Lanna

Pehr Gunnar Pehrsson
Olof Pehrsson
Lars Ersson d. y.
Hidingsta
Rusthållare för N:o 50 Lanna

Rössbergs SNABBKÖP

Å B Y T O R P Tel. 730 72

Platsen för förmånliga inköp
såväl till julen som året runt

— ETT VARUHUS I MINIATYR

SPECERIER, CHARKUTERI, MJÖLK, BRÖD

Kapitalvaror t. ex. TV, Frysboxar, Kylskåp, Tvättmaskiner m. m.

"MOR ERIKSSON"

— en originell hallsbergsgumma

Av ANNA ANDERSSON

"Ujejuj! Hur ska en ta sej igenom den här kalle vintern", suckade hallsbergsborna, när hösten kom och de ännu bodde i sina trästugor på åskammen, där det alltid pilade och drog. Veden var dyr, och många stugor var dragiga och kalla. Ibland, som då nordanvinden kom farande över ängarna bortifrån kumlahållet, lönade det knappast att elda på i spislar och kakelugnar. Kylan smög obarmhärtigt in.

De flesta tyckte nog att vintern var som en kall och mörk tunnel, som man nödvändigtvis måste ta sig igenom för att komma ut i sol och värme igen. Mitt i det mörka och kalla låg dock julen som en ljus och varm rastplats. Var och en ordnade och donade, för att tiden vid raststället skulle bli så skön som möjligt. En oskriven lag sa' dock ifrån att ingenting av julens glädje fick ta's ut i förskott.

Lussemorgonen kom, men med den följde ingen vitklädd Lucia med ljus i håret. En tänd ljuskott i en stake, en Lussekatt till morgonkaffet, det var allt. Ungarna hade beställt väckning i ottan. Det gällde för dem att komma tidigt till skolan. Den som hade oturen att komma inramlande på skolgården, sedan alla kamrater samlats, fick heta "lusa". Senfärdig som en lus alltså. Blotta tanken på öknamnet gjorde ungarna så morgonpigga, att de tassade upp och gjorde sig redo att gå till skolan långt innan föräldrarna vaknat.

Det fanns en gumma, som hette Amanda Eriksson. "Mor Eriksson", som hon kallades, var gammal redan i början av tiugotalet. Hon levde ännu kvar i den tid, då man såg tecken och varsel i de vardagligaste händelser. Spratt vedträna i spisen, kom det främmande, för de i kors blev det bara elände. Elände blev det också om huskatten dog. Om en vinddriven fågel eller en avbläst gren flög mot rutan en stormig höstkväll, så var det "döknack" — en avliden alltså, som tröttnat på ruskvädret och ville in till de levande.

Om mor E. råkade höra, då ungarna i grannskapet gjorde upp om lussemorgonens tidiga skolvandring, så gav hon dem välvilligt några råd för färden. "Det fanns mycket rackartyg i luften en lussenatt", menade hon, "och klok var den som tog sig i akt. Den som inte var ordentligt döpt borde hålla sig inne tills dagen grydde. Stå! var det enda som hjälpte mot otyget, därför skulle pojkarerna för all del inte glömma slidkniven hemma."

Flickorna fick rådet att sätta en stor stoppnål under kappkragen. Om de, trots försiktighetsmåttan, ändå råkade i möte med något rackartyg, så skulle de inte lägga benen på ryggen, tvärtom. De skulle gå emot gästen

Den som hade oturen komma sist fick heta "lusa"

och väsa mellan hopbitna tänder: "I Jesu namn! Var där du ska vara!" Väste man på rätt sätt försvann vålnaden med ens.

Att bita ihop tänderna, medan man talade med gästen, var oerhört viktigt, menade mor E. Talade man med öppen mun, kunde otyget sila in mellan läpparna och ta sin boning i ens kropp. Om så illa skedde, var man förstörd för resten av livet.

Det var inte roligt att efter en sådan lektion i "konsten att handskas med spöken" ge sig ut i lussemorgonens mörker.

Med självövertvinnelse gick det att undgå försmädelsen att bli "lusa". Äran att bli loppan var dock svårnådd. Hur tidigt man än gav sig av hemifrån, stod det alltid någon liten figur och tryckte i stupmörkret vid skolporten, när man kom fram.

För att återgå till mor E., så ska ingen tro att hon var inskränkt och dum för att hon så bergfast trodde på övernaturliga ting. Dessa sina åsikter delade hon med de flesta av sin generation. Hon var gammal och klok och gav gärna goda råd åt de yngre, som strävade med efterkrigsårens besvärligheter. Men envis var hon, det skall erkännas. Hon vidhöll bestämt, att orvättade kläder var varmare än rena, och att man visst inte behövde bada för att hålla sig ren. "Å kroppen fresker, så håller den sej rener ändå", var hennes ständiga kommentar, när bad kom på tal. Hon hade ett ovanligt gott minne

LÅT FACKMANNEN ta' hand om arbetet, det blir i längden billigast

Specialitet: Monteringsbara 1- och 2-familjshus. Fabriksbyggnader. Fastighetsreparationer och ombyggnader utföras

Kontakta

BYGGMÄSTARE ALVAR EDLUND - KUMLA

Järnvägsgatan 59 - Tel. 705.13

och var dessutom utrustad med en god berättarförmåga så att åhörarna satt som fastlåsta på sina platser, när hon spann ut sina historier från gångna tider.

Som ung hade mor Eriksson kommit i tjänst i Hallsbergs gamla gästgivargård. Som de flesta gamla tyckte hon bäst om att tala om den tid, då hon var ung och rask och med i händelsernas centrum. Hennes berättelser från tjänsteåren var dock nästan alltid färgade av den övertro, som liksom blivit ett med hennes livsåskådning. Så när hon började en historia med: "När ja tjänte i gamle gärdhögarn", så var det bäst för åhöraren att genast leta upp en sittplats där det fanns vägg bakom ryggen.

Här är en av hennes historier.

I mor E:s ungdom hade det funnits en bonde bortåt Sannahedshället, som var elak utan måtta. Han piskade och sparkade både tjänstefolk och husdjur. Han tyckte om att åka fort. För att få riktigt sprätt på hästarna gav han dem, förutom pisksnärtarna, även lite arsenik. Han kryade även upp sig själv med "lite vitt".

Vild och galen av arsenik och brännvin kom han en vinterkväll farande från Örebro. Han piskade hästarna så de låg som remmar utefter marken, och han svor och domderade så det hördes vida omkring. Här och där utefter vägen fanns grindar, som borde ha hindrat framfarten, men denna kväll ville inte bonden veta av några hinder. Framför varje grind steg hela ekipaget i luften, för att ta mark strax bakom hindret. Kommen så långt i berättelsen, fick mor Erikssons röst en underlig klang, som ofelbart sände en kall kåre utefter ryggen på åhöraren. Jo-då, det fanns de som sett skjutsen den där kvällen, och de hade också sett att det inte stod rätt till. Det hade gnistrat kring hästarnas hovar och osat svavel. Och att så gjorde var inte konstigt. Bonden var inte ensam i släden. Bredvid honom satt ännu en herre, en svart en, som hade bockfot och horn i pannan.

I bistra tider hade mor E. lärt, att brödet var stommen i mathållningen. Slog skörden fel, kom hungern i huset. En brödkant, hur liten och torr den än var, blev i hennes ögon ett heligt ting, som inte fick behandlas hur som helst. Att lägga en brödkaka med botten sidan upp var att vanhedra brödet. Vad vetebrodet beträffar, så menade hon, att det kunde få komma på bordet vid helger och festliga tillfällen, men det skulle njutas med måtta.

Vördnaden för brödet märktes hos de flesta gamla. Ner på "dyen" bodde en gumma, som hette Sara. Hon bodde ensam i sin stuga och brydde sig inte det minsta om yttervärlden. Allra minst brydde hon sig om ungarna, som merendels lekte på gatan när hon gav sig ut på sin sedvanliga eftermiddagslunk.

En dag, när gumman kom knallande, höll ungarna som vanligt till i gatan. En av pojkarna hade en smörgås i handen. Ungarna var luft för mor Sara, som just skulle gå förbi då pojken med smörgåsen kom inom hennes synkrets. Hon stelnade till och såg ut som hon inte trodde sina ögon. Så pekade hon anklagande på smörgåsen och utbrast med förskräckelse i stämman: "Å du rakst tokuger pöjke! Har du taje smör på vetebro!" Pojken hade en vetebrodkiva med smör på.

Denna kväll ville bonden inte veta av några hinder

"Lusse" gick, och julen kom. Strax efter nyår började hallsbergsborna titta efter det första vårtecknet. De tittade inte efter det bland smältande drivor och bara dikeskanter, de tittade efter det i gatan. Allt som skulle fraktas från skogen måste tas ner medan föret varade. Därför blev det första lasset, med frostiga timmerstocakar, ett vårtecken så gott som något. Islassen var det andra vårtecknet. En del bönder tog sin is i sågdammarna, en del hade egna istag i skogen, andra återigen fick fara ända upp till Tisaren för att få is till sina döser.

Men om det tredje och största vårtecknet lät vänta alltför länge på sig, så började människorna på gatan att hälsa varandra med några ord, som säkert lät underliga för den oinvigde. "Hej du", lät det. "Har du sett te nära törvlass?" Torven togs ner på sista föret, och när det första torvlasset kom gatan fram var det vår, om så nordanvinden ven och snön rök om knutarna. Det så nordanvinden ven och snön rök om knutarna.

Det är inte lätt att säga om torvlassen som vårtecken var något speciellt för hallsbergarna, men faktum är att både stor och liten kände till det. Nästan alla kände också till historien om hallsbergflickan, som for till Stockholm en dag vid juletid. När hon fram på eftervintern kom tillbaka till hemorten, hade hon lagt sig till med en storstadsdialekt, som hemmaborna inte kunde förlika sig med. Därför skrottade de länge och skadeglatt, när hon strax efter hemkomsten ohjälpligt trampade i klaveret, då hon hälsade en bekant med de för årstiden vanliga orden: "Hej! Har du sett om bynderna borjat kåra törv?"

När det sista torvlasset på sista föret gnisslat gatan fram hade man redan börjat dra ihop ris och bagnar till vårbrasan på Fallakullen. De som bodde ner på "dyen" fick finna sig i att vakna en morgon och vara kringflutna av smältvatten. Men en dag låg ängarna torra, och när björkarna i Dalabergen började lysa ljusgröna mot den mörkare barrskogen, hade man trälat sig igenom den "kalle vintern" och var ute i solen och värmen igen.

KUMLA ELEKTRISKA BYRÅ

(Elbyrån)

N. PERSSON

K U M L A

Köpmangatan 16 Tel. 792 60

H A L L S B E R G

Stortorget 1 Tel. 100 67

SÄLJER — INSTALLERAR — REPARERAR ALLT ELEKTRISKT

G. A. Persson

"Om till och med kungen kommit . . ."

Minnen av en skicklig skomakare och framgångsrik affärsman

Av NILS HELANDER

— Ska ni me', så får ni skynda på!

Min kamrat och jag var på väg till Norra stugan på Vällistefjellet. Själv hade jag kommit några tiotal meter före och sällade mej till en grupp, som stod och solade sej i den underbart klara men kalla vinterdagen. Jag frågade överläkaren i gruppen, om han kunde gissa åldern på min kamrat, som just späntade förbi med långa skidkliv.

— Sextio år högst.

— Han fyllde 76 förra veckan.

— Då kan man verkligen gratulera honom till hans friska hjärta. Skidandet har en otrolig förmåga att skapa hälsa och vitalitet. Tänk, vilken härlig, bakteriefri luft!

Min kamrat var nämligen den i februari i år bortgångne direktör G. A. Persson, Linköping. Han var född i Sörby, Kumla landskommun 1883. Fadern var lantbrukare. I hemmet fick den unge G. A. syssla med olika saker i jordbruket tills han bestämt sig för att bli skomakare. En tid var han gesäll hos sin broder Karl Erik, en tid skohandlare, först i Flen och sedan i Kumla. Emellertid dröjde det inte så länge förrän G. A. blev "sin egen" i hemgården i Sörby. Han flyttade i början av seklet till municipalsamhället och blev även skohandlare, föregångare till Skocentralen vid torget.

G. A., som han alltid benämndes, blev tidigt moderlös. Modern hade varit på en bröllofsfest i Järsjö, blev förkyld, fick lunginflammation och dog ganska snart. Det var ganska vanligt med lungsjukdomar förr. Lungsoten härjade vilt och ryckte bort någon i nästan varje familj. Bostäderna var kalla och osunda. Under golvet växte ofta svamp, beroende på att man sparat in en ordentlig stenfot, när man byggde sitt ställe. Smittan hade fruktansvärda följder. Någon desinfektion av bostaden efter den lungsiktige förekom inte, och inte heller någon behandling av den avlidnes gångkläder, innan de övertogs av någon anhörig eller såldes på auktion. I ett augustinumner av Nerikes Allehanda 1899 förekom följande notis:

"Lungsotsbaciller till gott pris. I fredags såldes på auktion i Stene kvarlåtenskapen efter en i lungsot avlidne skomakare och dennes kort förut i samma sjukdom avlidna maka. Säng- och gångkläder vore delvis hopknypplade i bylten, och priset växlade mellan 25 och 50 öre pr bunt."

Skomakarna blev i regel — trots de ohygieniska verkstäderna — ganska gamla. Orsaken härtill trodde man vara läderluktens gynnsamma inverkan på lungorna. I "blötbaljan" fanns ständigt läder. Vattnet i baljan byttes sällan oftare än en gång i veckan.

Det var året 1903, som G. A. blev skomakarmästare. Han hade då två gesäller anställda. Samma år skulle han monstra för att tjäna kung och fosterland på Sanna-hed. Hur skulle han kunna vara borta från verkstaden denna tid? Under alla sina tonår hade han haft det mer än jäktigt. Han undrade hur det arma hjärtat kunnat fungera som det gjorde. En och annan ilning hade han dock känt, men inte så mycket så att han oroade sig något nämnvärt för det. "Det kanske kan vara något fel på hjärtat", tänkte han. Allmänt bekant var, att man vid mönstringarna var ganska generösa, då det gällde att ge frisedel åt dem som hade hjärtbesvär. Var det någon däremot som klagade över dålig mage, blev oftast svaret: "Magen den blir nog bra, när ni får äta kronans "sluring". (En sorts fet fläsksuppa som var beväringarnas fasa).

G. A. bestämde sig för ett läkarbesök i Hallsberg. Väntrummet var fullt till bristningsgränsen. När det sent omsider var G. A.:s tur tyckte doktorn:

— Nu hinner jag inte med mer idag. Kom tillbaka en annan dag!

— Det går inte alls, doktorn, ty i morgon är det beväringmönstring.

Doktorn lyssnade både på hjärtat och till sin patients bekymmer för sitt skomakeri. Litet fel på hjärtat var det nog, som kanske kunde berättiga till en frisedel. Han rådde dock till nattvak och riklig kaffedrickning, så kanske frisedeln skulle godkännas.

Julbordets läckerheter

KÖPER NI MED FÖRDEL HOS OSS

Förstklassiga charkuterivaror —
— stor sortering av delikatesser

HANDLA RÄTT PARKERA LÄTT

Götes

SKOLVAGEN TEL. 784 00
MOSSBANEGATAN TEL. 784 01

Trillevallen högfjällsanläggning med Vällistefället

G. A. omtalar, att han bottnade ett par stövlar under natten och följde doktors råd om kaffet. Och drack även ett par koppar i Hallsberg, innan han infann sig till mönstringen. "Med hjärtat i halsgropen".

— Läkaren konstaterade, att hjärtat arbetade inte som det skulle och friskrev mej. Kamraterna ville gärna "märka" dem som klarade sej. Den seden visste jag om och var därför noga med att gömma frisedeln inuti handen. Många gånger har jag undrat över hur läkaren kunde vara så bussig mot mej. Det rådde ju fred i världen, och fosterlandet var inte i fara. Kanske tyckte doktorn, att jag gjorde mer nytta vid skodisken än att trampa hea på Sannahed.

— Några "ilningar" har du inte känt sedan?

— Nej, inte vad jag kan minnas. Med dåligt hjärta kunde man väl inte hållas varje vinter i fjällen och köra bortemot 25 mil.

— Hade du något besvär av gesällerna? De kunde ju vara rätt så besvärliga med sina "trumfveckor".

— Jag minns en drummel jag hade, som hölls och fria till vårt hembiträde. Den rara flickan ville inte veta av honom. En kväll fick jag se honom med en revolver i handen i färd med att tränga sej in i flickans rum. Så fort jag kunde smög jag in en annan väg och lyckades rycka vapnet ifrån den kärlekskranke gesällen. Han fick redan samma kväll lämna sin plats och gav sej även bort från Kumla. Revolvern återsåg han aldrig mer. Under vapendeklarationen under första världskriget anmälde jag innehavet för polisen. Revolvern innehöll fem skarpa skott.

Något år efter första världskrigets slut startade G. A. tillsammans med några affärsvänner en partiäffär i sko- och läderbranschen under firma G. A. Perssons Aktiebolag. Bolaget drev även Skofabriken Oden med Adolf Gustafsson som disponent. Genom en tursam tillfällighet hade bolaget fått generalagenturen för ett amerikanskt storföretag med tillverkning av lackskinn, som då var på modet. G. A. Perssons AB sålde stora kvantiteter dylika skinn till fabriker över hela landet och kunde redovisa stora försäljningsvinster.

Att det alltjämt så mycket annonserade "Karlssons klister" först gjordes i Kumla, är det högst få som har kännedom om. Vi låter G. A. själv berätta:

— Vår verkmästare fick av bl. a. aceton fram ett förbluffande bra bindningsmedel för fastsättning av skosulorna. (Tandläkare Einar Ryn, Linköping, son till G. A. Persson, omtalar att bindemedlet bestod av celluloid och aceton, varför kasserade filmrullar inköptes från Svensk Filmindustri. "Vi pojkar gick ofta i smyg igenom dessa och tog givetvis hand om de mest spännande filmmeterna".) Det dröjde inte så länge, förrän en av våra påhittiga arbetare påstod sej vara övertygad om, att klistret var fullt användbart till åtskilliga andra ändamål och var något att förtjäna stora pengar på. Han började göra små förpackningar i tuber och sålde dessa under namnet "Karlssons klister". Det tycktes gå bra för honom, och en dag kom han och sa upp sin plats för att flytta till Södertälje och där fortsätta tillverknigen av sitt alltmer efterfrågade klister. Han satte nu igång med en landsomfattande annonskampanj och an-

Alltid färska

TOBAKSVAROR

BRILON-pipan

av BRILar, nyLON och RATOS

Ombud för AB Tipstjänst

TEKNISKA ARTIKLAR - PAPPERSVAROR - TIDNINGAR
TIDSKRIFTER - BÖCKER - PRESENTARTIKLAR

Bergqvist & C:o, Cigarraffär

Köpmangatan 15, Kumla - Tel. 701 07

Skidvolt på Välliste av skidlärare Peter Eriksson, Trillevallen

nan reklam och reste själv omkring och tog upp order. Under en av dessa resor hade en av hans medhjälpare, påstods det, av rent sabotage blandat vatten i klistermassan. Sabotaget upptäcktes inte förrän stora kvantiteter expedierats, och returerna hopade sej. Marknaden var med ens förstörd, och firman övergick i andra händer. Efter vad jag hörde, skulle Karlsson själv gett sej av till Amerika.

"Karlssons klistor" har emellertid återvunnit förtroendet och blivit ett på flera områden använt klistringsmedel. Om det Perssonska bolaget fått hand om "klistret" är det inte uteslutet, att industrien i Kumla fått ett värdefullt tillskott.

Det är ett faktum, att ålderdomen gör människan konservativ. Och detta märktes också på vännen G. A. Sociala nymodigheter var han ingen vän av och allra minst förkortningen av arbetsdagen. "Arbete befördrar hälsa och välbefinnande", hade han redan i pojkkåren lärt sig. Erfarenheten hade visat, att det var så. Under vårt gemensamma besök på Trillevallen i Undersåker kom vi i samtal med en ombudsman från bageriförbundet. Han omtalade, att hans ärende var att rätta till en olaglighet på ett av turisthotellen i närheten. Man hade nämligen behagat använda en 17-årig yngling en timma längre pr dag än lagen tillät.

— Ha-ha! sa' G. A. Vilket elände! När jag var sju år fick jag efter skolan ge mej ut på gårderna och plocka sten eller hjälpa till i lagårn till sent på kvällen. Och i elvaårsåldern kom jag i skomakarlära och slutade arbetet oftast inte förrän sent på kvällen. Och inte har jag tagit någon skada av det. Nej, arbete skadar ingen, men att busa på gator och torg, det är nånting som är ett fördärv för ungdomen.

Ombudsmannen menade, att lagens föreskrifter måste ju följas. En lärnings arbetstid är ju numera begränsad.

— Har man inte annat att göra än att stifta dumma lagar, då kan riksdagsmännen likaså bra stanna hemma

och sköta ett produktivt jobb, fortsatte G. A. sin polemik. Och riksdagsmännen är ju den mesta tiden inte i riksdan. Och så har dom fria resor, i första klass förstås, och andra förmåner, som vi skattebetalare får slita ihop till.

När sedan G. A. sekunderades av ett par offensiva hemmafruar, fann ombudsmannen för gott att lämna fältet. Att motsäga den 75-årige närkingen, saknade han tydligen lust till. De båda levde i olika världar. Och då var det inte utsikt att komma till samförstånd.

Året 1932 lämnade G. A. sin gamla födelsebygd för att bli skohandlare i Linköping. Som han var en ovanligt skicklig yrkesman och kände till åtskilligt om skohandeln, var det ingen svårighet att göra förmånliga inköp. Han hade lätt att bekanta sig med kunderna. Butiken låg så till, att han hade en stor del av kundkretsen från landsbygden. Intressant var att lyssna till hans kontakt med landsbygdens folk under andra världskriget, då det inte blott var ransonering på livsmedel utan även på skor.

— Av samtalet har jag förstått att arbeta och åter arbeta alltid varit din melodi. Var du i ungdomsåren inte med något gäng, som förde ett mer eller mindre uppsluppet kamratliv, frågade jag vännen G. A.

— Nej, det var jag inte. Arbetet var så jäktigt, att om till och med kungen hade kommit och farit förbi, så hade man inte haft tid att resa på sej och titta på honom.

Till Trillevallen återkom G. A. minst ett dussintal vintrar. Där stortrivdes han och försäkrade, att det inte finns nån bättre plats på jorden.

— Här kan vi äldre åka som folk utan att befara att bryta armar och ben. Och de som är yngre kan ju häva sej upp på fjället, där det fordras mera krafter och teknik.

Men även G. A. dristade sig — trots sina 75 år — upp till Vällistes höjder, så man kunde undra på hur i all sin dar han skulle bära sej åt för att komma ner. Men ner kom han...

G. A. och julbladets utgivare njuter vintersemester

Hagendalsvägen 5

NYVELIUS

Filial Skolvägen 16

Linoleummattor - Fernissa - Tapeter - Sjukvårds- och Förbandsartiklar

Telefon 700 23, 705 00, filialen 718 48

SPARBANKEN GER BÄTTRE SPARLÅNEMÖJLIGHETER

ett . . .

- Spara regelbundet i minst 10 månader 150—1.500 kronor per kvartal och Ni får låna lika mycket som Ni sparar

tu . . .

- Spara regelbundet i minst 15 månader 150—1.500 kronor per kvartal och Ni får låna en och en halv gång så mycket som Ni sparar

tredubbelt!

- Spara regelbundet i minst 20 månader 150—1.500 kronor per kvartal och Ni får låna dubbelt så mycket som Ni sparar

— det går bra att spara till ett lån i sparbanken — familjebanken

Hämta folder i

KUMLA SPARBANK

Stil
sko

. . . . kvalitetsmärke för eleganta och välsittande
DAMSKODON

AB JONSSON & KJELLIN
K U M L A

Varumärken:

EXCELLENT
Herrskodon

*

STIL-SKO
Damskodon

*

GULLIVER
Barnskodon

*

C.A. Jonssons
SKOFABRIK AB
Kumla

Sagostunder hålles regelbundet i huvudbiblioteket och filialerna i Hällabrottet och Åbytorp

Välkommen till

KUMLA BIBLIOTEK

Där finns böcker

för avkoppling och förströelse

för studier

för Er som vill lära mer om yrket

för Er som har en hobby

Där finns grammofonskivor med klassisk musik, jazz, diktarröster och fåglar.

Huvudbiblioteket i Kumla Folkets hus är öppet vard. 11—20, lörd. 11—15, filialen i Hällabrottets pensionärshem månd., fred. 18—20, onsd. 18.30—19.30, i Åbytorp månd., tisd., torsd. 18—20, i Brändåsen fred. 18—20, i Byrsta fred. 18.30—20.30, i Folketorp fred. 18—20.

En ny filial öppnas 1966 i Sannahed.

Allt för bygget hos

KUMLA BYGGVAROR

Tel. 709 45

BYGGMATERIAL — CEMENT — TRÄVAROR

JÄRNVAROR — GOLV

BRÄNSLE: KOKS — OLJOR — VED

En central för byggmaterial

Gäller det ARBETSHANDSKAR?

Efterfråga

Två märkesvaror av god kvalitet

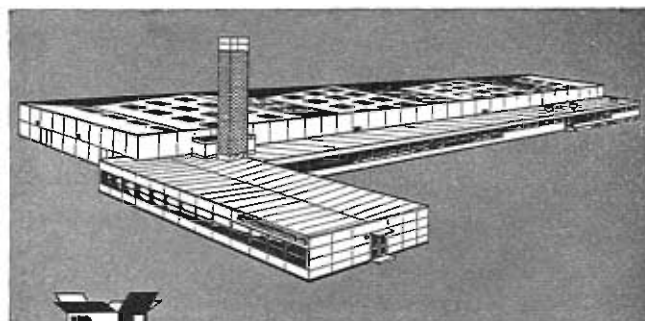
— välkända sedan årtionden

Tillverkas av

PAUL JOHANSSONS

Handskfabrik, Kumla

Tel. Örebro 730 73

När det gäller FÖRPACKNINGAR . . .

MED NY fabriksfastighet och utökad hypermodern maskinpark är vi nu väl rustade att tillfredsställa alla behov vad gäller kartongförpackning med tryck.

Rinaldo & Johansson AB

Förpackningsindustri • KUMLA

Ripkalle och andra bekantskaper

Av HUGO ERICSSON

Den här gången vill jag berätta om några fågelbekantingar. Naturligtvis inget märkligt, endast vad vem som helst fågelintresserad kan få uppleva. Knuten är att man passar den rätta tiden och i övrigt har litet tur.

Att komma till fjälls tidigt om våren, senast redan i maj, är för den fjällbitne, som är road av både fåglar och blommor, liktydigt med raka spåret till paradiset. Ligger så hemrestunden långt i fjärran, tar man dygnet som det kommer. Äter när man blir hungrig, sover när man blir sömnig. Eftersom det vid denna tid av året aldrig blir riktigt mörkt, möjligen lätt skymning minuterna kring midnatt, så är det endast solens ställning på himlen som förräder, om det är dag eller natt.

För att inte trassla bort mig bland dagar och veckor, så skrev jag en stump i dagboken efter varje huvudmåltid. Det gick bra i två veckor. Jag kom ned till byn i rätt tid på fredagsförmiddagen för att proviantera, men den tredje veckan befanns min fredag inträffa på andra människors måndag. Återkommen till lyan gick jag igenom dagboken och kunde snart nog ge en viss herr ripkalle skulden för de förlorade dagarna. Å andra sidan, jag hade uppenbarligen sparat in ett par middagar.

Ripkalle, Dalripan, har den starkaste stämman i den tidiga vårens fågelkör. Måhända inte så njutbar för ett mänskligt öra, fastmera bullersamt och retligt. Det mest bekanta och omtalade lätet är hans, skall vi säga, djävulska hånskratt. Det presterar han dock inte endast under speltiden om våren utan även vid andra tillfällen, t. ex. om han blir uppskrämd.

Jag har sett många rivaliserande riptuppar, som stått på samma snödriva med vingarna släpande och stjärten uppslagen, och skall man försöka beskriva lätena, ty de är flera, vill jag ha början med ett lågmält snörflande, tydligt pauserat kvao, kvao, kvao, så följer rhatt, rhatt, rhatrrrrrr, åtföljt av ett luftsprång eller också går han till väders för att på stela vingar antingen segla bort till en annan snödriva eller blott göra en sväng, i båda fallen skrattar han ah-ah-ah-ah ljudligt, gäckande, retligt. Man kan utan tvekan tala om hånskratt.

Han har väckt mej många mornar med sin rungande skrattsalva. Hela läten upprepas gång på gång och är lustig art lyssna till, så man har ingen möjlighet att vända sig mot väggen och somna om.

På en snödriva 50—60 meter från stugan höll sällskapet till. Det stod en bänk vid struggaveln och där kunde jag sitta och hålla fåglarna under observation utan att störa. Till en början föreföll det som om honorna förhöll sig tysta. Så småningom lärde jag mig urskilja ett mjukt njau, njau, njau, som kom från honorna, och ibland upprepades till en lång ramsa. Naturligtvis försökte jag härma honans läte i den förrådiska avsikten att lura någon ripkalle till min kull. Men det blev ingen stuns på läten.

Så en dag kom min värd på besök, då passade jag på att tala med honom om riporna. Han lärde ut, hur der skulle gå till. När han gått blev det träning, och efter några timmars njau, njau-ande lät det riktigt hyfsat. Innan den korta natten rullat undan satt

Lövsångaren

jag på bänken, hade kameran skjutklar och inställd, där jag hoppades tuppen skulle slå till, om han nu kom.

Allt var så tyst och stilla. Endast ett svagt brus från den våtstinna ån hördes. Inte en ripa syntes på "min snödriva". Väntans stund blev inte lång. Nästan samtidigt skrattade flera riptuppar, men långt borta, alldeles för långt, tyckte jag. En god stund blev morgonens spelöppning avlyssnad. Så klämde jag lätt om näsan och njau, njau-ade kraftigt. Tvärtyst. Vilken tok, tänkte jag, det där vrölet hade inte minsta släktskap med riphönans mjuka, lågmälda, nasala jamande njau, njau, njau. Undrar just vad min läromästare skulle sagt, om han hade hört mitt vrål. Bidade stilla medan misstager fick rulla bort och förtona över nejden. Lät under tiden tankarna ila bem till jobbkamraterna. För sju timmar sen fick de löning och om cirka fem timmar skulle väckarklockan brutalt slå sönder nattens drömmar och mota dem till fabriken. Då skulle jag äta middag och därefter ströva ut i markerna för att följa vårens ankomst — sjön torde länsa när som helst.

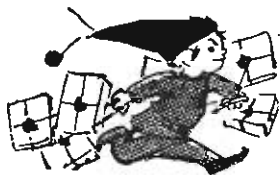
Så klämde jag till om näsan, nu kom det lätt och mjukt njau, njau, gång på gång. Gång på gång.

Nej, det här gick jag bet på, ingen ripkalle föll för mitt charmfulla läte.

Joo . . . en tupp skrattade långt borta. Av uppfloget lät det som han tog kosan hitåt. Blickstilla fortsatte jag locket. Nu skrattade han alldeles bakom stallet, som även inhyste hjärtarummet.

Men kära nån då, kalle, nu kommer du in på scenen från alldeles fel håll, men det kunde nu ingen hjälpa. Njau, njau, njau allt mjukare. Spännande så det förslog.

Där kom han på stigen med släpande vingar och uppslagen stjärt. Närmare och närmare. Vilken stilig fågel! Hela kroppen vit, även de präktiga strumporna, hals och huvud starkt röda med en lätt strykning av brunt. Det röda över ögat, som i de andra av ripkallens många dräkter är nästan omärkbart och gömt i ett

JULKLAPPEN ska' vara från

MOBERGS Herr- & Gossekipering

Hagendalsvägen 26 - Tel. 706 27

Vi ha massor av praktiska och nyttiga julklappar, som med självskrivenhet hör hemma på allas önskelista!

Nylandsvallen

hudveck, var i speldräkten uppsvällt och verkade nästan som en kam.

Nu stannade han, mindre än två meter bort, verkade förbryllad. Hörde en hönas lock, men såg inte till någon. Så, för en sekund mötte jag den flammande blicken från en kärlekskrank ripkalle, innan han med stort buller och ett prima djävulskt hänskratt brakade till väders.

Detta sätt att locka till sig riptuppen har förr brukats av mången rïpfångare, ja, han är så lättlurad att man kan ta honom direkt med handen. Metoden är numera förbjuden.

Magen knorrade, tydligen tid för middag, klockan var fyra — på morgonen.

I slutet av juni flyttade vi till fäboden ett par kilometer längre ned i dalstråket. Några fiskande ungdomar skulle ha Gruvlistugan för en vecka. Det tog nästan en dag att bära över en utvald del av utrustningen. Innan kvällen kom kunde vi dock installera oss i vårt nya fjällhem. Första åtgärden blev att mördra myggen i rummet. Där fanns myggnät. Vi satte det i fönstret åt tunet närmast intill förstubron, där en präktig björk och en klunga rönnar gav skugga. Innan kojdays gjorde vi en runda kring vallen. Att det var varmt och skönt kunde man se på nordstälörten, som fröjdade oss med sina klarblå blommor. Fjällskräp, som inte är så vanlig, växte på några olika ställen, såväl han- som honexemplar. Vallen ligger alldeles på gränsen mellan barrskogen och björkskogen. Femtio meter nedanför dominerar barrträden helt och lika långt ovanför är björken ensam på räppan. I denna gränsszon bjuder såväl floran som faunan på många överraskningar. Det skulle vi snart bli varse.

Andra fäbodnatten, i vad man rätteligen borde kalla gryningen, väcktes vi av den ljuvligaste fågelsång, som kan bjudas i vårt land. Därtill utförd av en mästare. Längre lågo vi tysta och lyssnade. Han härmade en mängd olika fåglar till fulländning, åtminstone gällde det för alla dem vi kände igen och kunde namnge. Härmförmågan är i och för sig inte så märklig, många andra kan den konsten. Det som fyllde oss med häpnad och beundran, var hans sätt att ta upp och välja ut det bästa ur de andra fåglarnas sånger. Utan uppehåll eller ett enda hack flöt sången fulltonig och stark. Just att han så virtuost blandade in så många andra fåglars bästa toner i sin egen sång gjorde, att vi gav oss på nåd och onåd inför den ojämförligt skickligaste sångare vi någonsin hört.

Försiktigt smög jag ur slafen och fram till fönstret för att få se en skynt av konstnären där ute. Det gick nu inte. Med stor försiktighet öppnade jag dörren och gled tätt intill väggen mot förstubron. Där i en av de små rönnarna satt han. Solen hade gått upp nymornad och grann, han sjöng som besatt, starkt och utan uppehåll, blott en armlängd ifrån mig. Blåhakesångaren — Mästersångaren.

Nu var den här blåhaken inte enbart en gudabenådad sångare utan även en herre, vars kostym strålade i sköna färger. Visst kände man sig hjärteglad att ha fått höra honom, och se honom, men jag ville ha mer, man blir aldrig nöjd, ville ha med honom hem. Kameran låg i rummet. Ljudlöst backade jag in i gången, kom fram till dörren, en golvtälja knarrade, låskolven knäppte till — tyst i rönnen, och han, som är en av de nyfikenaste fåglar som finns, satt i ett nu på tröskeln och undrade väl hocken underlig figur det var som, iförd nattskjorta och svartprickig av mygg, rassade i prånget. Om vi nu varit riktigt goda vänner, hade han kommit och plockat myggor och följt med in i rummet och fått tilltugg. Nu var det inte så, och när han tillfredsställt sin nyfikenhet så försvann han.

Bland blåhakesångarna, likväl som bland alla andra sångare, är de enskilda individernas prestationsförmåga högst olika. Något så välsignat skönt, som vi fick höra denna minnesrika försommarnatt vid Nylandsvallen, får vi förmodligen aldrig mera vara med om, ty hans like dröjer det läuge innan man möter.

När nu blåhaken tystnat föreföll det betänkligt att krypa till kojs igen. Det blev kläderna på och ned till ån efter några bäcköringar som frukost.

Blåhakesång — bäcköring — vilka kostliga gåvor Härjedalen bjuder sina vänner.

I slutet av veckan gick vi upp till Gruvlistugan för att hälsa på ungdomarna. Redan på håll såg där öde och romt ut. Vi kikade genom fönstret. Inte ett liv. Inga utrustningssaker. Vi letade fram nyckeln och steg in. Bänken stod full av disk. I en kastrull på spiseln låg några kokta fiskar och luktade illa. Först trodde vi att någon olycka hänt ungdomarna. Efter en närmare undersökning avfärdade vi den tanken. I alla händelser tog vi en tur ned till byn. Andersson skrattade gott. De hade återkommit redan på tisdagen. En fnurra på tråden.

Vi vände åter till fjället. Städade och vädrade ordentligt och flyttade tillbaka. En välväxt kvanne fick följa med. Den hängde vi upp i rummet till fröjd för näsan. När vi bar upp grejorna till stugan hade jag så när trampat mitt på ett lövsångarbo, men i sista momangen lyckats avstyra en sådan tragedi. Om paret höll på med en andra kull för året, eller om de var försenade, spelade ingen roll, de lurade i alla fall ut mig med tält och kamera. Under ett par dagar satt jag timalts hos dem och fick följa familjen på nära håll. Ungarna var matfriska, men föräldrarna hade ingen svårighet att mätta dem. Kosten bestod nästan uteslutande av fjällbjörkmätarelarver, och det rycktes finnas obegränsade kvantiteter. En nypa sund nyfikenhet kan ibland ge utbyte. Därför tog jag en sväng genom det närmaste björkbeståndet för att leta larver. Överraskande nog gick det lika lätt som för lövsångarna, ty där fanns hundratals larver på varje björk. Tur att det är så gott om lövsångare och andra insektsätande fåglar i björkskogen, ty hur skulle det eljest bli om alla dessa larver fick ge upphov till några nya generationer fjällbjörkmätare. Tanken kändes olustig.

Men nu halv det inte hur stora unguillar fåglarna än hade, så lyckades de inte nämnvärt reducera larvernas antal.

KEMPES KIOSK

vid Hagendalsvägen

Telefon 701 66

Försäljning av Frukt — Choklad —
Konfekt och Glass

PRESENTKARTONGER i Choklad m. m.

Tobaksvaror — Tidningar

Anna Andersson

KUMLA JULBLADS MEDARBETARE

X

Kumla Julblad har under de 36 utgivningsåren haft ett flertal kvinnliga medarbetare. Flitigast bland dem har varit fru *Anna Andersson*, Anggatan, Kumla.

Hon är född i Berga, Hallsbergs socken. Fadern, Helmer Thunqvist, var banarbetare. Med tiden flyttade familjen till Källtorp vid Storgatan. Efter skolpliktens slut tog Anna Andersson plats som hembiträde. I slutet av 1930-talet flyttade hon till Kumla och har varit sysselsatt inom skoidustrin.

I julbladet debuterade hon 1961 med en skildring om "Min barndoms Hallsberg". Dessförinnan hade hon skrivit dikter på landsmål i Örebro-Kuriren. I årets julblad återkommer hon med en berättelse om en originell hallsbergsgumma samt dikten "Ysätters-Kajsa".

Anna Andersson är välkänd i såväl Hallsberg som Kumla. Vi tackar för hennes uppskattade medverkan. Välkommen på nytt i våra spalter!

Vi skrev 1953 och de två följande åren härjade björkmätarlarverna i fjällbjörkskogen så att stora områden blev kalätna. Björkskeletten stod tätt och det var ingen upplyftande syn som mötte. Man kände sig bestulen, ty i björkregionen har vi funnit så mycket roligt och vackert av djur och blommor, och nu höll larverna på att ändra hela miljön. Som väl var stoppades härjningarna upp efter några år, och nu, tio år senare, har stormarna vräkt undan de torra trädskelreten och förmultningen städat upp. Nya små björktelningar spirar och läker sårn. Men nog var man skraj.

När vi går vid ån och fiskar om kvällarna brukar vi ofta ha sällskap med en strömstare. En lustig men skygg fågel med anspråkslösa färger i svart och vit. När man första gången ser strömstaren vid ett strömmande vatten, tror man inte sina ögons vittnesbörd. Småkrypen som finns i ån utgör hans föda, och för att komma åt dem måste han störta ned i det strömmande vattnet, och der gör han med bravur. Der är dessa störtdykningar och kringkilandet på botten som förvånar. Hur kan han hålla sig kvar och undvika följa med strömmen. Vi ha själva många gånger vadat i ån och tyckt strömmen varit nog så pressande mot benen. Men strömstaren bekommer det tydligen inget. Han lutar kroppen i lämplig vinkel och strömtrycket gör, att han kan kila kring på botten och söka efter födan långa stunder. När han kommer upp sker det ofta på någon sten mitt ute i strömfåran, och då står han där och knixar och bugar på kroppen och tycks inte ha mått illa av kallbadet. Här har han då åtminstone rent och klart vatten att proviantera i. Vintertid, då han söker upp öppen strömmande vatten längre söderut, får han hålla till godo med helt andra kvaliteter, som t. ex. Täljeån ute vid Mosås. Nu har vi aldrig märkt, att han är någon konkurrent om fisken i ån, men vi kallar honom ändå fiskebroder. Några få gånger har hans skygghet släppt och förmått honom stanna till helt nära. Då har vi kvickt tagit hem masken och väntat tills strömstaren funnit för gott att dyka vidare.

När vi efter en sådan kvällsstund vid ån så småningom avslutar och vandrar hemåt, lämnar vi kvar några maskar på lämpligt ställe och hoppas strömstaren skall finna dem och låta sig väl smaka. Litet vänlighet oss fiskebroder emellan kan inte skada, i all synnerhet som strömstaren skänkt oss så många trevliga stunder.

KUMLABYGDEN

Forntid - Nutid - Framtid

Redigerad av Jonas L:son Samzelius

Band I: BERG, JORD OCH SKOGAR

Av Josef Eklund, Arvid Bergdahl och Sten Florin

☆

Band II: FORNTIDSLIV

Av Sune Lindqvist

☆

Band III: ORTNAMN OCH BEBYGGELSEHISTORIA

Av Lars Hellberg

Under tryckning

☆

Pris: Halvklotband 40 kr; Helklotband 45 kr

DISTRIBUTION:

DOHLWITZ BOKHANDEL AB

En lämplig julklapp!

Sundberg & Olsons

FOTOGRAFISKA Hagendalsvägen 7 KUMLA

Tel. 708 44

Vi rekommendera vår populära PORTRÄTTSERIE
Moderna ramar och album

BRUDPAR-
PORTRÄTT-
GRUPP-
SERIE-
FÖDELSEDAGS

BARN- KÖRKORT- OCH PASSFOTO

FOTO

Björn Svärd

KUMLAIDROTTE 1965

Av ALGOT DOHLWITZ

Kumla julblads hederspris till Björn Svärd

Denna gång är det tennissporten som uppmärksammas av Kumla Julblad, vars hederspris tilldelats kyrkoadjunkten i Långbro församling, Björn Svärd.

Han är född i Kumla 1938. Redan före skoltiden började han spela tennis med sin fader, kamrer Sven Svärd, som instruktör. Första framgången kom år 1954, då han blev tvåa i junior-DM. Tvåa blev han också vid skolungdomens tävlingar 1956. Under två år var han studentmästare i Uppsala. Största framgångarna har han emellertid nått i år med en andraplacing i Gustafs-turneringen efter Egon Fallkvist samt samma placering i DM, slagen i finalen av Torbjörn Friedrichen.

Kumla Tennisklubb får säkert räknas till en av de mest aktiva idrottsföreningarna i Kumla. 1965 har varit ett rekordår: 180 medlemmar, 5 lag i serietävlingar, 2:a och 3:e placeringar i div. 1 och segrar i två andra grupper. Det finns många lovande ungdomar och ett namn som Lars Tisell torde vi säkert få anledning att återkomma till. Inom tennisen finns det glädjande nog intresserade ledare, vilket man däremot inte kan säga om

allmän idrott. Kommuninstruktören Lejf Theleman ansåg vid ett besök i somras, att det finns många lovande idrottsungdomar, men att det tyvärr saknas ledare. Ledare stig fram!

Orienteringen har dominerats av juniören Bengt Widström, som torde vara en av landets bästa orienterare

15 kr.

kostar KUMLA JULBLAD
för 6 årgångar 1959—1965

VALKOMMEN JULGÅVA till Kumlabor på annan ort. Meddela Eder med Kumla Tryckeri.

just nu. Han fick julbladets hederspris förra året på grund av sina många goda resultat. I år har han varit ännu bättre med bland annat segrar i såväl svenska som nordiska mästerskapen. Deltagarantalet vid orienteringsklubbens tävlingar har i år varit större än tidigare och speciellt glädjande är ungdomens stora intresse.

Bandy. Det är tråkigt för en gammal bandyentusiast att konstatera att kumlabandyn gått så tillbaka. A-laget slutade på sista plats i div. II. Lagledaren "Kvisten" Johansson har dock lovat friskare takter till kommande säsong. Bättre har det gått för reservlaget som troligen kommer att vinna sin serie — där återstår ännu en match. Pojklaget lyckades också bra och vann sin serie.

Ishockey. IFK startar i år med ett ungdomslag och det är nog en riktig väg att börja på det sättet. När nu Örebro SK kommit upp i allsvenskan kommer säkert intresset att stiga även i distriktet i övrigt. För Kumlas del saknas dock även här ledare.

Fotboll. IFK har i år inte gjort något lysande framträdande i div. III och var länge hotat av nedflyttning men klarade sig i sista stund kvar i serien. Vad kan tillbakagången bero på? Pojkarna har tränat flitigt och kämpat föredömligt men ändå inte lyckats. En viss otur har man haft bl. a. i form av åtskilliga uddamålsnederlag. Det saknas en rese i laget av samma kapacitet som Sven Ove Svensson på sin tid. Vi får hoppas att laget kan komma igen med bättre takter till kommande säsong.

Brottning. Kumla Brottningssklubb har haft god fart på verksamheten, främst tack vare ny tränare, Arne Pettersson från Eskilstuna. Man har många ungdomar som man hoppas mycket av och främst bland dessa är Peter Karlsson, Lars Persson och Roland Rodhe.

Skytte. Årets bästa skytt inom Kumla Skytteförening har varit Karl-Göran Olofsson, Ekeby, närmast följd av Hugo Felldin. Även inom skyttet börjar ungdomarnas intresse att öka och bl. a. har tre pojkar deltagit i Skolungdomens tävlingar.

BIL-, TRAKTOR- OCH HASTVAGNS-
DÄCK - GUMMIREPARATIONER

TELEFON 703 50, 711 55

Kumla Gummi-
Manne Larsson VERKSTAD

*"Eget bo
jag sätta vill".*

Alla vill ha ett mål... ett hägrande
framtidsmål. Något att se fram mot, att
hoppas på, att längta efter.

Mitt framtidsmål är en egen bostad.
En modern och trivsamt bostad, där jag
kan träffa mina vänner och bekanta
och odla mina intressen.

*Den bostad som jag drömmer om —
blir min genom HSB.*

I god tid har jag lagt upp en
BOSPARA-plan och sparar regelbundet.
Den dagen jag flyttar hemifrån och
behöver en bostad — så har jag pengar
både till insats och bosättning.

HSB

Var förutseende gå med i HSB

Expedition:

Hagendalsvägen 20 - Telefon 713 51

Expeditionstider:

Måndag t. o. m. Fredag 10.00—11.30

13.30—15.00

Torsdagar dessutom 16.00—18.00

Haglund's

SKINN & LÄDER

EKMAN HAGLUND AB

TELEFON: VAXEL 792 30

HOLMSTRÖMS

Linnemagasin

SPECIALAFFÄR

för linnevaror och sängkläder

Kvalitetsvaror till låga priser

Tel. 710 25

GEOS PAPPER AB

Vasavägen 8

JÖNKÖPING

Tel. 11 90 70

Olles MEKANISKA

Erlandsson och Persson

Stenevägen 14 - Tel. 710 18

SVARVNINGAR

KONSTRUKTIONER

EL- OCH GASSVETSNINGAR M. M.

De stilfullaste
 NYHETERNA i
 TYGER, GARDINER
 BLUSAR, UNDER-
 KLÄDER, STRUMPOR

Hills
 Tel. 704 46, 714 47

Passa på och köp

MEDAN LÄGERELDEN BRINNER

Hugo Ericssons intressanta bok
 från fjällvärlden och hembygden.
 En bok för både ung och gammal!

NU ENDAST

5 kr.

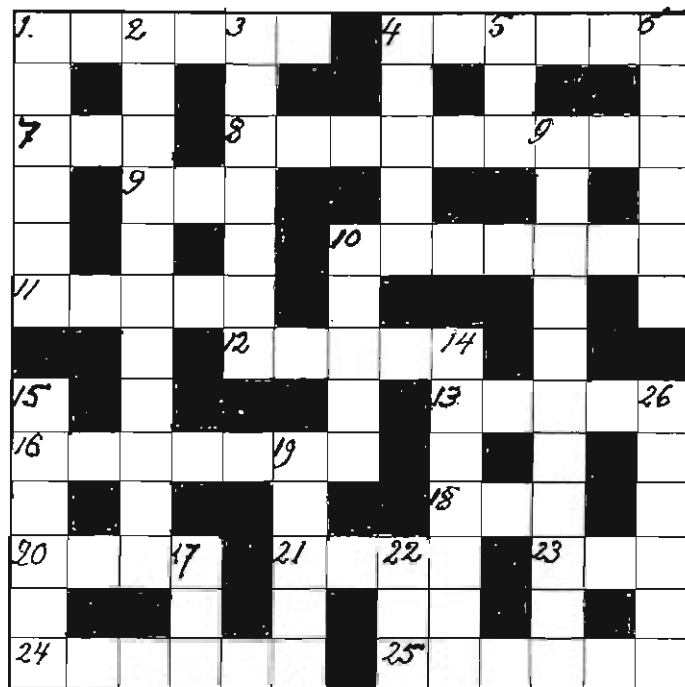
för bundet ex.

Dohlwitz

BOKHANDEL AB

SAMKÖP
 för
 LÄGRE
 pris
SAMKÖP

Kumla Julblads korsord 1965

Vågräta ord:

1. Tjuvens medhjälpare. (6)
4. Skydda. (6)
7. Riktningord. (3)
8. Betydelsefullt. (9)
9. Hända. (3)
10. En köping i Västmanland. (7)
11. En i mekaniken använd "tand". (5)
12. Lång berättelse. (5)
13. I kyrkor, kapell och skolor använt instrument. (5)
16. Vass och stickande växt. (7)
18. Känd idrottsförening. (3)
20. Hedras. (4)
21. Skänk. (4)
23. Snöre. (3)
24. Fritt. (6)
25. Blommor. (6)

Lodräta ord:

1. Engelska och franska kungar. (6)
2. Följeslagarinna. (11)
3. Något, som kännetecknar raggare. (7)
4. Badform. (5)
5. Måka. (3)
6. Braskar eller slaskar. (6)
9. Årliga utgifter. (11)
10. Värmekälla. (5)
14. Härad i Älfsborgs län. (7)
15. Svarar i riksdagen gärna på skattefrågor. (6)
17. Hälsad utan titel. (3)
19. Görs där kost och slitna skor.... (5)
22. Väg. (3)
26. Föreläsare och lärare. (6)

För den först öppnade rätta lösningen utbetalas, i likhet med förra julen, ett första pris av 10 kronor. Andra, tredje och fjärde pris 5 kronor.

Lösningarna, som adresseras "Kumla Julblads korsord", fack 95, Kumla, skola vara inkomna senast den 15 januari 1966. Pristagarnas namn meddelas som vanligt genom anslag i Dohlwitz bokhandel.

Pristagare 1964:

1. Lantbrukare Olof Olsson, Vissberga, Kumla.
2. Fr. Brita Olsson, Andréns väg 12, Kumla.
3. Hr Karl Adolf Johansson, Magasinsgatan 13, Kumla.

Köp julklapparna i

KUMLA JÄRN- & REDSKAPSHANDEL

FREDRIK EMBERG

Tel. 700 25, 703 25

ÅSBRO-KRÖNIKA

Av NILS HELANDER

En stockholmsbil bromsar in vid Åsbroaffäten en ruggig morgon i den regnrika juli.

— Kan jag få besvära om var det närmaste kaféet ligger?

— Det blir Hallsberg eller Askersund, beroende på vart resan bär. Sällskapet i bilen såg märkbart besvikna ut.

— Men finns det verkligen inget kafé? Här ser ut att bo mycket folk. Borde inte ett kafé vara lönande?

— Jovisst borde det vara så. Nete vid sjön, som heter Tisaren och är en mil lång, finns massor med sommarstugor, som inte syns hätifrån. Så här finns mycket folk. Om ni ska söderut, finns det kanske en möjlighet att få kaffe på Lerbäckes hotell, men det har varit tal om att slå igen. Mer vet jag inte, ty jag är sommargäst här. Ofta går tankarna till mitt fötsta Åsbrobesök.

Det var en söndag i den vårliga månaden maj. Och året var 1918. Det var inte mycket till samhälle då. Men Åsbro var onekligen vackrare. Och det fanns ett kafé.

Jag minns så väl denna söndag. Vi var en kvintett kumlabor, som var på jakt efter ett sommarställe. Under ett par timmar vandrade vi härs och tvärs i samhället. Det vackraste tyckte vi var Vissbodasjön — en tjugande idyll — och skogen med de redan då majestätiska tallarna. O, vilken härlig luft! Skogs- och sjöluft i skön blandning! Ingen industri med besvärande rök eller gaser!

Tröttheten gjorde sig märkbar. Nu skulle en kopp kaffe smaka mer än bra! Och att få vila ut en stund. Men inte finns det något kafé i ett så litet samhälle?

— Jo, det finns det visst, upplyste den gamle stinsen Erik Wärn.

Och trots att det var mer tåg än nu att passa, tog den vänlige srinsen oss med "mellan ett par tåg" till Karlsborg, som vi tyckte var det största huset i Åsbro. Det har inte ändrat sig så mycket och skäms inte för sig.

An i dag kan jag minnas hur gott kaffet smakade med det hembakade brödet. Det var ändå inte det första kaféet i Åsbro. I Johansborg, där bl. a. Åsbro-Livs är inrymd, bade en fröken Åberg kaféerörelse. Huset ägdes då av trävaruhandlare J. G. Nordin, som sedan flyttade till Kumla och gick ur tiden för ett tiotal år sedan.

Vi lyckades få hyra en synnerligen primitiv stuga intill Västan-sjö gård. Stugan på ett rum och kök rustade vi upp själva så gott vi kunde. Med målningen fick vi hjälp av målaremästare Martin Wigrell, som i början av 1920-talet var Åsbrobo några somrar och byggde en liten stuga på den Granlundska marken i ängen åt Tisaren. Årshyran för oss var blott 25 kronor. Vår mycket ekonomiske "köksbjörn" dristade sig till att dra av 10 kr på den första hyran för de stuvbitar tapeter, som vi handlat hos vännen David Nyvelius i Kumla. Vår hyresvärd, den goda fröken Sigrid Yngström godkände utan protest avdraget.

För att återvända till det saknade kaféer, så kan man inte låta bli att erinra sig de strålande tider, då fru Hedin sa' farväl till sin stora matsvering i Hallsberg och i Skogshyddan inrättade ett välkommet kafé och konditori, där samhällsborna och sommargäster trängdes för att få del av det välsmakande brödet i en mångfald variationer. Då var det inte heller någon svårighet att

Järnvägsstationen i Åsbro

ställa till med supé eller middag, ty även detta ordnade fru Hedin med mångårig praktik.

På den tiden kunde även Björklöjdens pensionat utefter södra stranden av Hemsjön erbjuda en liknande service. Det var en fru Andersson, också från Hallsberg, som hade pensionatrörelse där. Åtskilliga jubileer har firats på Björkhöjden, och där kunde man sommartiden också inackordera sig en vecka eller mera.

Med den utomordentliga service, som tidigare funnits då Åsbro var relativt fåtaligt, och med den stora tillväxt av såväl samhällsbor som sommargäster som skett under åren, förvånar man sig över att det inte finns någon företagare nog villig att starta kafé- och konditorirörelse på någon central plats vid Åsbro station.

Under sommartiden är det mestadels trångt i de trenne livsmedelsaffärerna vid stationen och Åsbrohammar. Störst är rusningen givetvis under fredagar och lördagar, då sommargästerna gör sina inköp. Och de är många. Tänk bara på den s. k. Kuhlin-ska kolonien nere vid Tisaren. Minst ett 50-ral stugor är väl sammanbyggda på det lilla området vid Tisarens strand. På ofri grund. Det bör ge markägaren en god ränta på den forna odlade marken.

En och annan varubil bemsöker då och då stationsborna. En hel del av dessa bojkortar medvetet dessa rullande affärer. Man vill slå vakt om de bosatta affärerna. Eljest kan det komma den dagen, då man inte har någon butik att tillgå. Det är en sund åsikt, som är lätt att försvara. Hur många landsbor har inte fått ångra sina inköp i kringflackande bussar eller på annan ort och därmed hindrat "sin handlandes" existens!

I år har det inte funnits någon möjlighet att på söndagar ens handla en läskedryck, sedan järnvägskiosken slagit igen. Ägaren av denna ålades att modernisera sin kiosk för ca 35 000 kronor.

Sjödins STENHUGGERI

Tel. 712 98 och 708 25

Tillverkar gravvårdar och gravfris samt byggnadssten
av brun, grå och svart granit

Det gamla Karlsborg har ett högt och fint läge

Sommartiden var det ingen dålig omsättning på tidningar, tobaksvaror m. m. Vintertiden blev det emellertid förlust. Så varken den hittillsvarande alltid glade och tillmötesgående kiosköägaren eller någon annan vågade satsa på en ny kiosk av den standard, som kunde godkännas av myndigheterna. Sedan några år har det funnits en kiosk intill vägskalet till Estabo och Lerhäcks kyrka. Den fyller givetvis behovet i den delen av samhället. I de båda Ica-affärerna tillhandahålls ridningar.

— Hur länge dröjer det tills du blir stadsbo?

Frågan riktas till en känd kommunalman i Åsbro.

— Det lär nog dröja än. Askersundarna ligger på och vill att vi ska bestämma oss. Men vi tycker inte att det brådskar med kommunsammanslagningen. Vi är ju i det läget att vi kan lika väl komma till Hallsberg som till Askersund. Men det blir säkert Askersund, som också får Hammar som en uppmuntran efter de envisa motgångar den lilla stan haft. Det bör bli en rätt så stor stad. Lerhäcks kommun håller på att minska, och det är inte roligt. Ungdomen stannar inte kvar utan söker sig till andra orter, där den kan få arbete. Vi skulle behöva en bra industri.

— Men trots avfolkning bygger ni för fullt!

— Ja, här i Åsbro minskar vi inte, utan efterfrågan på byggnadstomter har varit stort. Som du vet, har kommunen köpt in åtskillig tomtmark både i norr och söder. Men det är ledsamt att den tilldelade byggnadskvoten skall vara så liten. Ett 30-tal går och väntar att få bygga.

— När tänker ni sätta igång med skolbygget?

— Det lär nog dröja länge än. Men en fin tomt har vi emellertid.

Åtskilliga bostadshus har under de senare åren uppförts i norra delen av samhället. Här var på sin tid rätt många villor, som ägdes av Kumla- och Hallsbergsbor. De är nu alla uttraderade med undantag av villa Enebacken, som vinterbonats och på sin tid tillhörde grosshandlare Joel Andersson i Kumla. Ett sommarställe från den gamla tiden, som förblivit orört, är det som tillhör lärarinnan Maria Lindqvist i Örebro, dotter till framlidne pastor J. Ongman. För 40—50 år sedan kunde man om somrarna i Åsbro

möta den mycket omtalade patriarken med sitt långa skägg. Sonen Lorenz Ongman var Åsbrotrögen i många somrar och hämtade här otaliga motiv för sitt måleri. Jag vet inte om Lorenz var den förste konstnären, som upptäckte det natursköna Lerhäck med sina många sjöar och i övrigt så omväxlande natur som jämnställdes med Jämtlands. Flera efterföljare har han emellertid fått: Anders Hellsten och Tore Lundborg samt Walter Holmström, samtliga under längre eller kortare tid kumlabor.

Förra året avlidne Albin Nilssons villa jämte tomtmark har förvärvats av Lerhäcks kommun. Villan är t. v. utbyrd till en missionärsfamilj, som är hemma för att ta igen sig. Tomtmarken på åsen med de högväxta tallarna har kommunen sålt till egna hem. Denna mark har under åren haft angelägna spekulanter, men Nilsson undanbad sig allt tal om försäljning. Han hade inre behov av att sälja och var nog medveten om att något realisationspris skulle det aldrig bli fråga om. Nu har emellertid kommunen gjort en fin affär, om man skall lyssna till åsbroborna.

Även på Västansjö har kommunen gjort stora "inbrymningar". Gården tjuvar inte nu på samma sätt som när vår kvintett var hyresgäster hos fröken Yngström. Så länge hon levde var det aldrig fråga om några avstyckningar till sommarvillor utefter Hemsjön och inte heller att offra den vackra skogen på andra sidan vägen till angelägna egnahemsbyggare.

Någon gång på 1930-talet sålde fröken Yngström Västansjö och flyttade till Hallsberg och blev hyresgäst hos fotograf J. Hellqvist. Hon var herrnhutare och förenad med en grupp likasinnade i Hallsberg. På Västansjö hade hon då och då besök av gästande trosfränder.

Ny ägare av Västansjö blev f. inspektör Aug. Olsson, Åmmeberg, mångårig ordförande i vägstyrelsen. Det var ovannämnde Joel Andersson, som intresserade sin sväger att stycka det nämnda området vid Hemsjön. Själv förvärvade Andersson en av tomtorna och byggde sommarvilla, som innehas av släktingar. Även de andra tomtorna blev snarr bebyggda, huvudsakligast av kumlabor.

Olsson lät rusta upp såväl exteriören som interiören. Efter hans frånfalle såldes Västansjö till minister von Euler, som under många

Nog har Sven Hedin det trivsamt på sitt vackra ställe

E. KEMPES Manufaktur

Hagendalsvägen

KUMLA

Telefon 701 66

Rekommenderar sitt urval av finare och grövre Arbets skjortor, Arbetsbyxor, Slipsar, Blåkläder, Trikläder m. m.

är, framförallt sommartiden, vistades där med sin familj och stortrivdes. Han var genom sin folklighet synnerligen omtyckt av ortsbefolkningen. Han överlät sin egendom på Lerbäckskommun, som hade stort intresse av förvärvet för att tillfredsställa efterfrågan på tomtmark till egna hem. Den vackra skogen är nästan uttraderad. Ett 60-tal egnabem är beräknat att här få plats. Själva gården inköptes av konstnären Anders Hellsten. Jag har hört talas om att den kända konditorifirman "Tre Hjärtan" i Örebro var allvarlig spekulant på gården. Kanske det var meningen att Åsbro då skulle få sin så länge aktuella kaféfråga löst, om kommunen lyssnar på "Tre Hjärtan"?

Nedanför Västansjö gård har kommunen iordningställt en påkostad badplats, som säkert kommer att bli allmänt frekventerad. Där har under den gångna sommaren hållits simskola. Det har ryktats om att man på badplatsen ämnar uppföra en byggnad, som bl. a. skulle inrymma kafé och kiosk. Anders Hellsten vill emellertid dementera detta. Han har kommunalguddarnas löfte om att hindra en sådan byggnation.

Bensinstationen vid missionshuset har varit på tal att bygga om och i samband därmed uppföra ett litet "motell". Emellertid är det ovisst om den nya vägens sträckning, så Gulf vilar väl ännu på hanen innan man sätter igång med att bygga en modern bilstation och lösa den länge aktuella kaféfrågan i Åsbrobygden.

— Hur många kumla- och hallsbergsbor är det som har sitt sommarhem vid eller i närheten av de många lerbäckssjöarna?

Jag ställde frågan till en bekant Åsbrobo. Efter en stunds funderande fick jag svaret:

— Nog räcker de till tusen. De flesta bor vid Tisaren och Hemsjön, men åtskilliga vid Tiborn och Skien samt Östersjön åt Snavlundahället.

Där mötte jag en ljuvlig sommarkväll polischefen Folke Abenius och bankdirektören Josef Larsson med var sin mjölkflaska på väg att hämta aftonmjölk i en närbelägen bondgård. Inte så långt

Den nya kommunala badanläggningen vid Hemsjön

från de båda kumlingarna har förre kumlapastorn Folke Gedda en villa, där han med sin kära Magda inte försummar att under månadssemestern njuta sjö- och skogsluft.

Ännu en kumlaföredetting, som man under semestern och vid veckoslutet träffar på i Åsbro, är ingenjör Nils Eriksson, sedan länge stadsingenjör i Solna. Vi brukar mötas på stigarna i Vissbodaskogen eller i Gustav Petterssons vackra park. Min vän brukar motionera sina båda rara pekingseser och samtidigt lapa härlig rallskogsluft. Givetvis blir det då gemensamma hågkomster från Kumla, då Nils Eriksson först var ledare för Aug. Erikssons i Säckelsta vägbyggen och senare stadsingenjör i den nya stråden, då Axel Axelman — farbror till TV-Axelman — var en lika för-synt som hjälpsam borgmästare.

GAMLA ALBUMBLAD

Lantbr. K. W. Johansson med maka Hanna, Stene. Verksam i Kumla Miss.-församling.

Erik Oskar Morell busar för S. Mos rusthåll vid Livregementets busarer

Henning Olsson (Hallsbergs-Olle) skomakare Kumla mp.

Lovisa Lundholm gift med skohandl. L. E. Lundholm, S. Mos

Lovisa Örfelt Fostrade på äldre dagar barnhusbarn från Stockholm

Per Johan Gillberg med maka Charlotta skomakare S. Mos

BENSIN — OLJOR — ESSO-BLÅ — TILLBEHÖR — RESERVDELAR
DÄCK — SLANGAR — BATTERIER av bästa fabrikat
UNDERREDSBEHANDLING — LJUSTEST — DAMMSUGARE

Stene Servicestation

Inneh. Bertil Andersson

Tel. 731 70

För Edra transporter anlita

KUMLA-HALLSBERGSSORTENS *Lastbilcentral*

- ➔ *Utför alla slags transporter*
- ➔ *Lastmaskin och trailer för hyrning*
- ➔ *Försäljer: Sand, grus och makadam*

TELEFON:
Kontoret, Sveavägen 11, Kumla
Växel 792 40

MEKANISKA PROBLEM

*Vänd Eder
då till*

Kumla Mekaniska Verkstad

*som har
stora resurser
till Eder tjänst*

ALLT INOM BRANSCHEN

Innehållsförteckning:

	Sid.
<i>En "annorlunda" julbild. Av kontraktsprost J. Y. Åkeson</i>	1
<i>Hur en släktklenod återfanns vid Stene brunn. Av byggnadsintendent Henning Julin, Stockholm</i>	2
<i>Det första handelshuset i Kumla borta. Av boktryckare Nils Helander</i>	4
<i>Rörliga bilder i Kumla. Av kommunalkamrer Tage Tapper</i>	6
<i>Arbete och vila. Av överlärare Josef Svensson</i>	10
<i>Grosshandlare Hagendahl — ett apropå. Av f. skofabriksarb. Otto Lindfors, Örebro</i>	11
<i>Bortgången hembygdsvän. Av Nils Helander</i>	11
<i>Skomakare, godsägare, donator. Av Tage Tapper</i>	12
<i>Trollet i Herrfallsäng. Av fru Ester Östlund, Kumla</i>	12
<i>Kumla högar. Av redaktör Roland Romell</i>	13
<i>"Ottosens magpulver". Av Nils Helander</i>	14
<i>När Hardemoprästen skulle skjutas</i>	15
<i>Från äldre tiders Kumla. Av AO.</i>	16
<i>En utebliven donation. Av Nils Helander</i>	17
<i>Nykerhetsföreningar i Kumla</i>	18
<i>Min barndoms gata. XIII. Av Nils Helander</i>	20
<i>En liten promenad i Kumla. Av Walter Holmström</i>	24
<i>"Kumla-Greven". Av Nils Helander</i>	26
<i>Ysätters-Kajsa. Av fru Anna Andersson</i>	30
<i>Ett husarkontrakt från Hardemo</i>	31
<i>"Mor Eriksson" — en originell hallsbergsgumma. Av fru Anna Andersson</i>	32
<i>"Om till och med kungen kommit". Av Nils Helander</i>	34
<i>Ripkalle och andra bekantskaper. Av Hugo Eriksson</i>	37
<i>Kumlaidrotten 1965. Av bokhandlare Algot Dohlwitz</i>	40
<i>Åsbrokrönika. Av Nils Helander</i>	41
<i>Gamla albumblad</i>	43
<i>Kumla Julblads korsord.</i>	

KUMLA ÅKERI

Innehavare:
HENRY och HARALD
KARLSSON

Rekommenderas!

**UTFÖR
ALLA SLAGS
KÖRNINGAR**

Telefoner:
706 58 och 706 59

Lantbruksbyrån **SVEA**

Fastighets- & Egendomsaffär - Kumla

Innehavare: ANTON PERSSON, auktoriserad mäklare

Förmedlar köp och försäljningar av fastigheter, villor, lantegendomar m. m. Förrättar bouppteckningar och arvskiften. Ombud för Örebro läns Brandstodsbolag

TELEFON 704 55

John Englund & Co K/B

BLECK- & PLÅTSLAGERI

Ringvägen 18, Kumla Tel.: 708 22

UTFÖR ALLA SLAGS
Plåtslageriarbeten

MODERATA PRISER

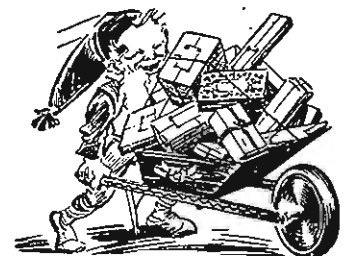
BEGÄR OFFERT

JULKLAPPARNA ordnas lättast vid besök i

OP:s *Bosättningsaffär*

TORGET, KUMLA Telefon 707 61

Stor sortering!

elegant, sportig

Bekväm mockasinmodell med den omtyckta tvåra tån. Smidigt ovanläder i naturell anilin. Outslitlig Greenland sula. Storlek 31—46.

Modell 4635 — becksömsydd eller randsydd

Tillverkare: AB Kumla Skofabrik

AB LASSE BURÉN • KUMLA

Fråga efter **AMBASSY** i Eder skoaffär

FLER
och FLER
och FLER
och FLER
och FLER

väljer

SPARBANKEN — banken i centrum

KUMLA SPARBANK

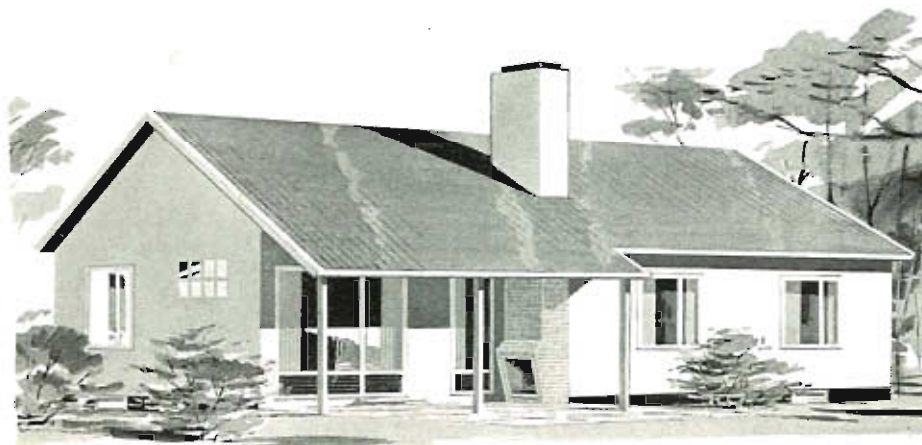
Tel. till verkst. direktör 700 12

Tel. till kamrer 750 56, kassa 719 96.

Bygg Ytonghus

— stenhus i byggsats

Med väggmaterial av låsfogad Ytongstav är Ytonghus' materialleverans mycket lämplig för egnahemsbyggare — särskilt för dem som vill göra en större egen arbetsinsats.

Bjälklag av Ytong och monteringsfärdiga takstolar underlättar den egna arbetsinsatsen liksom de fullständiga och lättfattliga entreprenadhandlingarna för byggnadsarbetet, vvs- och elinstallationerna.

Ytonghus betyder brandsäkra och ekonomiska bostäder med god värmeisolering — sparat kapital. Begär vår katalog med närmare upplysningar.

AB YTONG-hus

Återförsäljare:

BYGGSERVICE, Kumla

Marielundsgatan 3, tel. 756 50